

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 13 · 3. november
Sesjonen 2020–2021

Møte tirsdag den 3. november 2020 kl. 10.

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 13):

1. Stortingets vedtak til lov om forlengelse av midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv.
(Lovanmerkning 2 (2020–2021), jf. Lovvedtak 6 (2020–2021), Innst. 30 L (2020–2021) og Prop. 7 L (2020–2021))
2. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven mv. (avvergingsplikt, utenomrettslig tvangsekteskap, diskrimineringsvern mv.)
(Innst. 41 L (2020–2021), jf. Prop. 66 L (2019–2020) unntatt kap. 9, 10, 12, 14 og 16)
3. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski om å redusere isolasjonspraksis i fengsler som fører til risiko for tortur og umenneskelig behandling
(Innst. 40 S (2020–2021), jf. Dokument 8:33 S (2019–2020))
4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Solfrid Lerbekk, Camilla Sørensen Eidsvold, Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski og Katrine Boel Gregussen om sterkere rettigheter og trygghet for familier med store omsorgsbehov og familier med barn med alvorlig sykdom og funksjonsnedsettelse
(Innst. 46 S (2020–2021), jf. Dokument 8:117 S (2019–2020))
5. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å gjeninnføre ferietillegget til dagpengene
(Innst. 45 L (2020–2021), jf. Dokument 8:148 L (2019–2020))
6. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbekk, Audun Lysbakken, Torgeir Knag Fylkesnes og Kari Elisabeth Kaski om å sørge for at alle arbeidstakere får feriepengene sine
(Innst. 43 S (2020–2021), jf. Dokument 8:112 S (2019–2020))
7. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Camilla Sørensen Eidsvold, Lars Haltbrekken, Katrine Boel Gregussen, Kari Elisabeth Kaski og Mona Fagerås om et reelt likestilt og universelt utformet samfunn

(Innst. 47 S (2020–2021), jf. Dokument 8:118 S (2019–2020))

8. Referat

Presidenten: Representantene Torhild Bransdal, Christian Tybring-Gjedde og Eva Kristin Hansen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Runar *Sjåstad* i tiden fra og med 3. til og med 12. november og om permisjon for representanten Jette F. *Christensen* i tiden fra og med 3. til og med 12. november i forbindelse med deltakelse som valgobservatør for Europarådets parlamentariske forsamling under parlamentsvalget i Georgia
- fra Miljøpartiet De Grønnes stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Une *Bastholm* tirsdag 3. november.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Finnmark: Steinar *Karlstrøm*
For Hordaland: Linda Monsen *Merkedal*
For Oslo: Per Espen *Stoknes*

Presidenten: Steinar Karlstrøm, Linda Monsen Merkedal og Per Espen Stoknes er til stede og vil ta sete.

Statsråd Monica Mæland overbrakte 10 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Nicholas Wilkinson vil fremsette et representantforslag.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:02:22]: Jeg har gleden av å fremme et forslag på vegne av representantene Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og meg selv om å sikre likeverdige og gode rehabiliteringstjenester i hele landet.

Presidenten: Representanten Solfrid Lerbekk vil fremsette to representantforslag.

Solfrid Lerbekk (SV) [10:02:53]: Eg vil gjerne fremja eit representantforslag på vegner av representanten Nicholas Wilkinson og meg sjølv om å sikra hjelpestønad for barn under langvarige sjukehusopphald.

Så vil eg fremja eit representantforslag på vegner av representanten Audun Lysbakken og meg sjølv om å retta opp i feil i regelverket som gjer at uføre mistar pensjon.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:30]

Stortingets vedtak til lov om forlengelse av midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (Lovanmerkning 2 (2020–2021), jf. Lovvedtak 6 (2020–2021), Innst. 30 L (2020–2021) og Prop. 7 L (2020–2021))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:03:39]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven mv. (avvergingsplikt, utenomrettslig tvangsekteskap, diskrimineringsvern mv.) (Innst. 41 L (2020–2021), jf. Prop. 66 L (2019–2020) unntatt kap. 9, 10, 12, 14 og 16)

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:04:44] (ordfører for saken): I dag har vi til behandling Prop. 66 L for 2019–2020. Det er en samleproposisjon, som omhandler flere ulike tema. Vi behandlet deler av denne proposisjonen før sommeren. Det gjaldt kapitlene 9, 10, 12, 14 og 16. De øvrige kapitlene er til behandling i dag.

I kapittel 3 foreslås det endringer i avvergingsplikten. I kapittel 4 foreslås det en kriminalisering av utenomrettslige tvangsekteskap. Utenomrettslige tvangsekteskap foreslås likestilt med formelle tvangsekteskap. I kapittel 5 er det foreslått en vurdering av om det er ønskelig å presisere vilkåret om utilbørlig press i straffeloven § 253. I kapittel 6 foreslås det en avklaring av at forsøk på kjøp av sex er straffbart. Dette ble uklart ved ny straffelov. I kapittel 7 er det foreslått et straffebud om utleie av lokaler som benyttes til grov utnyttelse av arbeidstakere. I kapittel 8 er det foreslått flere lovendringer som utvider det strafferettslige diskrimineringsvernet. I kapittel 11 foreslås det at gjentatt eller graverende ulovlig befatning med våpendeler skal rammes

av straffelovens bestemmelser om skytevåpen og ammunisjon. Kapittel 13 gjelder endringer i straffebudet om krenkelser av representanter for fremmed stat. I kapittel 15 foreslås det endringer i reglene om foreldelse. Og til slutt: Kapittel 17 inneholder forslag til adgang til å bruke visse tvangsmidler ved enkelte mindre alvorlige lovbrudd, slik det var mulighet til etter gammel straffelov. Dette er en proposisjon med mange ulike tema.

Jeg takker komiteen for godt samarbeid. Det var nødvendig å dele opp denne proposisjonen, det er i hvert fall helt tydelig, men det er altså flere viktige forslag som har kommet fra regjeringen, og som blir fulgt opp av komiteen. Men på en del områder har vi et flertall i komiteen og i denne sal som går noe lenger enn det regjeringen opprinnelig la til grunn i sin proposisjon.

Det gjelder særlig avvergingsplikten. Det handler om å ansvarliggjøre også foreldrene for kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Den opprinnelige bestemmelsen som var foreslått fra regjeringens side, hadde ikke det tydelige ansvaret tildelt foreldre og de som har daglig omsorg for barnet. Det blir det flertall for i dag, og det er Fremskrittspartiet svært glad for. Det er en sak vi har kjempet for i mange år, og det mener jeg er helt nødvendig dersom vi skal komme disse forferdelighetene til livs, stoppe kjønnslemlestelse og forhindre tvangsekteskap. Da må også foreldrene ansvarliggjøres.

Det er også flertall for å utrede sanksjoner mot trosamfunn som bryter straffebudet mot tvangsekteskap. Det er også en sak Fremskrittspartiet har jobbet for over tid.

Særlig på ett punkt skrives det historie i dag. Et flertall i denne salen kommer i dag til å stemme for at vi skal innføre et forbud mot søskenbarnektenskap. Det er ikke nødvendigvis naturlig knyttet til denne proposisjonen, men det ble det i behandlingen av saken. Fremskrittspartiet fremmet representantforslag om dette, nemlig forbud mot søskenbarnektenskap, før sommeren. Istedenfor at vi ventet på den behandlingen den saken da ville få på ordinært vis, på nyåret, er det altså et flertall i dag som vedtar forbud mot søskenbarnektenskap. For Fremskrittspartiets del er det en sak vi har jobbet for gjennom snart 20 år. Første gang Fremskrittspartiet foreslo et slikt forbud i Stortinget, var tilbake i 2002. Jeg var selv med og fremmet forslag om et slikt forbud i 2005, sammen med vår partileder Siv Jensen. Så dette har vært en gammel kampsak for Fremskrittspartiet, som vi i dag endelig får gjennomslag for. Det er svært gledelig, og det viser at det nytter å jobbe over tid for å få gjennomslag for politikk. Så registrerer jeg at det er enkelte andre partier som forsøker å ta æren for det, og det er for så vidt bra, det, men det er viktig å huske historien i denne saken.

Mandag 19. oktober skjedde det noe spesielt. Det skjedde i Kongsberg, og det var en familiefar som fikk besøk av fire politifolk på døren. Han fikk besøk fordi han hadde hengt opp bilder av Muhammed og ble bedt av politiet om å ta ned disse bildene. Denne familiefaren nektet å gjøre det, han sa at han hengte opp de bildene for å vise sin solidaritet med Frankrike, med Samuel Paty, læreren som ble drept i Paris fordi han viste tegninger av Muhammed til klassen sin.

Jeg tok opp dette spørsmålet med justisministeren, og jeg er svært glad for at hun veldig tydelig ga beskjed om at det ikke er politiets oppgave å fjerne plakater som henges opp i det offentlige rom, uavhengig av budskapet. Det er godt. I ettertid har også politiet beklaget denne hendelsen.

Men vi ser samtidig dette skje flere plasser i landet. Vi har en om ikke helt analog, men lignende hendelse i Bergen. Vi har en lignende hendelse på Røros. Det har faktisk generert en aldri så liten opposisjon, en demonstrasjon over det ganske land. I mange byer og mange plasser blir det hengt opp bilder av profeten Muhammed for å vise solidaritet med Frankrike og for å vise viktigheten av ytringsfrihet. Det er, mener jeg, nødvendig i vår tid. Jeg støtter ikke de enkelte aksjonene, men det er nødvendig at man står opp og forsvarer ytringsfriheten.

Ord skal møtes med ord, de skal ikke møtes med straff. Man må kunne si hva man vil, så lenge man ikke fremsetter trusler, så lenge man ikke begår ulovligheter. I Norge risikerer man da å få politiet på døren, fordi politiet sannsynligvis ikke har forstått sitt samfunnsoppdrag i alle situasjoner. Vi har lærere som knapt tør å undervise om ytringsfrihet, redaktører, journalister og karikaturtegnere som åpent innrømmer at de er redd for å ytre seg kritisk mot islam. Det er sammenstilt i en situasjon hvor vi opplever at det i FN jobbes effektivt for å sidestille rasisme og religionskritikk, en utfordring som er høyst reell, og hvor vi som lovgivere og som garantister for Grunnloven må si ifra. Ytringsfriheten er vår første og siste skanse. Det er et fundament, grunnlaget for hele det demokratiske samfunnet vi har. Vi må ha ytringsfrihet.

Det er i det perspektivet Fremskrittspartiet problematiserer og i dag foreslår å oppheve straffeloven § 185. Det er altså grunn til å utvise varsomhet med alt som begrenser ytringsfriheten. Vi vil stå i front, forsvare Grunnloven § 100. Ytringsfriheten skal også omfatte ytringer som majoriteten ikke liker, eller til og med finner forkastelig.

Vi har også sett en utvikling hvor man har fått en lavere terskel for å anvende straffeloven § 185. Et nylig eksempel er en 71 år gammel dame som ble dømt for å ha kalt en kvinne med innvandrerbakgrunn for kakerlakk på Facebook. Vi har også eksempler på at politiet –

og kanskje politidirektøren – ikke helt har den grunnleggende forståelsen i alle situasjoner for ytringsfriheten og vernet og forsvaret av den.

Det er også spesielt at vernet mot hatefulle ytringer kun defineres for nærmere definerte minoriteter. Det vil si: Loven er ikke lik for alle. Det er en grunn til at fru Justitia, rettferdighetens gudinne, er blind, for loven skal være lik for alle. Men slik som utformingen av § 185 er i dag, er den altså ikke det. Fremskrittspartiet foreslår i dag å oppheve straffebudet.

Så kommer jeg tilbake til denne debatten, som sannsynligvis kommer til å pågå en stund, men jeg tar med dette opp alle de forslagene der Fremskrittspartiet er forslagstiller, og ber samtidig om at Fremskrittspartiets forslag om å oppheve straffeloven § 185 ved voteringen settes opp mot flertallets forslag om å utvide bestemmelsen.

Presidenten: Representanten Per-Willy Amundsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Lene Vågslid (A) [10:15:22] (leiar i komiteen): Eg vil starte med å takke saksordføraren for eit godt arbeid og er heilt einig i at det var fornuftig å behandle denne store samleproposisjonen i to delar.

Det er mykje einigheit i dagens innstilling, og det er eg veldig glad for. Veldig mange av dei oppmodingsvedtaka som her blir fylgde opp i dag, har sitt utspring i forslag frå bl.a. Arbeidarpartiet.

Det er viktig at eit samla storting understrekar tydeleg at tvangsekteskap er ei alvorleg krenking mot menneskes fridom, og at ei avverjingsplikt vil vere eit tydeleg signal om at samfunnet ikkje aksepterer tvangsekteskap eller passivitet frå personar som er kjende med eit nært føreståande tvangsekteskap.

Det er veldig viktig at § 303, om grov seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år, no blir innlemma i avverjingsplikta. Dette inneber svært alvorlege og grove krenkingar og ligg heilt klart i kjerneområdet for avverjingsplikta.

Det er òg viktig at omsynet til å motverke kjønnslemlesting tilseier at avverjingsplikta bør gjelde for alle, ikkje berre for bestemte yrkesutøvarar. Å inkludere avverjingsplikta i kjønnslemlesting i straffeloven § 196 vil påleggje fleire å avverje kjønnslemlesting, og ei slik regulering vil òg innebære at næraste familie har avverjingsplikt.

Ein samla komité viser òg til at det finst ei rekkje andre lovbrøt som ikkje er omfatta av avverjingsplikta i straffeloven § 196, og komiteen ber samla regjeringa vurdere om avverjingsplikta bør utvidast til å gjelde fleire straffbare forhold.

Arbeidarpartiet meiner at mykje meir bør og kan gjerast i kampen mot sosial kontroll og æresvald. Me har

tidlegare fremja ei rekkje forslag, i Dokument 8:118 for to år sidan, då fleire av forslaga ikkje fekk fleirtal. Arbeidarpartiet har på nytt fremja over 15 forslag som no er til behandling i kommunalkomiteen, forslag Arbeidarpartiet meiner er svært viktige i kampen mot sosial kontroll og æresvald.

I denne innstillinga fremjar me seks forslag frå det tidlegare representantforslaget på nytt. Me fremjar dei her i dag saman med både SV og Senterpartiet, og eit forslag òg med Senterpartiet og Framstegspartiet.

Me meiner det er viktig at f.eks. dei verktya politiet har, som PATRIARK og SARA, blir tekne i bruk no i alle politidistrikt. Me har dessverre framleis eksempel på at det skjer partnardrap i Noreg der me får greie på i ettertid at risikoverktya som er der, ikkje er brukte. Eg undrast over kvifor ikkje eit forslag som eg opplever at me er einige om, i dag får fleirtal.

Me meiner òg at me må ha ei kartlegging av korleis politiets sikkerheitsvurderingar fungerer i saker basert på sosial kontroll og æresrelatert vald, at beskyttelsesbehovet blir sikra før vurderingane er ferdigstilte, og at det bør vere ein frist for sikkerheitsvurdering og tilbod om trygg bustad for dei som bryt med familien sin.

Det er openbert ikkje god nok oversikt over omfanget når det gjeld sosial kontroll. Difor ber me regjeringa innhenta meir kunnskap om dette. Me ynskjer òg å ha nasjonale retningslinjer for handtering av saker der barn ikkje møter på skulen, og der det er grunn til å anta at barn kan vere sende ut av landet mot sin vilje. Eg synest det er synd at ikkje dei forslaga får fleirtal i dag.

Så er det gledeleg, som saksordføraren seier, at forslaget om at det må sanksjonerast overfor trussamfunn som ikkje etterlever forbodet mot tvangsekteskap, no får fleirtal – samrøystes – i Stortinget. Dette er eit forslag som har eitt viktig mål for auget: at alle som bur i Noreg, skal ha dei same rettane, den same beskyttelsen frå samfunnet. Alle skal få gifte seg med den dei sjølv vil, og skal ikkje utsetjast for tvang eller skam.

For to år sidan fremja Arbeidarpartiet forslag om å forby søskenbarnektenskap. Det er altså ikkje riktig det representanten frå Framstegspartiet hevdar, at dei har stått åleine i denne kampen. Rett nok fekk Arbeidarpartiet støtte frå Framstegspartiet for to år sidan, og eg er glad for at me i dag får støtte frå Senterpartiet. Dette forslaget betyr mykje, og me meiner det er eit prinsipielt forslag. Sjølv om ein kanskje kan mangle oversikt over omfang, som regjeringspartia ser ut til å vere mest opptekne av, så meiner me dette er prinsipielt viktig om det så berre gjaldt to personar.

Det er heller ikkje slik at det er veldig stor usikkerheit knytt til helsemessige utfordringar når det gjeld barn. Her har ein forskning og rapportar, bl.a. frå Folkehelseinstituttet tilbake i 2007. Det er gjort mykje inter-

nasjonal forskning som er tydeleg på at det er auka førekomst av dødfødsel, medfødde misdanningar og spedbarnsdød samt lågare gjennomsnittleg fødselsvekst ved barn av søskenbarn.

Eg og Arbeidarpartiet er difor heilt einige med Sandra Bruflot, nyleg avgått leiar i Unge Høgre og medlem i Høgres programkomité, som meiner at dette handlar om fridom frå press om å gifte seg med eit søskenbarn, ein fridom kanskje mange ventar på. Ho seier at det er på tide å innfri dette, og på tide at politikarane er med på fridomskampen. Vel, Høgre er ikkje med på den fridomskampen i dag, sjølv om alle veit at dette forslaget i dag blir vedteke. Derfor vil eg oppmode Høgre til å stemme for det dei kanskje eigentleg er for, sjølv om dei ynskjer ei omfangsundersøking.

Regjeringa har ikkje fylgt opp heile oppmodingsvedtaket som spring ut av eit forslag frå Arbeidarpartiet når det gjeld tvangsekteskap og behovet for å presisere «utilbørlig press». Her viser dei raud-grøne partia til høyringsinnspel frå både Politidirektoratet, UDI, Oslo politidistrikt og Vest politidistrikt, som støttar forslaget om å presisere dette. Derfor føreslår me ei presisering i ny § 253 i straffeloven i innstillinga.

Det er jo ein samleproposisjon, og det er mange ting å nemne og kanskje ikkje alltid så nydeleg strukturoppbygging på innlegget mitt, men det er ein siger for Arbeidarpartiet at det i dag òg blir vedteke at det skal vere straffbart å leige ut lokale som blir brukt til sosial dumping. Dette vil fange opp straffverdige tilfelle som ikkje kan straffast etter dagens rett.

Det er òg ein siger for Arbeidarpartiet at det i dag blir vedteke å styrkje diskrimineringsvernet for transpersonar og andre som har ein kjønnsidentitet eller eit kjønnsuttrykk som bryt med forventingane til omgivnadene, og at dette no blir fylgt opp av regjeringa. Slik det er i dag, har homofile, men ikkje transpersonar eit strafferettsleg vern dersom dei blir utsette for diskriminering, hatefulle ytringar eller hatkriminalitet, inkludert vald.

Dette blir ein viktig del av debatten i dag. Eg er ikkje overraska over at Framstegspartiet ikkje ser at minoritetar kan ha diskrimineringsvernsbehov ikkje alle har. Det er ein konstruert debatt å begynne å snakke om at loven ikkje er lik for alle. I Noreg har det vore ganske stor einigheit – iallfall blant dei fleste parti – om at det er viktig å ha diskrimineringsvern for utsette grupper. Maria Aasen-Svensrud frå mitt parti kjem til å utdupe ytterlegare for Arbeidarpartiet seinare i debatten.

Til slutt: Eg er glad for at det òg er føreslått ei rekkje endringar i straffelovens regel om forelding, og eg anbefaler innstillinga, som Arbeidarpartiet står bak.

Peter Frølich (H) [10:23:57]: Straffeloven føles noen ganger som et oppussingsprosjekt. Den må hele tiden

vedlikeholdes og lappes på. Noen ganger må vi rive gamle deler, andre ganger må vi modernisere deler av loven. I dag fikser vi på noen gamle feil, som vi har kjent til en stund. Vi forsterker loven på noen viktige felt, og vi moderniserer den i møte med nye alvorlige samfunnsproblemer.

Jeg har lyst til å nevne kriminalisering av religiøse tvangsekteskap, grov utnyttelse av arbeidstakere og ikke minst innsatsen mot den groveste kriminaliteten som begås mot barn. Et samlet storting sender i dag en tindrende klar beskjed: De som lar grov kriminalitet skje mot barn uten å gripe inn, skal stilles til ansvar. Dette gjelder alle, nå også foreldre og særlige omsorgspersoner. Ingen skal lenger kunne skyve loven foran seg som en unnskyldning for passivitet i møte med den ondskapen som disse handlingene utgjør.

Jeg har også lyst til å knytte noen korte kommentarer til forslaget om et sterkere diskrimineringsvern for transpersoner og andre med et annet kjønnsuttrykk. Det er helt nødvendig og riktig å gi minoriteter et ekstra vern. Det er en god tradisjon i Norge og har dessverre blitt helt nødvendig å vedta i dag. Dessverre opplever transpersoner i Norge hets, og vi som lovgivere har et ansvar for å beskytte små grupper som vi mener skal kunne uttrykke seg på alle måter uten å bli utsatt for denne formen for kriminalitet.

Det er samtidig veldig viktig å understreke at ytringsfriheten alltid skal stå sterkt. Vi ser tendenser i andre land, hvor debatten om dette går lenger enn å bare slå ned på hatet. Vi ser eksempler på at straffelovgivningen brukes som et instrument, som et middel, i det som må omtales som en aktivistisk kamp for å fremme en ideologi som veldig fort kommer i konflikt med både ytringsfriheten og religionsfriheten. Derfor er det viktig at vi understreker her i dag at det er de hatefulle, rettsstridige ytringene som vi i dag gjør straffbare. Religiøse ytringer og ytringer som med rimelighet ikke kan stemples som hatefulle, nyter et like sterkt vern av ytringsfriheten som før, og sånn må det være.

Regjeringen og regjeringspartiene er fornøyd med at det aller meste i proposisjonen som behandles i dag, har flertall. Vi må samtidig innrømme at det er et punkt der vi ikke står på flertallets side, og det er i spørsmålet om forbud mot søskenbarnektenskap. Jeg har lyst til kort å redegjøre for Høyres syn på den saken. Dette er ikke en ny debatt, det er en gammel debatt. Jeg tror alle i denne salen på et eller annet tidspunkt har deltatt i debatter om dette vanskelige spørsmålet. Det er heller ingen hemmelighet at Høyres programkomité enstemmig har foreslått et forbud mot søskenbarnektenskap. Så forstår jeg at Stortinget etterhvert har fått hastverk med å vedta anmodninger om dette. Det er ikke overraskende – et forbud har nok vært i emning over tid. Men det er nå en

gang sånn at vi i Høyre foretrekker å ta oss den tiden som trengs for en grundig partibehandling, en grundig lovutredning, fullføre den forskningen som nå pågår, og kanskje også at velgerne i større grad kan involveres i dette spørsmålet med tanke på neste høst – i stortingsvalget. Et forbud vil heller ikke komme over natten, selv om vi vedtar dette her i dag. Signalet fra Stortinget er likevel tydelig, og det skal selvfølgelig respekteres.

Jan Böhler (Sp) [10:28:42]: Det er mye både i proposisjonen, i det det er enstemmighet om, og i det Senterpartiet er med å danne flertall for her i dag, som er veldig viktig, og som er godt begrunnet av talerne før meg. Det er en utvikling nå i disse spørsmålene i Stortinget som er veldig positiv, hvor jeg opplever at vi går i samme retning.

Men jeg vil gjerne understreke det som er det grunnleggende som ligger bak disse enkeltspørsmålene vi tar opp, som vi må jobbe enda bedre med. Det er at i noen kulturer er det slik at det er ikke individuelt valg, personlig valg, av kjæreste som gjelder, men hvem man skal være sammen med, hvem man skal gifte seg med, er et anliggende for storfamilie, klan osv. og handler om familiens interesser. Som regel skjer dette ved hjelp av arrangerte ekteskap, som har ulik grad av frivillighet, men det er en stor gråsone mot tvangsekteskap innenfor det som kalles arrangerte ekteskap.

Jeg har vært til stede i rettsaker, bl.a. om en gutt som ble slått ned og døde i Oslo sør fordi han var sammen med feil kjæreste, hvor det framkom av vitnemål at det var vanlig at storebrødre skulle passe på hvem man er kjæreste med, og at det ikke er den enkeltes anliggende. Det samme beskrives andre steder i byen – at de unge vet altfor lite om dette og forholder seg til tradisjonen i familien. Vi har sett av en rapport fra SSB, som kom i februar i år, om ekteskapsmønstre i Norge, at det i noen av de største kulturene fra andre opprinnelsesland er slik at ekteskapsmønsteret faktisk har utviklet seg, etter min mening, i feil retning – mellom 1 pst. og 4 pst. gifter seg med noen med norsk bakgrunn, og den andelen har faktisk gått litt ned siden første generasjon. De SSB-tallene kom som sagt i år.

Jeg mener at det er mange indikasjoner på at vi har kommet for kort med hensyn til å få en utvikling hvor det er fritt valg av partner for alle i Norge. Da mener jeg at det som er tatt opp når jeg har vært på besøk på Stovner politistasjon, hos dem som arbeider med dette, gjelder dette med psykisk og sosialt press, altså en glidende overgang mot det som oppleves som tvang, oppleves som noe man ikke kommer unna, men som ikke er bortføring eller den type ting man vanligvis forbinder med tvangsekteskap. Jeg vet at det er en dom i Høyesterett i én sak som har tatt høyde for at straff for slike typer press

kan idømmes, men den dommen har spesielle betingelser osv. Den anbefalingen vi har fått, som også Lene Vågslid var inne på her, både fra Politidirektoratet og fra Oslo politidistrikt, som er de som er mest involvert i dette, og fra Utlendingsdirektoratet og Vest politidistrikt er å tilføye dette med vedvarende psykisk eller sosialt press til det som står om utilbørlig press knyttet til tvangsekteskap. Det er vanskelig for meg å forstå hvorfor ikke alle kan være med på det. Begrunnelsen til regjeringspartiene for ikke å være med på det synes jeg er tynn, for man skriver at man vil binde opp definisjonen av «utilbørlig press» ved å nevne de to fenomenene som omfatter veldig mye, men det står «herunder», og det betyr jo ikke at man binder det opp, hvis det også skal være aktuelt i andre sammenhenger.

Jeg synes det er synd at vi ikke kunne gå inn for det, for det er stort behov for å komme videre når det gjelder den frihetskampen som barn og unge i disse miljøene trenger at vi støtter, og for å presisere dette og få sagt det med klare ord også i lovverket.

Det samme gjelder forslaget til vedtak om ærbarskapsattester og uskyldighetskontroller, som jo er knyttet til arrangerte ekteskap og inngåelse av dem. Det er fremmet av det som er et flertall i komiteen, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, et forslag som jeg synes det er ganske uforståelig at ikke et flertall i Stortinget er enig i, fordi man kan si at man kan ramme disse tingene med andre deler av lovverket. Men det er jo kronglete og innviklet. Det er noen ting som vi trenger å sette ord på i lovverket for at det skal forstås av borgerne i Norge, og særlig forstås av disse som rammes av det fenomenet. Vi må prøve å gjøre ting som trengs i disse miljøene, og derfor mener jeg det er et viktig forslag som det er flertall for her, men kanskje ikke i salen etterpå.

Jeg vil bare rette opp i forslaget til vedtak. Det gjelder punkt VIII i innstillingen fra komiteen. Der ble det rettet i komiteen til at det skal stå «om å forby søskenbarnektenskap», men det er ikke rettet i innstillingen. Der står det «som forbyr». «Om å forby søskenbarnektenskap» er en rettelse som ble gjort av komiteen, og som må være en teknisk feil i innstillingen. Det må være samsvar mellom teksten i innstillingen og selve forslaget til vedtak.

Petter Eide (SV) [10:34:28]: Vi behandler en veldig omfattende sak i dag som omhandler en rekke forhold. Jeg synes det har vært en god lovprosess, og jeg har lyst til å gi ros til saksordfører Per-Willy Amundsen. Vi er sjelden enige politisk, men her synes jeg at han har gjort en god jobb og greid å samle komiteen, sånn at vi på vesentlige områder har fått til en samlet komité på disse områdene.

Interessant her er jo at Stortinget i mange av disse forslagene vender blikket innover mot familiene og

søker å skape en bedre rettslig standard, også å kriminalisere forhold internt i familier, og det synes jeg er en viktig og interessant lovutvikling i Norge. Det er altså punkter her som vi kanskje ikke ville drømt om å debattere, eller rettsliggjøre, for kanskje 15–20 år siden. Så det er en god lovprosess og en god dynamisk utvikling i måten Stortinget jobber med disse punktene på.

I all hovedsak er det altså stor enighet: En utvidelse av avvergingsplikten er veldig viktig, diskrimineringsvernet for transpersoner er lenge etterlenget, og selvfølgelig tiltak mot tvangsekteskap. Når det gjelder punktet om søskenbarnektenskap, mener jeg at her gjør vi en noe forhastet beslutning. Jeg skal komme tilbake til det i mitt neste innlegg.

Så vil jeg kanskje, til nå Senterparti-representanten Jan Bøhler, advare mot å gjøre disse punktene til en innvandringsdebatt. Jeg er veldig opptatt av at de tingene som vi nå bestemmer i dag, skal være helt uavhengig av om det er norske eller minoritetsfamilier som gjør dette. Og jeg tror vi svekker grunnlaget, og også det rettslige grunnlaget, for disse sakene hvis det blir tolket slik at disse lovprosessene er knyttet opp mot å ramme bestemte minoritetsmiljøer. Så jeg vil advare mot at vi omtaler dette på en slik måte, og heller ser på dette som vesentlige utfordringer uavhengig av kulturell bakgrunn.

Når det gjelder avvergingsplikt knyttet til vold mot barn, og spesielt da kjønnslemlestelse, så er det i komiteen enighet om at det skal være nulltoleranse for kjønnslemlestelse og vold mot barn – selvsagt – og det er et viktig strafferettslig prinsipp som vi slår fast i dag, og det gir helt vesentlige signaler. Samtidig krever en slik beslutning en viss grad av sensitivitet, og vi må tørre å spørre oss hvordan vi skal få et slikt lovvedtak til å virke etter hensikten.

Jeg har nylig vært i møte med Forandringsfabrikken, en institusjon i Norge som jobber med barn som har vært utsatt for overgrep, og det de forteller, er ganske opprørende. De forteller at nettopp fordi lovverket mot overgrep mot barn er strengt allerede i dag, er det svært mange barn som holder tilbake å rapportere om det som skjer. Hvis disse barna får vite, enten av lærer eller av barnevern, at far kan komme i fengsel hvis de forteller om det, ja, så lar barn være å fortelle om det.

Jeg er opptatt av at vi skal holde fast på prinsippene, men vi må samtidig være årvåkne og observere på sikt hvordan dette vil slå ut. Det kan hende at når vi i dag gjør et lovvedtak og knytter avvergingsplikt også opp mot kjønnslemlestelse, at vi faktisk får færre rapporter om dette, i stedet for flere. Det betyr ikke at jeg er uenig i det vi skal gjøre i dag – jeg er helt enig i det – men jeg mener samtidig at vi må observere utviklingen rundt dette, og Stortinget må også være villig til å finne eventuelle

andre grep for å se hvordan vi kanskje kan gjøre dette på en annen måte, eller følge det opp på en annen måte. Forandringsfabrikken går faktisk så langt at de har bedt meg som stortingsrepresentant om å lage en sak i Stortinget for å se på om det kan være alternative straffereaksjoner for overgrep i hjemmet, slik at man kan få opp graden av rapportering fra nettopp disse barna.

Så er jeg opptatt av, når det gjelder å utvide avvergingsplikten inn mot familiene, at vi ikke må avgrense dette bare til praksis som det er kjent at gjøres av minoritetsmiljøer. For at avvergingsplikten her skal oppfattes både som relevant og legitim, er det avgjørende for meg at den knyttes til alle lovbrudd og all type vold og overgrep i hjemmet, uavhengig av om det er minoritetskulturer eller andre som gjør det. Og jeg håper at denne lovendringen vil bli tolket nettopp slik.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp SVs forslag?

Petter Eide (SV) [10:39:27]: Ja, selvsagt. Takk.

Presidenten: Da har representanten Petter Eide tatt opp de forslagene han refererte til.

Solveig Schytz (V) [10:39:44]: Mange av forslagene vi behandler i dag, bidrar til å styrke det strafferettslige vernet for sårbare personer, bl.a. for barn og unge og for personer med en annen seksuell identitet eller orientering.

Jeg er veldig glad for at en samlet komité er enig om at avvergingsplikten skal omfatte flere krenkelser mot barn, og at avvergingsplikten skal omfatte flere – også nær familie. Alle som har informasjon om at et barn blir utsatt for overgrep, bør ha plikt til å melde fra til skolen, barnevernet, helsevesenet og politiet, slik at overgrepene kan stanses.

Også forslaget om å utvide forbudet mot tvangsekteskap til også å gjelde utenomrettslige ekteskap støttes av en enstemmig komité. Det er viktig at dette likebehandles og rammes av forbud mot tvangsekteskap. Venstre har vært skeptisk til et forbud mot søskenbarnektenskap i debatten om tvangsekteskap. Foreldre som legger press på sine barn for å gifte seg med søskenbarn, vil også legge press på dem for å gifte seg med tremenninger. En debatt om forbud mot søskenbarnektenskap må ha en medisinsk begrunnelse og ikke virke diskriminerende. Jeg registrerer imidlertid at et flertall i Stortinget nå ønsker å forby søskenbarnektenskap.

Det foreslås her flere lovendringer som er ment å styrke det strafferettslige diskrimineringsvernet for transepersoner og andre som har en kjønnsidentitet eller et kjønnsuttrykk som bryter med omgivelsenes forventninger. Det er foreslått å tilføye kjønnsidentitet

eller kjønnsuttrykk som diskrimineringsgrunnlag i en rekke paragrafer i straffeloven. Med dette forslaget vil også transepersoner få det samme vernet som andre utsatte grupper, som allerede er vernet av dagens bestemmelser, bl.a. om hatefulle ytringer.

Hatefulle ytringer rettet mot personer som tilhører utsatte grupper, har ikke bare konsekvenser for den enkelte som rammes direkte. Hatefulle ytringer kan bidra til at utsatte grupper trekker seg tilbake og lar være å delta i det offentlige ordskiftet, lar være å delta i samfunnet – at mennesker holder seg hjemme, innenfor husets fire vegger. Hatefulle ytringer holder liv i fordommer og kan føre til økte motsetninger, og i ytterste konsekvens motivere til å legitimere grovere straffbare handlinger. Derfor er disse lovendringene vi gjør i dag, svært viktige.

Jeg registrerer at noen er bekymret for at den nye bestemmelsen om hatefulle ytringer basert på kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk vil ramme kristen forkynelse. Jeg vil gjerne understreke at ytringsfriheten, trosfriheten og religionsfriheten står sterkt, og at bestemmelsen ikke er ment for å innskrenke trossamfunns fortolkninger og ytringer av religiøse tekster. Det er rettsstridig diskriminering som skal straffes, ikke religiøse ytringer.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [10:42:55]: I Prop. 66 L foreslås en rekke endringer i straffeloven, og jeg vil bare kommentere noen få.

Etter at straffeloven av 2005 trådte i kraft, er forsøk på kjøp av seksuelle tjenester ikke straffbart på grunn av bestemmelsens utforming. Kristelig Folkeparti støtter derfor opphevelsen av bestemmelsen nå for å klargjøre at forsøk på kjøp av seksuelle tjenester er straffbart med bakgrunn i lovbruddets alvorlighetsgrad. Begrensning av etterspørselen til prostitusjon er et viktig tiltak for å bekjempe menneskehandel. En klargjøring av at også forsøk på salg av seksuelle tjenester er straffbart, er derfor et viktig bidrag i kampen for avskaffelse av menneskehandel.

I Prop. 66 L blir det foreslått at kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk inntas som diskrimineringsgrunnlag i straffeloven. Kristelig Folkeparti ønsker et vern av alle mennesker og minoritetsgrupper i samfunnet som blir utsatt for mobbing, hatefulle ytringer eller trakassering. Det Kristelig Folkeparti har vært kritisk til, er om forslaget vil kunne ha andre utilsikta konsekvenser.

Bekymringen fra mange i denne saken har vært hva forslaget betyr for ytrings-, religions- og samvittighetsfrihet. Mange har vært bekymret for at det å forkynne og undervise fra bibelen og ha et syn på kjønn som et rent biologisk forhold, kan gjøre at man rammes av bestemmelsen og dermed kan risikere å bli straffet.

Kristelig Folkeparti har jobbet iherdig for å sikre denne yrings-, religions- og samvittighetsfriheten i denne saken. Vi er glad for at på grunn av Kristelig Folkepartis arbeid og samarbeid følger det nå av forarbeidene til straffeloven at yrings-, tros- og religionsfriheten står sterkt, og at bestemmelsen i straffeloven ikke er ment å innskrenke trossamfunnenes fortolkninger og yringer av egne religiøse tekster. Diskrimineringsvernet som inntas, skal derfor ikke påvirke tros- og yringsfriheten. Det er den rettsstridige diskrimineringen som skal straffes, og ikke religiøse meningsyringer. Det er kun utsagn som oppfordrer eller gir tilslutning til integritetskrenkelser overfor transpersoner, og utsagn som innebærer en grov nedvurdering av transpersoners menneskeverd, som vil bli rammet av straffeloven.

Kristelig Folkeparti er også glad for at Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter i sin høring påpekte at en endring av diskrimineringsvernet i straffeloven, sett opp mot religionsutøvelse, vil være et problem som i liten grad kan tenkes å bli satt på spissen. Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter poengterte at Høyesterett i sin praksis har slått fast at forkynnelse og tekstnær utlegning ikke vernes av bestemmelsen. Bestemmelsen er ment å kvalifisere hatefulle yringer rettet mot noen på bakgrunn av tilhørighet til de vernede diskrimineringsgrunnlagene. Kristelig Folkeparti er derfor glad for at lovendringen beskytter transpersoner mot hatefulle yringer, samtidig som yrings- og trosfriheten sikres. Kristelig Folkeparti vil også takke statsråden for svar på vårt skriftlige spørsmål i saken. Vi skal fortsette å kjempe for et sunt og godt debattklima i Norge, der vi har nulltoleranse for hatefulle og grovt krenkende uttalelser om mennesker på bakgrunn av hvem de er.

Proposisjonen gjør også en rekke endringer i straffelovens regler om foreldelse. Bakgrunnen for dette var bl.a. at i straffeloven av 2005 ble strafferammen for flere lovbrudd senket fordi straffereaksjonene som loven gir anvisning på, skulle være bedre i samsvar med det faktiske straffenivået. Dette førte imidlertid til at foreldelsesfristen for en del lovbrudd ble kortere. Kristelig Folkeparti mener at regler om utskutt foreldelse og forlenget foreldelsesfrist er av høy viktighet for å sikre ofre for både seksuallovbrudd og andre alvorlige krenkelser til strekkelig beskyttelse.

Gjentatte eksempler viser at barn som er utsatt for slike handlinger, ofte er langt inni voksen alder før de klarer å fortelle om handlinger de har blitt utsatt for. Kristelig Folkeparti er derfor glad for at Stortinget foreslår at regjeringen skal ta en helhetlig gjennomgang av disse reglene.

Vold og seksualovergrep mot våre barn og unge er noe av det mest grusomme som fins, og vi som politike-

re har et stort ansvar for å gjøre det vi kan for å beskytte våre barn og unge. En god barndom varer livet ut, men dessverre er det sånn at en vond barndom faktisk kan vare i generasjoner. Vi må jobbe sammen for å hjelpe flere, og jeg er glad for at vi i dag står sammen om den saken.

Statsråd Monica Mæland [10:48:15]: Jeg er veldig glad for at regjeringens ulike forslag har fått bred støtte i justiskomiteen.

Proposisjonen følger opp en rekke anmodningsvedtak og enkelte handlingsplaner, i tillegg til utilsiktede konsekvenser ved ikrafttreddelsen av straffeloven 2005. Noen av forslagene ble vedtatt av Stortinget i juni. Det er bra at de resterende forslagene nå følges opp.

En fellesnevner for mange av forslagene er at de bidrar til å styrke det strafferettslige vernet for sårbare personer, som barn og unge, personer med en annen seksuell identitet eller orientering og utsatte arbeidstakere.

Regjeringen er særlig opptatt av at barn og unge skal ha et sterkt og tydelig strafferettslig vern mot vold og andre krenkelser. Både de foreslåtte endringene i avvergingsplikten og endringene i foreldelsesreglene bidrar til å styrke dette vernet. Alle som er klar over at et barn blir utsatt for overgrep, bør ha plikt til å melde fra til skolen, til barnevernet eller til politiet, slik at overgrepene kan stanses. Det er derfor bra at en samlet komité stiller seg bak forslaget om at avvergingsplikten skal omfatte flere krenkelser som rammer barn.

Bekjempelse av sosial kontroll er en viktig prioritering for regjeringen. Det er derfor viktig for regjeringen at forslaget om å utvide forbudet mot tvangsekteskap til også å gjelde utenomrettslige ekteskap støttes av en enstemmig komité. Utenomrettslige tvangsekteskap kan i praksis oppleves som like bindende som formelt inngåtte tvangsekteskap. Å tvinge noen til å inngå en slik ekteskapsforbindelse er derfor et alvorlig inngrep i den enkeltes frihet og selvstendighet, som bør kunne straffes.

Det er også viktig at personer som tilhører utsatte grupper i samfunnet, gis et godt strafferettslig vern, bl.a. mot hatefulle yringer. Regjeringen ønsker et inkluderende demokrati som fremmer dialog, yringsfrihet og mangfold, og har utviklet en egen strategi mot hatefulle yringer, som ble lagt fram i 2016. Med dette forslaget vil transpersoner få det samme vernet som andre utsatte grupper, som allerede er vernet av bestemmelsen om hatefulle yringer.

Det er ingen tvil om at de mange endringene som nå er til behandling, er viktige for å styrke det strafferettslige vernet for utsatte grupper. Jeg vil takke komiteen for en grundig behandling av forslagene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [10:51:02]: For Arbeidarpartiet er det viktig å få på plass eit forbod mot søskenbarnektenskap. Førre gongen me fremja forslag om det, for to år sidan, stemte Høgre imot, og signaliserer tydeleg i innstillinga at ein kjem til å gjere det igjen i dag – trass i, som Peter Frølich så godt seier det, at programkomiteen til Høgre føreslår forbod, og at dyktige Høgre-politikarar uttalar seg klokt om kvifor det er riktig med eit forbod.

Det er også slik at det forslaget me fremjar i dag, er eit oppmodingsforslag. Me ber regjeringa om det. Det er ikkje eit direkte lovforslag i Stortinget. Så kvifor kunne ein ikkje stemt for dette, sjølv om ein meiner det er viktig å få greie på omfanget? Meiner statsråden det er viktig at ein har eit konkret tal på kor mange det gjeld, før ein prinsipielt kan ta stilling til eit slikt spørsmål?

Statsråd Monica Mæland [10:51:54]: Jeg tror jeg vil innrømme veldig tydelig at jeg synes dette er et vanskelig spørsmål. Det å forby søskenbarnektenskap har veldig gode grunner for seg. Men det er også sann at skal man forby to voksne mennesker å gifte seg, skal man ha veldig gode grunner for det. Derfor har vi fra regjeringens side sagt at vi nå gjør grundige vurderinger av dette, bl.a. knyttet til det medisinske. Hvis man medisinsk kan mene at noen ikke bør gifte seg, har man gode grunner for å forby det. Så er spørsmålet: Hvis man ikke kan vurdere at dette medisinsk ikke er å anbefale, skal man da likevel kunne forby det fordi det vil forhindre andre typer overgrep? Det er vanskelige vurderinger.

Vi har sagt i Granavolden-plattformen at vi skal gå grundig inn i dette. Det gjør vi. Men fordi vi ikke har svart på dette spørsmålet, stemmes det altså ikke for det i dag.

Lene Vågslid (A) [10:52:56]: Eg har respekt for det. Samtidig er det gjort ein del grundig forskning på dei helsemessige utfordringane knytte til barn av søskenbarn. Folkehelseinstituttet gjorde det i 2007. Me har internasjonal forskning som viser det same. Kva helsemessig forskning meiner statsråden manglar? For den tilgjengelege forskinga me har, peiker tydeleg på negative konsekvensar for barna.

Og det andre: Eg vil igjen utfordre på at Stortinget her ber regjeringa om å forby søskenbarnektenskap. Kvifor kan ikkje regjeringa i denne saka, som i veldig mange andre saker, signalisere tydeleg frå Stortinget at ein ynskjer eit forbod, men då på dei premissane som Høgre i dag klargjer? Det hadde jo vore heilt uproblematisk.

Statsråd Monica Mæland [10:53:49]: Det er jo slik at når et anmodningsvedtak – som her i dag – får fler-

tall, vil regjeringen følge det opp. Men regjeringen er altså av den oppfatning at vi trenger ytterligere dokumentasjon, vi trenger ytterligere forskning. Det er igangsatt, og i påvente av det tar vi altså ikke stilling til dette. Og selv om ulike partier har ulike programprosesser på gang, og helt sikkert kommer til å konkludere med dette før stortingsvalget, baserer regjeringen seg på Granavolden-plattformen, og basert på det stemmer partiene sann som de gjør i dag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:54:39]: Til det siste kan det nevnes at Stortinget har mulighet til å vedta konkrete straffebud dersom man føler behov for det, og føler at regjeringen ikke leverer på sine forslag.

Mitt spørsmål handler om noe helt annet: Natt til fredag ble det hengt opp to karikaturer av profeten Muhammed på vinduer i en moské i Bergen. Denne moskeen er den største i Bergen, statsrådens hjemby. Politadvokat Farzad Izadi sier at politiet har opprettet en etterforskningssak etter paragrafen om hensynsløs adferd, straffeloven § 266. Det er vel få av oss som tror at dersom noe tilsvarende hadde skjedd med en kristen kirke, så hadde det fått den samme oppmerksomheten fra politiet. Det tror jeg viser et problem som denne regjeringen kanskje bør ta et tydeligere standpunkt til. Mitt spørsmål til statsråden er:

Mener hun at dette er en god prioritering av politiets ressurser, all den tid alvorlige straffesaker henlegges?

Statsråd Monica Mæland [10:55:52]: Prinsipielt sett er det slik at jeg ikke prioriterer for politiet – det skal jeg heller ikke gjøre – og når det gjelder saken i Bergen, kjenner jeg den bare fra omtale i media. Men la meg understreke to ting: For det første oppfatter jeg at det er stor forskjell på saken i Bergen og saken på Kongsberg. I Bergen har huseieren anmeldt forholdet. Det var ikke situasjonen på Kongsberg. Når huseieren anfører en krenkelse og et straffebud, blir det opp til politiet å vurdere hvorvidt det faktisk har skjedd. Jeg er helt uenig i at det ikke ville skjedd hvis det hadde skjedd med en kirke. Vi hadde en situasjon knyttet til ARKIVET i Kristiansand, hvor noen hengte opp nazi-flagg på en institusjon som jobber med menneskerettigheter og dokumenterer det som skjedde under annen verdenskrig. Det ble tatt på stort alvor av politiet i Agder. Så jeg tror ikke at ulike religiøse samfunn eller ytringssamfunn behandles ulikt. Dette er en konkret vurdering som gjøres av stedlig påtalemyndighet, og det skal ikke vi blande oss borti.

Jan Böhler (Sp) [10:57:07]: I flertallets forslag til nye bestemmelser om tvangsekteskap i straffeloven heter det:

«Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved vold, frihetsberøvelse, annen straffbar eller urettmessig atferd eller utilbørlig press, herunder vedvarende psykisk eller sosialt press, tvinger noen a) til å inngå ekteskap b) inn i en ekteskapslignende forbindelse.»

Den tilføyelsen som er foreslått, og som regjeringen har sendt på høring, er «herunder vedvarende psykisk eller sosialt press».

Det som er begrunnelsen fra mindretallet i komiteen, altså regjeringspartiene her i Stortinget, er at det å føye til «herunder vedvarende psykisk eller sosialt press» i for stor grad binder opp definisjonen av tvangsekteskap. Men når vi hører alle de ordene som brukes, og hvor man utdyper hva som kan ligge i den formen for utilbørlig press som er den mest utbredte, kan statsråden, bedre enn man gjør i denne innstillingen, forklare hvorfor hun ikke ønsker å ta inn den utdypingen av bestemmelsen?

Statsråd Monica Mæland [10:58:14]: Jeg vet ikke om jeg kan det, men jeg kan forsøke. Det at man bruker mange ord, betyr ikke at man skal bruke mange flere. Det at noe er upresist, kan det gjerne ryddes opp i. Da er spørsmålet: Er dette upresist? Den informasjonen jeg har fått fra folk som kan dette mye bedre enn meg selv, er at ulike former for kvalifisert psykisk og sosialt press omfatter dette, og at det er en naturlig forståelse. Så det er altså unødvendig å føye dette til, ikke fordi man er uenig, men rett og slett fordi det er unødvendig. Vi bør ha et lovspråk som er tydelig og effektivt, og som minst mulig inviterer til fortolkninger.

Jan Böhler (Sp) [10:58:59]: Jeg takker for svaret, som er omtrent det samme som står i innstillingen. Men det er vanskelig å forstå, for det er kjernen av denne typen mer udefinerte framgangsmåter for å få viljen sin når det gjelder hvem barna skal gifte seg med, dette handler om, mens det når det gjelder de andre tingene, som angår vold osv., er veldig klart hva gjelder. Det finnes én dom der dette med utilbørlig press er blitt brukt, som har gått helt til Høyesterett, og som skjedde under spesielle betingelser. Så dette er blitt brukt veldig lite i norsk rettspraksis. For å beskytte dem som utsettes for denne typen press, trenger man at lovgiver klargjør dette spørsmålet og legger mer innhold i det, og får gitt den forklaringen ut til de miljøene dette gjelder. Dette er ikke en liten sak. Det bekymrer meg at det er slått ned på bare ett tilfelle i rettsvesenet, og min erfaring er, som jeg snakket om i innlegget mitt, at dette gjelder veldig mange.

Statsråd Monica Mæland [11:00:08]: Bare for å understreke: Vi er ikke uenig i at utilbørlig press også er straffbart, og at det også innholdsmessig omfatter både

psykisk og sosialt press. Det er vi helt enig i. Spørsmålet er om det er nødvendig å formulere det i loven. Det er der vi er uenige. Vi mener det ikke er nødvendig, for dette er en naturlig språkforståelse, men det kan man være uenige om.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Maria Aasen-Svensrud (A) [11:01:03]: Flere og flere lesbiske, homofile, bifile og transpersoner opplever trusler og hatefulle ytringer. I tillegg er det slik at transpersoner hittil ikke har vært inkludert i straffelovens hatparagraf, selv om Arbeiderpartiet fikk flertall for det i Stortinget i mai 2018. Men nå er tiden for utsettelse over, og vi kan endelig få dette på plass. For slik det er i dag, har homofile, men ikke transpersoner, et straffereettslig vern dersom de blir utsatt for diskriminering, hatefulle ytringer eller annen hatkriminalitet, herunder vold.

Moderne forståelse av forholdet mellom kjønn, identitet og seksualitet kombinert med faktiske opplevelser fra gruppen som utfordrer den tradisjonelle kjønnsnormen, tilsier at det ikke bør skilles mellom disse diskrimineringsgrunnlagene. Og personer med kjønnsuttrykk og kjønnsidentitet som utfordrer samfunnets normer, trenger opplagt et særskilt vern. For flere år siden vedtok flertallet på Stortinget at regjeringen må inkludere kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk i straffelovens paragrafer. Samtidig som regjeringen har somlet med sine teoretiske øvelser, har altså folk blitt slått ned på gata. Politiets egne rapporter viser at antallet anmeldte tilfeller av hatkriminalitet har økt voldsomt de siste årene. Dette må ta slutt. Arbeiderpartiet mener vi må styrke politiets ressurser og kompetanse innenfor forebygging og straffeforfølgning av hatkriminalitet og hatefulle ytringer over hele landet. Politisk styring er nødvendig for at politiet skal få kompetanse på dette området.

Da Arbeiderpartiet satt med makten, fikk politiet marsjordre om at alle politidistrikt skulle skoleres og få kompetanseheving når det gjaldt hatkriminalitet. Dette har ikke blitt videreført av høyre regjeringens til nå åtte statsråder.

Det er på sin plass med skryt til Oslo politidistrikt, som prioriterer arbeidet mot hatkriminalitet. Hatkriminalgruppa ved Manglerud politistasjon sørger for å løfte dette arbeidet betydelig. Men det er ikke nok. Denne formen for kriminalitet er ikke bare et Oslo-fenomen. Alle politidistriktene må styrkes for å kunne jobbe med denne tematikken.

Fra tidligere rapporter kjenner vi til at en betydelig andel av dem som utfører hatkriminalitet, er unge. Da nytter det ikke bare å straffe, det må også forebygges. Det betyr at skolene må ta tydelig ansvar for å formidle

kunnskap og utvikle holdninger som er forenlig med demokrati, likeverd og trygghet for minoriteter.

At «homo» er det vanligste skjellsordet i skolen, er en illustrasjon på behovet for tiltak. Tiltakene må settes tidlig inn. Når holdninger har fått utvikle seg til at de gir utslag i vold, mobbing eller trusler, har det gått altfor langt. Dessuten må tiltakene ha høy nok kvalitet til at de ikke virker mot sin hensikt. Her vet man at tiltak som er forankret hos interesseorganisasjonene, ofte har stor effekt og høy kvalitet. Eksempler på dette er Rosa kompetanse, hvor Foreningen FRI kjører undervisningsopplegg med utgangspunkt i erfaringer og kompetanse disse miljøene har bygget opp over tid. Disse tiltakene er dessverre underfinansiert og ikke godt nok kjent i skolene og i det frivillige.

Når vi nå nylig har sett fotballspillere som etter sigende ikke vet hva ordet «soper» betyr, er det et godt eksempel på at vi har en jobb å gjøre når det gjelder folkeopplysning og forebyggende arbeid.

Kongen sa det godt da han oppsummerte hvem vi er, vi som bor i dette landet: Nordmenn er jenter som er glad i jenter, gutter som er glad i gutter, og gutter og jenter som er glad i hverandre.

Folk i dette landet er alle unike, og hver enkelt av oss fortjener å gå trygt på gata som den vi er. Noen trenger dessverre fremdeles et ekstra rettslig vern. Da er det vår oppgave som lovgivere å sørge for dette.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Siv Jensen (FrP) [11:05:39]: Det gjøres mange viktige endringer i straffeloven i dag, deriblant når det gjelder noen av de største integreringsutfordringene vi har i Norge i dag.

Fremskrittspartiet har stått alene om å ville slå hardt ned på kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og søskenbarnektenskap. Eksempelvis foreslo vi helt tilbake i 2002 første gang et forbud mot søskenbarnektenskap, og dagens saksordfører, Per-Willy Amundsen, foreslo det igjen i 2005.

Det er rett og slett ikke greit at fetter og kusine inngår ekteskap. Vi ser at dette anvendes i en del innvandrergreper for å kontrollere unges valg av ektefelle, slik at familien utøver betydelig sosial kontroll over de unge. I tillegg kommer selvsagt det helsemessige aspektet – inngifte gjennom generasjoner har ført til alvorlige misdannelser hos barn og den belastningen det medfører. Med det mener jeg at vi vet nok til å kunne fatte en beslutning om dette i dag, i motsetning til det jeg hørte justisministeren gi uttrykk for. Det å forby søskenbarnektenskap er et viktig grep for å hindre tvangsekteskap, men det handler selvsagt også om friheten til selv å velge hvem man skal gifte seg med.

Kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og søskenbarnektenskap representerer en ukultur som ikke hører hjemme i Norge. Mange har lenge unnlatt å stå opp for forsvarsløse barn og unge som utsettes for grove overgrep, og som fratas muligheten til et fritt liv. Da Fremskrittspartiet satt i regjering, fikk vi endelig startet arbeidet med å ansvarliggjøre barnas foreldre for kjønnslemlestelse og tvangsekteskap, men i stedet for å ansvarliggjøre foreldrene én gang for alle velger regjeringen å legge frem et forslag som åpner for at foreldrene egentlig kan sno seg unna ansvaret med bortforklaringer. Hvis en mor eller en far ikke hindrer at barnet kjønnslemlestes eller tvangsgiftes, finnes det ingen unnskyldning god nok. Det kan rett og slett ikke aksepteres, og i Norge skal man være ansvarlig for at barna sine ikke utsettes for overgrep eller sosial kontroll.

Jeg er veldig glad for at det nå endelig er etablert et flertall i Stortinget for å gjennomføre disse svært nødvendige innstramningene, som i realiteten betyr økt frihet for alle som er bosatt i dette landet. Det mener jeg er en verdi det er verdt å kjempe for.

Petter Eide (SV) [11:08:34]: Jeg har lyst til å komme med en kommentar, men også en type stemmeforklaring om hvordan SV stiller seg til søskenbarnektenskap. SV kommer til å stemme imot forslaget om forbud mot søskenbarnektenskap i dag, ikke nødvendigvis fordi vi er imot, men fordi jeg synes framgangsmåten har vært veldig krøkkete.

Vi har også til behandling i Stortinget et forslag fra Fremskrittspartiet om denne saken som ble levert inn tidligere, med avgivelse og behandling i Stortinget i februar. Vi hadde lagt opp til en intern runde i mitt parti hvor vi også ønsket å hente inn utredning fra Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter med bakgrunn i den tidsplanen som var lagt opp med tanke på Fremskrittspartiets forslag. Så ble denne saken nærmest kuppet inn i dette forslaget, slik at verken NIM eller vi fikk hatt den nødvendige behandlingen av saken. Jeg mener at vi behandler denne saken på et svært sviktende grunnlag uten at Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter får kommet med sine innspill, og uten referanse til hvordan dette står i forhold til internasjonale konvensjoner og våre internasjonale forpliktelser – med andre ord på svært sviktende grunnlag.

Så registrerer vi også, jf. siste taler, at istedenfor å diskutere dette på et prinsipielt grunnlag om søskenbarnektenskap, gjøres det til en del av en innvandringskritikk. Jeg synes det er svært uheldig at vi går løs på det på denne måten.

SV er delt i spørsmålet. Selvsagt kan det være slik at et forbud mot tvangsekteskap kan begrense tvangsekteskap og gi menn og kvinner større frihet til hvem de skal

gifte seg med og stifte familie med. På den annen side kan det hende søskenbarn elsker hverandre og ønsker å stifte familie med hverandre. Hva da? Da mener jeg at et slikt forbud vil være å begrense retten til å velge hvem man skal stifte familie med. Det er verdier som vi ellers setter svært høyt, spesielt med tanke på likekjønnede ekteskap.

Så mener jeg også at man blander sammen det med ekteskap og det med barn i helsedebatten. Det kan da ikke være noen helsemessige utfordringer ved å gifte seg – er det det? Så forbudet må handle om at søskenbarn ikke skal få barn sammen, uavhengig av om de er gift eller ikke. Jeg mener at dette forslaget roter til noen helt vesentlige ting – det er helt irrelevant å snakke om helsemessige utfordringer ved ekteskap. Det som kanskje kan være relevant å snakke om, er helsemessige utfordringer ved det å få barn. Men da løfter vi denne debatten over i en helt annen dimensjon, for det kan være mange som får barn, hvor det kan være betydelige helsemessige utfordringer ved å få barn. Hvordan skal det da eventuelt reguleres?

SV kommer til å stemme imot dette, og vi hadde ønsket å få bedre tid til å kunne behandle dette ordentlig og også lytte til Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter.

Martin Henriksen (A) [11:11:52]: Jeg er glad for at ytringsfriheten står sterkt i Norge, og at vi er tydelige her til lands på at det er lov til å kritisere religion, det er lov å vise karikaturer av Muhammed og lov til å gå svært langt i det man uttaler. Vi skal bekjempe trusler mot ytringsfriheten, enten det er ekstremisme som rammer Charlie Hebdo eller læreren i Paris, eller det gjelder høyreekstreme som truer med vold og utøver vold.

Vi skal også bekjempe den dagligdagse trusselen mot ytringsfriheten. Vi skal bekjempe det at grupper som kvinner, etniske minoriteter og skeive tvinges ut av den offentlige debatten nettopp på grunn av hets og trusler. En fri debatt forutsetter at folk faktisk kan delta. Hvis man leser kommentarfelt eller sosiale medier i dag og ser hetsen mange utsettes for, så mener i alle fall jeg at det ikke er noen trussel mot ytringsfriheten dersom man ber folk om å skjerpe seg. § 185 er heller ingen trussel mot ytringsfriheten i dag.

Det lyder hult når Fremskrittspartiet snakker om ytringsfrihet. Fremskrittspartiet er mest opptatt av ytringsfriheten når det passer dem, eller når noen sier noe som Fremskrittspartiet ikke liker. Da truer gjerne partiet med å frata dem offentlig støtte. I dag gjør representanten Amundsen sitt beste for å skremme og skape usikkerhet om § 185 som skal gi vern mot hatefulle ytringer basert på religion, etnisk opprinnelse, seksuell orientering eller nå, transpersoner.

Er det slik at den paragrafen hindrer folk i å ytre seg? Jeg synes det er verdt å lytte til Anine Kierulf, en respektert jurist som sier at terskelen er høy for å rammes av den. Den rammer de verste hatefulle ytringene, og det er ikke den krenkelsesfølelsen enkelte selv kunne mene seg utsatt for, men muligheten som kan oppstå for at hatefulle ytringer skaper hat blant andre grupper i stor-samfunnet mot minoritetene, som er viktig.

Det er ikke mye som tyder på at dagens paragraf mot hatefulle ytringer har fått mange til å legge bånd på seg. Bare se debatten i sosiale medier. Her til lands er Sumaya Jirde Ali en klar og tydelig stemme som mange ganger har måttet trekke seg ut av offentligheten på grunn av omfattende hets. At kronikkene hennes uteblir, og at andre stemmer stilner, bør regnes som et tap for alle som ønsker en opplyst debatt, og for et velfungerende demokrati hvor alle føler seg trygge nok til å delta.

Når Fremskrittspartiet hevder at vi ikke lenger kan si det vi ønsker, er det en påstand som paradoksalt nok fremmes av stortingsrepresentanter som stort sett hele tiden sier hva de ønsker, på et mangfold av plattformer, og la meg legge til: uten at det nødvendigvis gjør den offentlige debatten så mye bedre.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [11:15:11]: Kampen mot negativ sosial kontroll har mange likhetstrekk med kampen arbeiderbevegelsen og kvinnebevegelsen har kjempet før. Det er kampen for frihet til å velge hvem man er, til å elske den man vil, og til å bli det man ønsker.

Negativ sosial kontroll skaper vanskelige familieforhold. Det skaper usikre ungdommer – ja, det skaper et dårligere samfunn. Skal vi klare å skape et samfunn hvor alle er frie, må vi se på årsakene til at noen er ufrie. Ofte er det foreldre og familien som utøver den negative sosiale kontrollen, som stenger jentene inne på jenterommet, stenger dem ute fra verden.

I en Fafo-rapport om sosial kontroll kommer det fram at den negative sosiale kontrollen avtar jo lenger foreldrene bor i og er en del av Norge. Vi må gi foreldrene verktøyene de trenger for å oppdra barna sine uten negativ sosial kontroll, og samtidig si tydelig fra om hva vi som samfunn forventer.

Det viktigste vi kan gjøre for å motvirke negativ sosial kontroll, er å styrke integreringen i Norge. Når familien ikke godtar den en er, skal samfunnet stå der som et fellesskap for å ta imot en. Vi må gi barn og unge mot til å ta diskusjonene med egne foreldre. Drømmen om det frie liv i Norge skal vi som samfunn legge til rette for. Alle som kommer til Norge, skal få bli en del av det store fellesskapet vårt.

Alle i Norge skal selv kunne velge hvem de skal gifte seg med. Derfor er forslagene vi vedtar i dag, så viktige.

Med forbud mot søskenbarnektenskap og innføring av avvergingsplikt sender vi i dag et tydelig signal om at samfunnet verken aksepterer tvangsekteskap eller passivitet fra personer som er kjent med et nær forestående tvangsekteskap.

Kampen for likestilling kjemper vi hvert eneste dag. I dag er vi enda et skritt nærmere reell frihet for alle kvinner og menn. Reell frihet har man kun når man også i ytterste konsekvens har mulighet til å bryte ut og gå.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:17:40]: Det var interessant å høre på representanten Henriksens innlegg, som egentlig avdekket det vi alle mistenker Arbeiderpartiet for, nemlig at man ikke i tilstrekkelig grad, ikke dypt nok, forstår hva ytringsfriheten faktisk handler om. Det har vi fått demonstrert over lang tid. Vi fikk det demonstrert i 2006, da jeg var fersk stortingsrepresentant. Da fikk vi demonstrert at vi hadde en utenriksminister, som i dag er leder av Arbeiderpartiet, Jonas Gahr Støre, som nærmest ba den arabiske verden om unnskyldning for at Magazinet og redaktøren, Vebjørn Selbekk, trykte tegninger av profeten Muhammed. Vi fikk det samme demonstrert i 2009, da den samme regjeringen Stoltenberg fremmet forslag om spesielt vern av religiøse følelser. Det var et direkte inngrep i ytringsfriheten. Heldigvis ble det stoppet.

Men det er en historisk linje som kan trekkes ved Arbeiderpartiets manglende forståelse av ytringsfriheten. Det mener jeg også representanten Henriksen gir uttrykk for i dag, når man tror at ytringsfriheten handler om å ha en plass på statsbudsjettet. Det gjør den altså ikke. Dette handler ikke om penger og finansiering – det handler om retten til å ytre seg.

De beste intensjonene kan få de verste resultatene. Det er den utfordringen vi nå står overfor – som jeg tok opp tidligere i dag. Når politiet kommer og banker på døren fordi man har hengt opp et bilde av profeten Muhammed, gjør man seg jo en erfaring – en erfaring vi kanskje ikke har opplevd i Norge siden 1945. Det er altså ikke sånn at det skal være akseptabelt at det skal være en politisak å komme med ytringer. Saken i Bergen må vi eventuelt komme tilbake til.

Ytringsrommet og grensegangen mellom hva som er lovlige ytringer og hva som er såkalt hets, krenkelser osv., flyter. Det vedtaket som fattes i Stortinget i dag, vil gjøre det enda mer flytende. Det er det som er problemet. Man kan ikke trekke disse grensene klart og tydelig, men med straffeloven § 185 har man gitt politiet og domstolene et maktmiddel til å gripe inn i ytringsfriheten. Det er det som er problemet, og det er det Arbeiderpartiet ikke forstår. Det gjør dessverre heller ikke resten av denne salen.

Ytringsfriheten gjelder for alle. Ytringsfriheten og likhet for loven skal være lik for alle. Men det man vedtar i dag – riktignok mot Fremskrittspartiets stemmer – er en utvidelse av § 185, som gir noen særgrupper andre rettigheter enn de øvrige borgerne i dette landet. Det mener jeg er uheldig, og det er ikke en god rettstradisjon.

Lene Vågslid (A) [11:20:54]: Den rettstradisjonen Per-Willy Amundsen snakkar om, vil han i så fall openbert leggje heilt om på – når Framstegspartiet meiner at ingen andre forstår. Om ingen andre parti i denne salen forstår, bør me kanskje lytte. Eg er usikker. Eg tenkjer vel at det som er saka her i dag, er at me er grunnleggjande ueinige – grunnleggjande ueinige i Framstegspartiets argumentasjon og måten Framstegspartiet og Amundsen brukar ytringsfriedom på når det passar dei. Eg vil anbefale Amundsen å lese Aftenposten i dag og Frank Rossaviks kommentar.

Når det gjeld debatten om søskenbarnektenskap, skal me respektere at partia kan synest det er vanskeleg. Eg har ikkje problem med det. Samtidig er eg einig med talarane som har sagt at me veit nok no. Me veit mykje når det gjeld helsemessige konsekvensar. Petter Eide har rett sjølv om eg meiner han brukar feil omgrep. Dette er ingen innvandringsdebatt. Det er ein ting eg meiner er uheldig for debatten anten det er om sosial kontroll, æresvald, eller når me snakkar om ukultur, brot på straffelov. Det er ikkje ein debatt om innvandring. Det er det same kven som gjer det. Poenget er at Stortinget er veldig tydeleg på at det er straffelov og føresegner knytte til både sosial kontroll og tvangsekteskap. Ja, forbod mot søskenbarnektenskap handlar om tvangsekteskap, arrangerte ekteskap, om det er press. Det handlar òg om helsemessige utfordringar.

At SV skulle hatt betre tid, kan dei godt meine. Eg vil minne om at Arbeidarpartiet fremja det same forslaget for to år sidan, i same komité, der òg SV sat. Mangel på tid trur eg kanskje ikkje er argumentet, men at ein ynskjer å sjekke meir ut om omfang osv., får vere eit argument. Eg meiner me veit nok, og eg synest at Stortinget i dag saman burde sendt eit tydeleg signal gjennom å be regjeringa om å forby søskenbarnektenskap. Me får vedteke det utan stemmene frå alle, sjølv om eg meiner det burde vere noko alle kunne samle seg bak.

Martin Henriksen (A) [11:23:33]: Først vil jeg bare si at jeg ikke klarer å ta veldig innover meg kritikken fra Fremskrittspartiet om ytringsfrihet, et parti som har hatt to justisministre som på hver sin kant av landet enten brente aviser eller ville boikotte aviser som skrev ting de ikke likte, et parti som ville trekke støtten til et teaterstykke fordi de sa ting som Fremskrittspartiet

ikke likte, eller ba et flyselskap trekke et magasin fordi de skrev ting Fremskrittspartiet ikke likte.

Fremskrittspartiets kamp i dag handler om å oppheve hele § 185, som gir utsatte grupper et vern mot hatefulle ytringer. Fremskrittspartiet mener tydeligvis at minoritetenes ønske om vern mot hatefulle ytringer ikke er rimelige fordi de fleste problemene ifølge majoriteten som Fremskrittspartiet er en del av, er løst eller ikke eksisterer. Det er en metode for å slippe å diskutere reelt innhold og endringer eller ta det ubehagelige innover seg, nemlig at både kvinner og etniske minoriteter tvinges ut av debatten, uten at Fremskrittspartiet ser ut til å være nevneverdig bekymret for akkurat det.

Jeg har lyst til å stille et spørsmål til Høyre. Jeg reagerer på at Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet står sammen om en merknad der de viser til hvordan ytringsfrihetsdebatten rundt transpersoner er i andre land, nærmere bestemt Canada. De er redde for at man kan bli straffeforfulgt om man kunne komme til å bruke feil personlig pronomen overfor noen som definerer seg som et annet kjønn.

Høyre skaper usikkerhet om sitt eget lovverk, det vi faktisk vedtar i dag. Er det slik at det er noen indikasjoner i loven på at det kan bli slik som Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet i dag i Stortinget advarer mot? Er det slik at Norges institusjon for menneskerettigheter er bekymret for det? Er deres eget justis- og beredskapsdepartement bekymret for det? Er det andre tunge juridiske miljø i Norge som er bekymret for det? Dette er å skape usikkerhet om loven. Høyre undergraver på den måten sitt eget lovforslag og slår seg i hartkorn med Fremskrittspartiet i denne saken.

Dette er en strafferettslig debatt om hvilket vern utsatte grupper skal ha. Derfor mener jeg at det enten er et misforstått eller kynisk forsøk på å vri debatten over til noe den ikke handler om, nemlig at det plutselig ikke skulle være lov å si det man mener, forkynne sin religion eller være uenig i ulike definisjoner av kjønn og kjønnsidentitet. Det kommer det åpenbart til å være lov å gjøre i framtida også. I denne saken stoler jeg faktisk på det justis- og beredskapsdepartementet sier, og reagerer derfor på den usikkerheten Høyre er med på å spre i denne saken.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:26:44]: Jeg lurte litt på hvilken planet representanten Henriksen har befunnet seg på de siste årene hvis han ikke har fått med seg den debatten som foregår over hele den vestlige verden, om identitetspolitikk, som handler om nettopp innskrenking av ytringsfrihet: alt fra å rive ned statuer som man ikke liker, til diskusjoner om personlige pronomen, om det skal forbys eller ikke å bruke riktig eller galt pronomen – hva det enn måtte være. Det er en helt

reell debatt, og det er en diskusjon som vi med denne loven drar inn i norsk rettspraksis.

Så kan man si at de formuleringene som blir vedtatt for § 185 i dag, forhåpentligvis ikke er så ille som man har sett i Canada, Storbritannia osv. Det er et håp. For, som jeg har påpekt, dette er flytende grenser. Rettspraksis endrer seg over tid. Terskelen blir lavere for å gripe inn. Og det er ingen tvil om at vi har kommet til det punkt hvor § 185 er i konflikt med ytringsfriheten. Det er et faktum. Det går det ikke an å komme seg unna.

Det er veldig spesielt at vi har en lovgivning hvor en jente, som det ble referert til her, som har innvanderbakgrunn, har et sterkere vern enn en etnisk norsk jente, som kan bli kalt for helt analoge, sammenlignbare ting og oppleve det samme hat og den samme hets – men man må definere seg som en minoritet for å ha det vernet.

Det strider etter mitt skjønn mot alle prinsipper som handler om likhet for loven, som er fundamentalt i vår rettsstat, som er et fundamentalt prinsipp for demokratiet og for gode samfunn. Derfor mener jeg at det er en feil, at det er en tabbe, det Stortinget har gjort med å legge til grunn § 185. Og når man nå utvider den, kan man bare stille spørsmålet: Hva er neste gruppe som skal inn der, som skal ha dette særskilte vernet? For det utvides jo stadig.

Til syvende og sist er dette en paragraf som gir en rettigheter basert på hudfarge, basert på etnisitet, basert på seksuell legning, basert på nasjonalitet. Det er veldig spesielt at vi har den type lovbestemmelser i et demokrati som Norge. Men igjen demonstrerer Arbeiderpartiet sin åpenbart manglende evne til å forstå ytringsfrihet. For igjen klarer man å gjøre det til et spørsmål om statsbudsjettet. Jeg oppfattet at innlegget til representanten Martin Henriksen ene og alene handlet om hvor mye penger man skulle gi til et teaterstykke, hvor mye penger man skal dele ut til ulike formål.

Ytringsfrihet handler ikke om en rett til en post på statsbudsjettet; det handler om en rett til å ytre seg fritt, og det burde det være en selvfølge at denne salen stiller seg bak. Det er vår grunnlov. Det er § 100.

Peter Frølich (H) [11:30:08]: Jeg må bare kommentere dette som kom på tampen fra Arbeiderpartiets representant Martin Henriksen, om at vi liksom skal ha spredt usikkerhet om bestemmelsen vi vedtar i dag. Det finnes ingen usikkerhet om rekkevidden av den bestemmelsen. Ingen ting ingen ting av det som står i forarbeidene, ingen ting av det som er sagt fra denne talerstolen sår tvil om at dette er en bestemmelse som skal gi et reelt vern mot hatefulle ytringer, men som også skal tolkes begrenset i møte med ytringsfriheten. Dette er ikke vanskelig.

Det vi har skrevet i forarbeidene, er en advarsel om fremtiden. Hvor er debatten på vei? Da er det faktisk ganske klokt å se rundt seg til andre deler av verden, for da ser vi nettopp at det som starter med gode intensjoner, hvor man ønsker å gi vern mot reelt hat, plutselig blir brukt som et verktøy for å fremme en aktivistisk politikk. Det er ikke i tråd med den ytringsfriheten og rettstradisjonen vi ønsker. Så når partiene går sammen i justiskomiteen og advarer mot en fremtidig utvikling i den retningen, burde det egentlig være en selvfølge. Det er jo litt overraskende at ikke hele Stortinget kunne slutte seg til noe så åpenlyst rett og rimelig.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Solveig Schytz (V) [11:31:55]: Basert på representanten Amundsens innlegg finner jeg grunn til å understreke at dette ikke handler om å gi noen grupper særskilte rettigheter, dette handler om å gi sårbare mennesker et rettsvern som andre har.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:32:23]: Avslutningsvis: Det ble litt mer engasjement på slutten av debatten, og det er bra. Det er et uttrykk for den ytringsfriheten som vi nyter i denne nasjonen, i dette landet som vi er stolt over og glad i, og som ikke nødvendigvis er en selvfølge i alle andre deler av verden. Ytringsfrihet er fundamentalt, det tror jeg alle i denne sal er enig i. Jeg mener vi må holde frem idealene, diskutere og ha de meningsbrytningene som er avgjørende for at vi som samfunn skal komme videre. Det var nettopp et eksempel på ytringsfriheten vi så et utslag av her nå.

Jeg vil bare takke komiteen for et svært godt samarbeid, og for at vi i dag har fått gjennomslag for en god del gode vedtak, som jeg mener vil tjene oss som nasjon. Jeg er også helt sikker på at vi fortsetter denne debatten videre. Takk for samarbeidet. Jeg ser frem til at denne debatten fortsetter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:33:38]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski om å redusere isolasjonspraksis i fengsler som fører til risiko for tortur og umenneskelig behandling (Innst. 40 S (2020–2021), jf. Dokument 8:33 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten på følgende måte: 5 minutter

til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

Maria Aasen-Svensrud (A) [11:34:31] (ordfører for saken): Representantforslaget vi nå skal debattere, er fremmet av Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski. Saken handler om å redusere isolasjonspraksis i fengsler som fører til risiko for tortur og umenneskelig behandling.

Saken bør være godt kjent for Stortinget da temaet har vært aktualisert i den offentlige debatten gjentatte ganger gjennom de siste årene. Temaet for sakens innhold er også så omfattende og alvorlig at Sivilombudsmannen juni 2019 fremmet en særskilt melding til Stortinget om isolasjon i norske fengsler. Saken ble da behandlet av kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Rapporten konkluderte med at hver fjerde innsatt i norske fengsler er innlåst på sin egen celle 16 timer eller mer i døgnet på hverdager. I helgene er omfanget enda større. En stor andel av dem som isoleres, opplever ifølge rapporten en eller annen form for fysiske eller psykiske plager. Skadevirkningene kan komme umiddelbart, og risikoen øker med varigheten av isolasjon. Konklusjonen i rapporten er at den norske isolasjonspraksisen medfører risiko for brudd på forbudet mot tortur og umenneskelig behandling. Forslagsstillerne fremmer en rekke forslag som må ses som en konsekvens og videre behandling av Sivilombudsmannens rapport og den pågående samfunnsdebatten.

Departementet har gitt komiteen sine tilbakemeldinger i svarbrev til komiteen 20. januar 2020 der statsråden understreker alvoret med utfordringene knyttet til isolasjon i norske fengsler, slik Sivilombudsmannen også peker på i sin særskilte melding til Stortinget. I svarbrevet pekes det videre på at det på grunn av problemet med et gammelt IKT-system har vært utfordringer med uthenting av kvaliteten på tallmaterialet fra kriminalomsorgens systemer. Departementet viser til at det nå pågår et arbeid med å få på plass nye IKT-systemer, og at dette arbeidet skal være ferdig i 2021.

Videre viser departementet til at regelverket og kriminalomsorgens gjennomføring av dette er avgjørende for å sikre akseptable forhold for de innsatte. I svarbrevet til komiteen fra departementet kommer det fram at det på bakgrunn av Sivilombudsmannens særskilte melding er satt i gang en gjennomgang av regelverket, og at statsråden vil følge opp arbeidet etaten har iverksatt for å redusere bruken av isolasjon i fengslene.

For Arbeiderpartiet vil jeg påpeke at vi mener det ligger mer til grunn for denne svært alvorlige situasjonen: store utfordringer rundt tilstrekkelig bemanning, regjeringens pågående kutt overfor kriminalomsorgen, mangel på program- og innholdsarbeid, utilstrekkelige soningsforhold for kvinner, mangel på aktiviserings-team, behov for et sterkere samarbeid mellom helse-tjenesten og kriminalomsorgen og mangel på døgn-plasser innen psykiatri. Jeg vil komme tilbake til dette i et senere innlegg.

Som en stemmeforklaring vil jeg si at Arbeiderparti-et vil stemme for samtlige av SVs forslag.

Jeg tar opp Arbeiderpartiet og Senterpartiets forslag i saken.

Presidenten: Representanten Maria Aasen-Svens-rud har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Frida Melvær (H) [11:37:47]: Utfordringane med isolasjon i fengsel har vore debatterte ved fleire anledningar her i Stortinget dei seinare åra – utfordringar som vi tek på største alvor. Temaet vart på nytt aktualisert i den særskilde meldinga frå Sivilombodsmannen til Stortinget om isolasjon og mangel på menneskeleg kontakt i norske fengsel.

Kritikken er ikkje ny, men har vore ein gjengangar i mange, mange år. Eg er difor glad for at problemstillinga no har vorte løfta opp og teke tak i. Eg opplever at det har vorte og vert utført eit betydeleg arbeid i regjeringa og på alle nivå i kriminalomsorga for å redusere bruken av utestenging og isolasjon. Dette gjeld både på regel-verksnivå og i praktisk arbeid.

Det er ei utfordring at ikkje alle fengsla er tilrettelagde for fellesskap. Det er òg ei kjensgjerning at mange av dei innsette i dag har meir samansette utfordringar enn tidlegare. Det har vorte løyvt betydelege beløp i budsjetta dei seinare åra til ei rekkje tiltak, både til forbetring av dei fysiske soningsforholda og helsetilbodet, og for å auke aktiviteten for dei innsette. Investeringsnivået i kriminalomsorga har vore merkbar under denne regjeringa, og det var ikkje minst gledeleg at vi tidlegare i år kunne sjå nye Agder fengsel verte opna. Ved avdelingane i Froland og Mandal vil alle innsette få tilbod om aktivitet. Rehabilitering av eksisterande fengsel og bygging av nye støttar opp under regjeringens partia sitt mål om meir innhald i soninga både gjennom gode fellesskapsareal og gjennom tilbod om utdanning og arbeidstrening.

Rus og psykisk helse blant dei innsette er utfordringar som må møtast med treffsikre tiltak, og ikkje minst med kunnskap og kompetanse. Dei seinare åra har det vorte oppretta aktiviserings- og ressursteam ved fleire av fengsla der behova har vore størst. Seinast i fjor vart det oppretta eit aktiviseringsteam i Bergen fengsel, som m.a. skal ha fokus på livsmestring, butrening og fritidsaktivi-

tetar. I neste års budsjett er det foreslått å setje av ytterlegare midlar til aktiviseringsteam, og ikkje minst til eit nasjonalt ressursteam for kvinnelege innsette med alvorlege psykiske helseutfordringar ved Bredtveit fengsel. Eit liknande tilbod for menn kjem i år på plass ved Ila fengsel og forvaringsanstalt.

Dei regionale helseføretaka har i 2020 starta arbeidet med å etablere områdefunksjonar innan psykisk helsevern og rusbehandling. Dette vil føre til at det etter kvart vil verte helsepersonell frå spesialisthelsetenesta til stades inne i alle fengsel. Helsedirektoratet har òg fått i oppdrag i samarbeid med Kriminalomsorgsdirektoratet å revidere nasjonal rettleiar for helse- og omsorgstenester til innsette i fengsel. I denne vil det verte omtalt korleis helsetenesta i samarbeid med kriminalomsorga bør vere overfor innsette som av ulike grunnar vert isolerte.

Eit samla storting stilte seg bak kontroll- og konstitusjonskomiteen si tilråding under behandlinga av den særskilde meldinga frå Sivilombodsmannen tidlegare i år. Der vart det lagt vekt på å sikre at dei innsette ikkje skal utsetjast for isolasjon som kan føre til krenkingar av forbodet mot tortur og anna umenneskeleg eller nedverdiggjande behandling eller straff. I det same vedtaket bad Stortinget regjeringa om å setje i verk tiltak og fremje forslag for Stortinget om nødvendige lovendringar for å følgje opp tilrådinga frå Sivilombodsmannen. Dette arbeidet er starta opp.

Petter Eide (SV) [11:42:13]: Det er kjent i denne sal at jeg er en gammel menneskerettighetsaktivist, så når vi får rapporter fra Norges institusjon for menneskerettigheter og fra Sivilombudsmannen om at det foregår betydelige menneskerettighetsbrudd i Norge og i norske fengsler, opplever jeg det som min plikt å bringe det fram for Stortinget. Det er like alvorlig om menneskerettigheter brytes i Kina, i USA, i Saudi-Arabia eller i Norge. Det er statens forpliktelse å sikre rettighetene til enkeltindividene, og det er faktisk også Stortingets grunnlovsmessige forpliktelse å sørge for at disse forholdene er ivaretatt. Det er grunnen til at vi diskuterer dette.

Vi skal ikke gå inn i detaljene om punktet om isolasjon i norske fengsel og hvordan det bryter med torturforbudet, det er kjent og har vært diskutert i denne salen før – det ble også tatt fram noen detaljer fra saksordføren. Det vi må slå fast, er at det er en skamplott. I velferdsstaten Norge, som er en slags «human rights champion» i verdenssammenheng, har vi altså forhold som er under enhver kritikk, og som kan sammenlignes med elendige forhold vi bare kjenner fra utlandet. Det er faktisk tilstanden i noen norske fengsler, og det er det rapportert om flere ganger fra Norges institusjon for men-

neskerettigheter og fra Sivilombudsmannen. Det er på tide at dette gjøres noe med.

Så er det litt oppsiktsvekkende å høre representanten fra Høyre, Frida Melvær, beskrive norske fengsler nærmest som koselige hoteller, og hun skryter av så mye fint regjeringen har gjort med dette. Det var ikke kontrollkomiteen enig i, de var svært bekymret. Sivilombudsmannen og Norges institusjon for menneskerettigheter er, senest i sin siste rapport, veldig kritiske og ikke veldig imponert over det som regjeringen har gjort med dette i det siste.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen er et kontrollorgan, og de ser på fortiden. Det er deres oppgave. De skal kontrollere statens institusjoner og hvordan disse tingene har vært. Det er ikke kontrollkomiteens oppgave å peke framover og komme med konkrete tiltak. Derfor er det helt naturlig at fagkomiteen, justiskomiteen, tar de tingene som har vært behandlet i kontrollkomiteen, og løfter dem inn til en egen behandling i Stortinget og konkretiserer de forholdene for framtiden som kontrollkomiteen har vært bekymret over.

Det er også riktig som det har blitt sagt, at en samlet kontrollkomité er bekymret over dette, men deres behandling av dette er utelukkende å be regjeringen om å se på Sivilombudsmannens rapport, uten å konkretisere hva de vil skal gjøres. Derfor mener jeg at Stortinget må gå inn og ta opp til realitetsbehandling noen av de konkrete tingene som Sivilombudsmannen har rapportert, og det er de forslagene som jeg legger fram i dag – herved er de lagt fram. Jeg mener at å la være å gjøre det, og kun sende dette tilbake til regjeringen, er en type ansvarsfraskrivelse i slike saker. Og når det gjelder menneskerettigheter, skal ikke Stortinget fraskrive seg ansvaret, men det er det de faktisk gjør i denne saken.

Forslaget til Senterpartiet, som egentlig bare er å ta for seg kontrollkomiteens merknad og gjøre den om til et forslag, bringer ikke denne saken noe videre. Det er kun en understreking av hva kontrollkomiteen har gjort, og innebærer fortsatt en ansvarsfraskrivelse og en mangel på vilje til å realitetsbehandle saken. Derfor er jeg veldig glad for at Arbeiderpartiet støtter dette framover, og det peker veldig godt fram mot et framtidig regjeringssamarbeid som vi kanskje skal ha, hvor nettopp slike saker selvfølgelig skal behandles på en ordentlig måte.

Så er jeg skuffet over at regjeringspartiene ikke er villig til å gå inn i dette og realitetsbehandle disse tingene, det hadde ikke vært noe problem, for her har man tunge institusjoner i ryggen. Sivilombudsmannen er noen vi skal lytte til, og det hadde ikke vært noe problem for regjeringspartiene å støtte disse forslagene, nettopp fordi de kommer fra Sivilombudsmannen, som vi alle ønsker å slutte opp om, og har tillit til.

Med dette tar jeg altså opp SVs forslag.

Presidenten: Representanten Petter Eide har tatt opp de forslagene han refererte til.

Solveig Schytz (V) [11:47:13]: Spørsmålet om isolasjon i fengsel er et spørsmål om menneskerettigheter, noe Stortingets eget organ, Norges institusjon for menneskerettigheter, jevnlig minner oss på. Isolasjon i fengsel er en svært stor belastning for innsattes fysiske og psykiske helse, og innsatte med psykiske lidelser er særlig sårbare.

I 2019 avga Sivilombudsmannen en særskilt melding til Stortinget om isolasjon og mangel på menneskelig kontakt i norske fengsler. Rapporten konkluderte med at hver fjerde innsatt i norske fengsler er innelåst på sin egen celle 16 timer eller mer i døgnet på hverdager, og i helgene er omfanget større. En stor andel av dem som isoleres, opplever ifølge rapporten fysiske eller psykiske plager.

Jeg er glad for at å redusere bruken av isolasjon i fengsel er en prioritert oppgave for regjeringen. Dette ligger også til grunn i Granavolden-plattformen. Jeg er glad for at regjeringen og kriminalomsorgen tar Sivilombudsmannens anbefalinger på største alvor, og at kriminalomsorgen kontinuerlig arbeider for å redusere bruken av utelukkelse og isolasjon i fengsel. Kriminalomsorgen arbeider med å utvikle tiltaksplaner for innsatte som er utelukket fra fellesskap med andre innsatte, og utfordringene med isolasjon understreker behovet for at kriminalomsorgen er godt organisert.

Utfordringene med isolasjon gjelder særlig i fengsler med høyt sikkerhetsnivå, og noen av disse fengslene er svært gamle. Noen er så gamle som fra 1800-tallet og mangler arealer for fellesskap mellom innsatte. Regjeringen har satset mye på rehabilitering og nybygg for å oppnå forbedring på dette området.

Jeg er glad for at Justisdepartementet også jobber med å gjennomgå regelverket om utelukkelse og tvang, og at Sivilombudsmannens anbefalinger står sentralt i dette arbeidet. Dette arbeidet inkluderer også å vurdere muligheten for å innføre en nasjonal standard for et minimum antall timer med ulåst celle hver dag for den innsatte.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:49:25]: Det var urovekkende å lese Sivilombudsmannens funn i særskilt melding til Stortinget da den ble avgitt i 2019, om omfanget av isolasjon som skjer uten vedtak i norske fengsler. Innledningsvis vil jeg si takk til Sivilombudsmannen for det arbeidet ombudet gjør med å fremme og beskytte menneskerettighetene i Norge.

Det er nok enighet om at vi må jobbe for å sikre at innsatte i norske fengsler ikke utsettes for isolasjon som

kan føre til krenkelse. Vi vet at isolasjon og manglende menneskelig kontakt er skadelig og må begrenses. Vi vet at innsatte som isoleres, befinner seg i en sårbar situasjon, og at de innsatte har krav på respekt for sine menneskerettigheter. Kristelig Folkeparti vil jobbe for å forbedre forholdene i kriminalomsorgen ved å jobbe for nasjonale regler for fellesskap, forbedre aktivitetstilbudet til de innsatte og bedre behandlingstilbudet for innsatte som er psykisk syke.

Jeg vil samtidig uttrykke takknemlighet til de ansatte, som ofte prøver å løse krevende situasjoner på beste måte, og ønsker at de får den opplæring de har krav på når forholdene nå skal legges om.

Jeg er glad for at et samlet storting sluttet seg til kontroll- og konstitusjonskomiteens tilråding i mars 2020 og ba regjeringen om å iverksette tiltak og fremme forslag om nødvendige lovendringer for å følge opp anbefalingene fra Sivilombudsmannens særskilte melding. Og jeg er glad for at departementet har igangsatt arbeidet med å gjennomgå regelverket for utestenging fra fellesskap og bruk av tvangsmidler i kriminalomsorgen.

At isolasjon og nedverdiggende, umenneskelig behandling kan finne sted i norske fengsler i dag, er et forhold vi ikke kan akseptere. Sivilombudsmannen peker på at mangelen på menneskelig kontakt i norske fengsler delvis er forårsaket av forhold som kontrolleres av overordnet myndighet, og delvis av forhold som fengslene selv kan kontrollere. Jeg er glad for at disse forholdene nå skal tas tak i. En annen side er mangelen på medarbeiderkapasitet som kunne vært avhjulpet med flere ressurser til disposisjon. Derfor er det bra at regjeringen i årets statsbudsjett foreslår å bevilge 6,8 mill. kr til etablering av et ressursteam for kvinner ved Bredtveit, og 5 mill. kr til et aktiviseringsteam i kriminalomsorgen. Vi vet at kvinners soningsforhold ofte er verst, og at det er en sårbar gruppe som har behov for hjelp og omsorg. Gjennom disse bevilgningene bidrar vi til å motvirke isolasjon i fengslene.

Det er grunnlag for bekymring når Sivilombudsmannens melding dokumenterer svak oppfølging av innsatte som blir isolert. Oppfølging er nødvendig for alle, men noen er mer sårbare enn andre. Jeg vil spesielt peke på unge, mindreårige, mennesker med traumbakgrunn og språkproblemer og innsatte med psykiske helseutfordringer.

Kontakt med andre mennesker er et av de mest grunnleggende behov vi mennesker har, og det er en forutsetning for god psykisk helse. Ensomhet og sosial isolasjon er generelt beskrevet som en stor helseutfordring i vår tid. Forskning har faktisk vist at det kan føre til økt risiko for tidlig død.

Kristelig Folkeparti vil fortsette å kjempe for menneskerettigheter gjennom vårt arbeid og engasjement

for å motvirke isolasjon i fengslene og for å beskytte sårbare grupper. Vi er forpliktet til å arbeide for realisering av menneskerettighetene for alle mennesker – ikke minst i tilfeller med inngripende tvangstiltak innen kriminalomsorgen.

Statsråd Monica Mæland [11:53:44]: Kriminalomsorgen er en viktig del av samfunnsvernet og det å forhindre at kriminalitet gjentas. For at fengselsopphold skal ha best mulig effekt, er det viktig med et godt innhold. Isolasjon i fengsler er et problem, bl.a. fordi kontakt er vesentlig for å oppnå rehabilitering.

Det er mange årsaker til isolasjon, og noen innsatte isolerer seg selv. I perioden med covid-19 har det også vært nødvendig å holde innsatte adskilt av smittevernhensyn. Det har gjort det ekstra krevende å motarbeide isolasjon. De tunge siste månedene til tross: Jeg vil si at vi er på rett vei.

Regjeringen tar kritikken fra Sivilombudsmannen på alvor, og vi arbeider med å redusere isolasjon i fengsel langs flere linjer. Vi går gjennom regelverket om utelukelse fra fellesskapet og bruk av tvang i fengsel, og vi er kommet langt i oppfølgingen av en ekstern utredning om tilsynsrådene.

Som kjent består noe av problemet i at ikke alle fengslene har hensiktsmessige arealer for fellesskap. Regjeringen har over tid prioritert nye fengselsbygg. Foruten det nye Agder fengsel og etableringen av nye bygg ved Romerike fengsel Ullersmo avdeling og Østfold fengsel Eidsberg avdeling til erstatning for Oslo fengsel avdeling A, arbeides det med å få resten av Oslo fengsel inn i hensiktsmessige bygninger. Neste år skal også deler av Ila bygges om.

Kriminalomsorgsetaten selv har også stor oppmerksomhet mot isolasjon. Hver måned publiseres det nå statistikk over antall innsatte som er utestengt fra fellesskapet, og det arbeides for at det nye etatssystemet skal gi mer hensiktsmessig styringsinformasjon. Isolasjonsproblematikken følges opp overfor det enkelte fengsel, og Kriminalomsorgsdirektoratet innhenter ekstern bistand for å identifisere tiltak mot isolasjon som kan realiseres innenfor dagens budsjettammer.

Videre nevner jeg at det nå skal lages ukeplaner for innsatte som er helt utestengt, for å sikre at den innsatte tilbys minst to timers meningsfylt menneskelig kontakt hver dag. Arbeidet må fortsette langs andre linjer, og jeg håper at det framover ikke skal hemmes videre av covid-19. Jeg er glad for at vi har en god kriminalomsorg i bunnen for de endringene som nå må skje.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Maria Aasen-Svensrud (A) [11:56:24]: På hvilken måte mener statsråden at det nasjonale prosjektet ved

Bredtveit vil få en faktisk nasjonal effekt? Jeg har nemlig litt problemer med å se hvordan dette vil hjelpe hun som sitter uten skole- og arbeidstilbud i Bergen, de som deler firemannsrom på Ravneberget, eller f.eks. hun som selvisolerer seg i Tromsø fordi det ikke finnes en egen avdeling for kvinner og hun er redd for fellesskapet. Hvordan vil prosjektet ved Bredtveit få en nasjonal effekt?

Statsråd Monica Mæland [11:57:01]: Det er jo fordi det sitter flest kvinner på Bredtveit, og at der sitter det kvinner fra hele landet.

Så mener jeg at vi har flere ting å gjøre når det gjelder kvinnelige innsatte, det er jeg veldig klar over, men det å gjøre en innsats på Bredtveit mener jeg er bra, og det gjelder mange. Derfor har det altså en nasjonal funksjon, på samme måte som det har hatt det når vi har laget andre programmer, på steder i Norge hvor andre fengsler og kriminalomsorgen kan lære av det.

Maria Aasen-Svensrud (A) [11:57:33]: Det vil da altså ikke få en nasjonal effekt, akkurat slik vi har sett ved de andre programmene, blir min konklusjon.

Regjeringspartiene og statsråden liker å trekke fram at det er bevilget betydelige midler til kriminalomsorgen – og joda, nye Agder fengsel var svært dyrt. Men bevilgningene for å bekjempe isolasjonspraksisen i fengsel gitt over f.eks. dette årets statsbudsjett blir beskrevet av de ansatte og deres organisasjoner som dråper i havet. Mener statsråden at det er en sammenheng mellom lav bemanning og svært stramme driftsrammer, som vi vet går ut over innholdsarbeidet, og isolasjonsproblematikken som Sivilombudsmannen beskriver?

Statsråd Monica Mæland [11:58:18]: Bare for å korrigere: Fengselet i Agder var ikke dyrt, det lå faktisk under budsjett. Vi fikk to fengsler for prisen av ett, så det var et veldig godt prosjekt. Det er et veldig moderne fengsel som legger godt til rette både for innhold i soningen, for mindre isolasjon og for det å utføre normale hverdagsrutiner, men i en situasjon hvor man er frihetsberøvet. For det er jo det som er hensikten, også, med at innsatte er i fengsel.

Så vet jeg at Arbeiderpartiet synes at budsjetter og ABE-reformen har ansvaret for alt som er vondt og vanskelig i kriminalomsorgen. Det mener ikke jeg. Isolasjon har flere årsaker. Dels er isolasjon pålagt av domstolen, dels er det pålagt fordi innsatte er farlige, både for andre og seg selv, og dels skyldes det bemanning og arealer og lokaliteter, og det siste gjør vi altså noe med.

Maria Aasen-Svensrud (A) [11:59:23]: Det er jo svært flott at det nye fengselet ble bygd til prisen av ett,

og at man fikk to. Da kunne man jo også brukt betydelig mer penger i driften for å sørge for at alt kom på plass der.

Aktiviseringsteam er vel og bra, men foruten disse tiltakene med timeplaner for de innsatte: Vil statsråden sørge for at det faktisk er ressurser og bemanning nok til reell arbeidstrening – ikke halvdagsarbeid, slik det er for de aller fleste, hvis de i det hele tatt har arbeid i fengsel – og meningsfylte aktiviteter for alle innsatte, både for kvinner og menn i alle landets fengsler?

Statsråd Monica Mæland [11:59:58]: Mitt utgangspunkt er at vi har en av verdens beste kriminalomsorger. Jeg pleier å spørre innsatte – jeg har reist ganske mye rundt disse månedene i ulike deler av kriminalomsorgen – om det er noe annet sted i verden man kunne tenke seg å sone, hvor forholdene var bedre. Svaret på det er et absolutt nei fra alle.

Under denne regjeringen er det blitt flere heltidsansatte i fengslene enn tidligere, og det mener jeg er veldig bra. Det er også flere ansatte enn det er innsatte, og det er også veldig bra. Så mener jeg ikke at vi er ferdige. Jeg mener vi fortsatt har en jobb å gjøre når det gjelder isolasjon. Jeg mener vi har en jobb å gjøre knyttet til kvinnelige innsatte, og vi har en jobb å gjøre med hensyn til å utbedre arealene på flere områder. Det er viktig å gi innhold i soningen. Vi ønsker jo at innsatte skal ut, og rehabiliteres, og at man får både arbeid og utdanning i soningen. Så det er et mål om forbedring hele veien, men jeg mener at det gjøres veldig mye bra.

Petter Eide (SV) [12:01:08]: Bare en kjemperask kommentar om tilstanden i norske fengsler.

Jeg har vært i fengselsavdelinger hvor det ikke er toaletter på cellene. I mangel av personale om natten har de innsatte måttet gjøre fra seg på gulvet på en avis. Så tilstanden er ikke så bra.

Det jeg skulle spørre om, gjelder det at det uttrykkes stor tillit til Sivilombudsmannen. Det er ingen som argumenterer mot de konkrete forslagene han har kommet med. Jeg plukket ut seks av dem i mitt forslag, og jeg vil spørre justisministeren: Er justisministeren uenig i forslagene som Sivilombudsmannen har, og som justisministerens partimedlemmer kommer til å stemme imot? Er justisministeren uenig i forslagene?

Statsråd Monica Mæland [12:01:57]: For det første vil jeg gjerne vite hvor representanten Eide har vært når han har de erfaringene han har. Jeg var i et over 200 år gammelt fengsel i forrige uke, i Horten, hvor både de innsatte og de ansatte var kjempefornøyd med den satsingen som gjøres, på tross av de arealene de har der – de er krevende. Det skal selvfølgelig være tilgjengelig toalett for alle innsatte – det er helt selvsagt. Så jeg tar

gjørne imot informasjon om de opplevelser representanten har.

Når det gjelder Sivilombudsmannens forslag, er mange av dem veldig gode. De følges opp i budsjettet. De fleste har en budsjettmessig side, og derfor må de prioriteres nettopp i budsjettarbeidet.

Per-Willy Amundsen (FrP) [12:02:49]: Det vi diskuterer i dag, er en viktig sak i seg selv. Det er klart vi skal ha gode vilkår i norske fengsler. Spørsmålet jeg gjerne vil utfordre statsråden på, gjelder: Hvis vi løfter blikket og sammenlikner oss, Norge, med veldig mange land i verden, må vi vel kunne slå fast at vi har en særdeles god kriminalomsorg i Norge. Vel er det enkelte punkt som alltid kan forbedres. Man kan få det inntrykket når man lytter til debatten i dag, at det er grunnlag for veldig sterkt å kritisere tilstanden og forholdene i norske fengsler. Det er jeg ikke enig i. Jeg håper statsråden deler det synet – kan hun gi uttrykk for det? Har vi generelt gode forhold i norske fengsler? Det er kanskje viktig at vi tar inn over oss at vi bør ha et realistisk, reelt perspektiv?

Statsråd Monica Mæland [12:03:56]: Jeg er litt usikker på spørsmålet, men jeg mener vi har en god, blant verdens beste, kriminalomsorg. Jeg mener heller ikke at ABE-reformen er verre for kriminalomsorgen enn for noen andre deler av offentlig sektor. Jeg mener at offentlig sektor, på samme måte som kommunesektoren og privat sektor, hele tiden skal forsøke å jobbe både mer effektivt og mer innovativt. Man får altså beholde 99,5 pst. av budsjettet sitt i tillegg til at man får lønns- og prisvekst dekket. Det er det ikke selvsagt verken for kommunesektoren eller for privat sektor.

Vi har noen utfordringer også i kriminalomsorgen. Det må vi ta på alvor. Jeg mener at kvinner har krav på akkurat like gode soningsforhold og ikke minst samme krav på rehabilitering som det menn har. Jeg mener også at de utfordringene vi har knyttet til isolasjon, må vi jobbe med. Det gjør vi både gjennom direkte satsing på aktivitet og på mye bedre lokaliteter der de ikke har anledning til å ha felles arealer.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:05:16]: Verdens beste kriminalomsorg står nå overfor den alvorlige situasjonen at isolasjonspraksisen kan føre til gjentatte brudd på menneskerettighetene. Høyregjeringen peker jo selv på utilstrekkelige rammer innen fengselsbygg og tekniske løsninger, men dette er opplagt bare en del av det store bildet. Norsk kriminalomsorg har

med denne regjeringen og deres til nå åtte justisministre blitt revet ned stein for stein. Dette er alvorlig, først og fremst fordi målet med straffegjennomføring er at folk skal være mindre kriminelle når de går ut av fengselet, enn de var da de ble satt inn. Våre fengsler er våre viktigste institusjoner for samfunnssikkerhet nettopp fordi de skal forhindre ny kriminalitet i samfunnet.

Så er høyregjeringens politikk alvorlig fordi denne nedbyggingen ikke kun går ut over samfunnet, men også ut over enkeltpersoner. Isolasjon i fengsel skal kun benyttes som en løsning når ingenting annet er mulig. Det er frihetsberøvelsen som er straffen i Norge. Innsatte skal ikke gis dobbeltstraff ved uverdige soningsforhold.

Når høyregjeringens uverdige kutt overfor kriminalomsorgen fører til at det ikke kun kuttes i byråkrater, men også i førstelinjen, vet vi at dette går ut over innholdsarbeidet til de innsatte. Vi vet at det fører til mer isolasjon og til mer innelåsning.

Arbeiderpartiet vet at det trengs nok kompetente folk på jobb for å få jobben gjort. Slik er ikke situasjonen i landets fengsler nå. Kuttene har ført til at programmer og aktiviteter i fengslene er borte, og mange steder er arbeidsgrupper enten halvert eller kuttet helt vekk. Dette fører til mer tid alene på cella.

Kvinner står i en særskilt svak stilling. Dette forsterkes ved at høyregjeringen la ned to åpne fengsler for kvinner. Kvinner står i en ekstra sårbar situasjon med stor mangel på fellestid og veldig ofte uten arbeid, skole og meningsfylte aktiviteter. Dette er ikke likestillings-samfunnet og rettsstaten Norge verdig.

Noen av våre fengsler har aktivitetsteam. Dette vet vi styrker muligheten for meningsfylt samvær med innsatte og reduserer isolasjon. Men det er altfor få team, og rammene er altfor svake. Ansatte jeg møter fra hele landet, forteller at de nå rapporterer en tur på gangen og litt kortspill som meningsfylte aktiviteter.

Dette er en fallitterklæring for kriminalomsorgen. De ansattes organisasjoner og de tillitsvalgte støtter denne fortellingen, og de kjenner svaret: Det er bemanning, bemanning, bemanning.

Arbeiderpartiet støtter forslagene fra SV, men dersom det ikke kommer en reell styrking av budsjettene, blir dette dessverre kun et skrint dokument.

Petter Eide (SV) [12:08:32]: Det er interessant å høre på denne debatten. Jeg har bare lyst til å repetere det representanten Aasen-Svensrud sa helt innledningsvis: Verdens beste kriminalomsorg bryter forbudet mot umenneskelig behandling og tortur. Det er ganske oppsiktsvekkende.

Det ser også ut til at alle i salen her er enige om dette – at disse forholdene er alvorlige. Vi står da i den spesi-

le situasjonen at flertallet i stortingssalen kommer til å stemme imot noe de faktisk er for. Det er veldig alvorlig. Vi hører at både Høyre-, Venstre- og Kristelig Folkeparti-representanter skryter av Sivilombudsmannens rapport. De har stor tillit til rapporten, de mener forholdene er svært alvorlige, de er takknemlige for rapporten, og de har tillit til anbefalingene. Det er ingen som kritiserer de konkrete anbefalingene som Sivilombudsmannen har kommet med, og som jeg har tatt fram i saken. Det er ingen som kritiserer de konkrete forslagene, ikke engang i merknadene.

Vi risikerer altså at Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti kommer til å stemme imot noe de ikke begrunner at de stemmer imot, og de stemmer imot det de i stortingssalen intensjonelt sier de faktisk er for.

Jeg har lyst til å be om stemmeforklaring fra representantene fra Høyre, Venstre og Senterpartiet på hvorfor de stemmer imot noe de i innleggene sine synes å være for.

Solveig Schytz (V) [12:10:32]: Jeg skal gi en stemmeforklaring. I mitt innlegg i sted sa jeg også ganske tydelig at vi er veldig glad for Sivilombudsmannens rapport. De anbefalingene som er gitt der, er regjeringen tydelig på at den allerede jobber med å følge opp i det arbeidet som er i gang, og det har jeg tillit til.

Frida Melvær (H) [12:11:08]: Fyrst har eg lyst til å seie at eg synest det er litt underleg bruk av ord av opposisjonen frå talarstolen om ei kriminalomsorg som er verdas beste. Det bør vi vere stolte av.

Som statsråden sa, har vi utfordringar som det vert jobba med, som det vert jobba med systematisk. Gjennom dei budsjettløyvingane og gjennom dei rapporteringane vi får tilbake om kva som vert lagt vekt på både i departementet og i kriminalomsorga, har eg tillit til at dei problemstillingane som Sivilombudsmannen har reist, kjem til å verte tekne på høgste alvor.

Lene Vågslid (A) [12:12:07]: Eg skal ikkje bidra til å forlengje debatten for mykje, men eg lurar på éin ting: Har me vore på same møte? Har regjeringspartia vore i dei same fengsla som me har besøkt? Melvær nikkar, men eg trur ikkje dei har høyrte spesielt godt etter. No har eg vore medlem av justiskomiteen på sjuande året, trur eg, eg har overlevd mange statsrådar og har besøkt mange fengsel. Tilbakemeldinga me får frå nord, sør, Innlandet, NFF, Parat og andre, er at her er det store utfordringar.

Det eg merkar meg, er at no nærmar me oss slutten av ein stortingsperiode. No skal me inn i ein valkamp, men det som er i ferd med å skje med regjeringspartia, er ein regjeringsarroganse der ein ikkje evnar å lytte til dår-

lege resultat og kritikk som kjem på høgreregjeringa si vakt. Det er svært uheldig for norsk kriminalomsorg, for norske fengsel og for friomsorga, som i årevis har forsøkt å seie ifrå til justiskomiteens medlemmer – om det er i høyringar, om det er når me besøker Bastøy fengsel, Oslo fengsel, Telemark fengsel eller andre. Det er inga forståing. Det me høyrer frå regjeringspartia i dag, er at dei tek det på alvor. Ja, det er hyggeleg, men når det blir fremja konkrete forslag til korleis ein kan følgje opp den alvorlege kritikken me i dag diskuterer, er det ganske dårlege svar. Eg synest det er skuffande.

Me skal i haust diskutere justisbudsjettet, heldigvis, for det blir sagt frå regjeringspartia at det blir teke grep. Men med det budsjettforslaget som er lagt fram for 2021 for norsk kriminalomsorg, blir det ikkje teke grep. Eg skjønar at justisminister Monica Mæland er glad i ABE-reforma, det må ho berre vere. Men det er ei kjensgjer-ning at den avbemanningsreforma det eigentleg er, har fått store konsekvensar for innhaldsarbeid og drift i norske fengsel.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:14:43]: Ja, verdens beste kriminalomsorg, straff som virker – jeg vet ikke lenger. Jeg er ikke så sikker, for mens folk fra kriminalomsorgen i Norge reiser til San Francisco og USA og lærer dem hvordan man skal drive åpne fengsler, legger høyreregjeringen ned åpne fengsler og unike soningsplasser over en lav sko her hjemme. Det kan vel være at vi blir så gode til å lære det bort at vi får verdens beste kriminalomsorg andre steder enn i Norge.

Vi har verdens best utdannede fengselsbetjenter her i landet, men de har ikke tid til å gjøre jobben de er satt til. Jeg har også, som flere her i salen, reist landet rundt og besøkt fengslene, og jeg møter den samme fortellingen hver eneste gang jeg er ute: Vi låser opp og igjen dører, vi driver ikke rehabiliterende innhaldsarbeid, vi har ikke lenger programmer, og vi får ikke gjort den viktige jobben samfunnet har satt oss til å gjøre.

De ansatte driver med meningsløs målstyring, hvor kulturprogrammer som en filmkveld sidestilles med viktige sinnemestrings- og livsmestringsprogrammer, slik at de ansatte kan krysse av i en boks for vel gjennomført arbeid. Dette er en hån mot det som en gang var verdens beste kriminalomsorg.

Arbeiderpartiet vil jobbe og kjempe for at kriminalomsorgen i Norge igjen skal bli verdens beste, men vi vet at det kreves helt andre og mye tydeligere tiltak enn det denne regjeringen evner å gi.

Jan Böhler (Sp) [12:16:25]: Vi har også en sterk bekymring for de forhold som er omtalt i denne saken, og vi har skrevet en merknad sammen med Arbeiderpartiet om det. Det er også grunn til å påpeke hvordan utvikling av ressursene i kriminalomsorgen har ført til en økt

isolasjonspraksis – og eksempler på det tar Sivilombudsmannen opp i rapporten sin.

Det vi la opp til i innstillingen, var å fremme et forslag sammen med Arbeiderpartiet – som det framgår av forslagene i saken – om at regjeringen må følge opp anbefalingene til Sivilombudsmannen. Regjeringen har også i svarbrevet og i debatten her i dag kommet med en god del konkrete punkter som de har under arbeid. Så i første omgang har vi lagt opp til å gå for det forslaget vi har fremmet sammen med Arbeiderpartiet, om å følge opp anbefalingene i Sivilombudsmannens forslag. Vi vil være tett på dette framover, når vi kommer til budsjettbehandling, og følge opp når det kommer tilbakemeldinger fra regjeringen om dette. Vi vil i høyeste grad være med på å sørge for at disse punktene til Sivilombudsmannen blir iverksatt. Det er det vi legger opp til i denne saken i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:18:11]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Camilla Sørensen Eidsvold, Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski og Katrine Boel Gregussen om sterkere rettigheter og trygghet for familier med store omsorgsbehov og familier med barn med alvorlig sykdom og funksjonsnedsettelse (Innst. 46 S (2020–2021), jf. Dokument 8:117 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten på følgende måte: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Torill Selsvold Nyborg (KrF) [12:19:18] (ordfører for saka): Representantforslag 117 S for 2019–2020 inneholdt 14 forslag knytte til sikring av rettar og tryggleik for familiar med store omsorgsbehov. Takk til dei sju representantane frå SV for initiativet, og takk til komiteen og administrasjonen for godt arbeid.

Statsråd Høie har gjort greie for reformarbeidet og utgreiinga til regjeringa nettopp for å vareta interessene til denne gruppa på ein betre måte. Eg vil seia litt om nokre av forslaga og reknar med at partia gjer greie for sine syn etter kvart.

Granavolden-plattformen varsler ei likeverdsreform, der eitt av dei sentrale måla er at familiar med barn med behov for samansette tenester skal få samansette og gode tenester, og at pårørande skal oppleve å få hjelp i prosessen.

Det er lett å vera samd med forslagsstillarane i at regelverket er viktig for å sikra familiar med behov og hjelp god oppfølging. Regelverket bør sikra at alle får den nødvendige hjelpa dei treng. På den måten vil vi oppnå eit samfunn tilpassa alle.

Forslag nr. 1, om familievikarar, er under utgreiing. Enkelte kommunar tilbyr allereie i dag familievikar, og kartlegginga vil visa om og på kva måte tilbodet bør utvidast til alle kommunar.

Forslag nr. 2, om oppfølging og rettleiing i samband med tidleg fosterdiagnostikk, er omhandla i høyringsnotatet til regjeringa, der regjeringa vil føreslå lovfesting av barnekoordinatorordninga for familiar som har eller ventar barn med alvorleg sjukdom.

Forslaga som omhandlar koordinering og samhandling, forslaga nr. 3 og 4 og 7 og 8, og forenkling av dokumentasjonskrav, forslag nr. 6, er punkt som er tekne inn i likeverdsreforma, og som difor er under utgreiing.

Retten til koordinator, forslag nr. 5, er allereie lovfast rett etter helse- og omsorgstenestelova.

Forslaga nr. 9 og 10 gjeld barnehagetilsette og kompetanse på funksjonsvariasjon og tverrfagleg kompetanse i barnehage og skule som allereie inngår som element i kompetanseløftet.

Universell utforming, forslag nr. 11, er ein nødvendig føresetnad for at alle skal ha lik moglegheit til å delta i barnehage eller skule, og Bufdir har eit pågåande arbeid med å kartleggja behovet for endringar i grunnskulane. Nyetablering av barnehage- og skulebygg kjem inn under dagens bygningsreglar, som har strenge krav til utforming med tanke på tilgjenge for alle.

Forslaget om oppsøkjande verksemd, forslag nr. 13, må sjåast i samanheng med dagens regelverk, der heimebesøk allereie i dag kan vera påkravd og nødvendig. Retten for den einskilde til å velja kan i tilfelle koma i konflikt med behovet for offentleg hjelp. Nav har ei rettleiingsplikt i dag, og i tilfelle der det er nødvendig, skal det gjennomførast oppsøkjande verksemd.

Det siste punktet, forslag nr. 14, omhandlar avlasting av familiar generelt og i pandemitider spesielt. Regjeringa har løyvd 75 mill. kr til avlasting og aktivitetstilbod til barn med behov for samansette tenester.

Intensjonane og måla med desse 14 forslaga – og tilleggsforslaga – er anten varetekne av dagens regelverk eller i ein prosess med tanke på å avdekkja behovet og finna dei beste løysingane for å vareta barna og familiane. Det er behov for kartlegging av fleire av dei tenestene

som forslaga omhandlar, men vi vil påpeika at likeverdsreforma varetek mange av dei aspekta som er tekne opp her. Pårørandestategien, handlingsplanen for likestilling av menneske med funksjonshemming og stortingsmelding om menneskerettar for utviklingshemma er tiltak som også vedkjem nettopp familiar med store omsorgsbehov. Reforma er under arbeid, og tiltaka vert presenterte fortløpande med sikte på ein heilskapleg presentasjon for Stortinget våren 2021.

God informasjon til brukarane og samarbeid mellom instansane er ein føresetnad for at tenestene skal fungera. Vi må setja vår lit til at Nav og andre involverte instansar etterlever regelverket og oppfyller intensjonane med det.

Dei 14 forslaga som føreligg – og dei 49 tilleggsforslaga – er varetekne av det heilskaplege arbeidet regjeringa gjer på dette området. Fleirtalet vil difor ikkje støtta framlegget.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:24:24]: Jeg vil takke forslagsstillerne for å sette denne saken på dagsordenen.

Representantforslaget innledes med at fellesskapet må stille opp gjennom solidariske ordninger for å skape et samfunn med plass til alle. Det er selvsagt Arbeiderpartiet helt enig i. Familier med store omsorgsbehov er mangfoldige, men felles er at vi altfor ofte får tilbakemeldinger om at samfunnet og vi som fellesskap ikke stiller godt nok opp. Det finnes selvsagt de som opplever at velferdsstaten er der, og at den fungerer, men det verserer for mange opplevelser av det motsatte – opplevelsen av selv å måtte koordinere hjelpen, av å måtte kjempe for egne og eget barns rettigheter i en ellers tøff hverdag. Det forteller oss at vi ikke er i mål.

Stortinget har gjort viktige vedtak i pleiepengeordningen. Det var nødvendig. Dette representantforslaget omhandler flere andre områder der vi trenger en forbedring for familier med store omsorgsbehov. Regjeringen har, som vi hørte i tidligere innlegg, varslet en likeverdsreform, og det er sendt på høring lovforslag som også går inn i forslagene som vi behandler her i dag.

Vi i Arbeiderpartiet mener at vi likevel vil stille oss bak en rekke av forslagene her i dag. Vi er utålmodige, og vi mener at det ikke er grunnlag for ikke å ta stilling til forslagene. Arbeiderpartiet stiller seg bak de fleste forslagene, men fremmer egne forslag på to av områdene. Det er forslagene om Veikart og om familievikar. Jeg vil nå knytte noen kommentarer til noen av forslagene.

Flertallet, altså regjeringspartiene og Fremskrittspartiet, påpeker at det følger av pasient- og brukerrettighetsloven at det er den enkeltes behov som er avgjørende for tilbudet. Det argumentet går igjen knyttet til forslagene nr. 2, 7 og 8. Det er bra at dette er ivare tatt i

intensjonen i lovverket, men vi i Arbeiderpartiet mener at vi ikke kan lene oss tilbake av den grunn. Når tilbakemeldinger viser at det er et sprik mellom intensjon og praksis, må vi sikre familiene de tjenestene som gjør at de får dekket sitt helhetlige behov.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV fremmer forslag om Husbankens ordninger. Arbeiderpartiet stemmer ikke for forslaget om å foreslå lovendringer. I forslaget pekes det ikke på hvilke potensielle lovendringer som er relevante, og vi stiller oss tvilende til om det er lovendringer som er nødvendig for å bedre situasjonen. Derfor peker vi heller på virkemidlene og fremmer forslag som omhandler bedre tilpasning av Husbankens ordninger.

Forslag nr. 5 omhandler å sikre foreldre rett til fast rettighetskoordinator og gi kommunene plikt til å stille opp med fast rettighetskoordinator. Dagens ordning med koordinatorfunksjon er ikke tilstrekkelig. I NOU-en På lik linje kan vi lese av en situasjonsgjennomgang at de dokumenterer en mangelfull koordinering og et dårlig samarbeid rundt velferdstjenestene til personer med utviklingshemning. En bedre koordinatorfunksjon er et av tiltakene som kan bedre situasjonen.

Så merker vi oss at regjeringen har ute et høringsnotat om lovfesting av en egen barnekoordinatorfunksjon. Arbeiderpartiet ser fram til å behandle det forslaget i Stortinget.

I forslag nr. 6, om søknadsprosesser, understreker flertallet at søknadsprosessene ikke kan unngås. Dette er Arbeiderpartiet enig i. Søknader er nødvendig for å sikre ivaretagelse av riktige rettigheter, men intensjonen i forslaget er å forenkle søknadsprosessene og gjøre dem mer tilpasset familienes situasjon. Derfor stiller Arbeiderpartiet seg bak forslaget.

Arbeiderpartiet er utålmodig etter å få på plass bedre koordinerte tjenester og å styrke laget rundt familiene med store omsorgsbehov. Ingen av forslagene ser ut til å få flertall her i dag, men i innstillingen vises det til pågående lovarbeid og en kommende rettighetsreform. Vi ser fram til å få disse sakene til Stortinget, men vi er utålmodige.

Jeg vil med det ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet er inne i.

Presidenten: Representanten Elise Bjørnebekk-Waagen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Margret Hagerup (H) [12:29:24]: Mange som venter barn med nedsatt funksjonsevne, opplever i dag at samfunnet ikke i tilstrekkelig grad vil stille opp. Dette er pårørende som ofte har store omsorgsoppgaver og behov for tett oppfølging i ulike faser av livet. Det kan være under svangerskap eller ved særskilte overganger i livet, som ved fødsel og ved overgang til barnehage,

skole eller voksenlivet. Granavolden-plattformen har vært tydelig på at regjeringen vil jobbe for at disse familiene skal oppleve et samfunn som stiller opp, og der alle har mulighet til å delta og bidra.

Det arbeides nå med en likeverdsreform, der visjonen er et samfunn med bruk for alle. Det har vært flere møter med brukere, pårørende og interesseorganisasjoner, som har gitt verdifulle innspill, erfaringer og forslag til tiltak. Reformen er ventet å komme i 2021, og den vil inneholde konkrete punkter til mange av forslagene som fremmes i dagens sak.

Regjeringen vil styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier, og foreslår at velferdstjenestene skal ha plikt til å samarbeide med hverandre for å gi det enkelte barn et helhetlig og samordnet tjenestetilbud, samt å innføre en plikt for kommunene til å samordne samarbeidet mellom de ulike velferdstjenestene.

For å få et mer helhetlig bilde av kommunenes tilbud for familier med store omsorgsbehov har Helse- og omsorgsdepartementet inngått avtale med Proba samfunnsanalyse om en kartlegging av ulike former for husvikar- eller familievikartjenester i kommunene i dag, som vil danne utgangspunkt for regjeringens videre arbeid på dette området.

Som en del av likeverdsreformen foreslås det å love feste en rett til barnekoordinator i helse- og omsorgstjenesteloven for familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester eller andre velferdstjenester. Det er viktig at familier med barn som får nedsatt funksjonsevne, sikres rask og effektiv bistand, sånn at boligen også tilpasses barnets nye livssituasjon. Nav arbeider kontinuerlig for å sikre brukerne like rettigheter til tilpasning av boligen og gi mulighet for brukermedvirkning.

I møte med helse- og omsorgstjenesten skal alle få god og trygg helsehjelp, de skal oppleve respekt, verdighet og åpenhet og få delta i beslutningene om egen behandling og hvordan den skal gjennomføres. Men det er en forutsetning for tjenestens legitimitet at tjenester og ytelser gis til dem som har et konkret behov for nødvendige tjenester, og søknadsprosesser og dokumentasjonskrav er derfor helt nødvendig.

Både pasient- og brukerrettighetsloven og helse- og omsorgstjenesteloven er i utgangspunktet diagnosenøytalt utformet, og det er den enkeltes behov som skal være avgjørende for tildeling av helse- og omsorgstjenester. Høyre har tillit til at fagpersonene ute i tjenestene jobber for å forvalte dette regelverket på en god måte.

Gode avlastnings- og aktivitetstiltak for sårbare barn og unge og deres pårørende er viktig, særlig i disse tider. I revidert nasjonalbudsjett har regjeringen bevil-

get 75 mill. kr til avlastnings- og aktivitetstilbud for barn med sammensatte tjenester som en del av tiltakspakken for barn og unge. Det er også for 2021 foreslått 100 mill. kr som skal gå til habiliterings- og avlastnings-tilbud til barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

Det er en grunnleggende forutsetning for inkludering i barnehage og skole at alle har lik tilgang til fellesarenaer, læremidler og det pedagogiske tilbudet. Som oppfølging av stortingsmeldingen Tett på har Kunnskapsdepartementet satt i gang et stort kompetanseløft som skal bidra til at alle kommuner og fylkeskommuner skal ha tilstrekkelig kompetanse tett på ungene for å kunne forebygge, fange opp og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle. Kompetanseløftet starter opp høsten 2020 og skal bygges opp over fem år. Statens bidrag vil være 150–200 mill. kr i året.

Pårørende er en viktig ressurs, både for sine nære, for helse- og omsorgstjenestene og for samfunnet. For å klare å stå i en krevende situasjon og ivareta omsorgsoppgaver over tid er det helt nødvendig at pårørende får avlastning og hjelp. Regjeringen tar sikte på å legge fram en samlet pårørendestrategi og handlingsplan i løpet av 2020. Både pårørendestrategien og likeverdsreformen vil være viktige tiltak for å sørge for et regelverk som sikrer hjelp til familier med behov for sammensatte tjenester. Høyre ser fram til oppfølgingen av dette arbeidet og kommer ikke til å stemme for forslagene som er fremmet i dette forslaget.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:34:12]: Takk til saksordføreren fra Kristelig Folkeparti for en god gjennomgang av saken.

Sosialistisk Venstreparti har fremmet et fjortenpunkts forslag om rettighetsendring for familier med store omsorgsbehov. I tillegg foreligger det flere andre forslag som har blitt fremmet underveis i behandlingen. Jeg kommer til å gå igjennom en del av dem – ikke nødvendigvis alle samtidig – og Fremskrittspartiets syn.

Først av alt vil jeg si at jeg er enig med forslagsstillerne i viktigheten av å sikre familier med behov for sammensatte tjenester nødvendig oppfølging. Vi skal ha et samfunn med plass til alle. Det tror jeg – med respekt å melde – at ingen her inne er uenig i. Fremskrittspartiet ønsker å gjøre hverdagen enklere for folk. Det er mange som opplever at det er vanskelig å forholde seg til hjelpesystemet. Mange foreldre bruker mye tid på å koordinere og administrere tjenester. Slik skal det ikke være. Vi forventer både forenklinger og et bedre tjenestetilbud. Foreldre må få tid til å være foreldre istedenfor å måtte kjempe mot systemet og maskinbyråkratiet.

Det er også viktig at vi får brukertilpassede tjenester. Alle er forskjellige, og da trenger vi å ha forskjellige løsninger for forskjellige mennesker. Mange av behovene

er også sammensatte og involverer både kommunale, regionale og statlige forvaltningsnivåer, i tillegg til familier og eventuelt skole, arbeid og frivillighet, som også fort blir involvert. Men fordi det er sammensatt, trengs det også et større arbeid knyttet til eventuelle endringer. Det betyr ikke at Fremskrittspartiet er imot alle forslagene som sådanne, men vi mener at når regjeringen har varslet en likeverdsreform, som er rett rundt hjørnet, bør mange av de diskusjonene komme i forbindelse med den og tas som en del av behandlingen av den. Mange av tiltakene som foreslås i forbindelse med den reformen er under utredning, og jeg er sikker på at flere av dem vil bli vedtatt etter en grundig saksbehandling og debatt i Stortinget.

Blant de forslagene som er på trappene, og som det jobbes med, er forslag nr. 1 i representantforslaget, om familievikar, forslag nr. 2, om oppfølging og veiledning etter tidlig fosterdiagnostikk, forslagene nr. 3, 4, 6, 7 og 8, om koordinering og samhandlingstiltak og om forenkling av dokumentasjonskrav. Når det kommer til forslag nr. 11, er det iverksatt flere statlige tiltak knyttet til universell utforming av eksisterende bygg, og det er et pågående arbeid med å kartlegge situasjonen i grunnskolen.

Jeg vil likevel utdype noe: Når det gjelder representantforslag nr. 1, er Helse- og omsorgsdepartementet i ferd med å kartlegge husvikartjenester i kommunene. Vi stiller oss positive til den kartleggingen og ser fram til framleggelsen av det.

Til representantforslag nr. 2, om oppfølging og veiledning etter tidlig fosterdiagnostikk: I høringsnotatet fra regjeringen er det varslet et forslag om lovfestet rett til barnekoordinator for familier med barn med alvorlig sykdom og familier som venter barn med alvorlig sykdom.

Når det gjelder representantforslag nr. 5, ble det allerede i juni varslet en lovfesting av egen barnekoordinator og rettighetsfesting av gjeldende koordinatorordning i pasient- og brukerrettighetsloven.

Jeg skal ikke fortsette å kommentere alle forslagene, men det blir for enkelt å ta det man vet det jobbes med, og som er på trappene, og så foreslå dem noen måneder før selve forslagene blir lagt fram. Men det er viktig for meg å understreke at det ikke betyr at regjeringen skal kunne bruke så mye tid de ønsker. Fremskrittspartiet er utålmodige og forventer at statsråden forteller når de forventer at reformen legges fram for Stortinget. Vi var med og forhandlet den fram da vi selv satt i regjering, og vi har klare forventninger om hva den skal inneholde når den kommer.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:38:28]: Jeg vil takke SV for viktige forslag for å få sterkere rettigheter og trygghet for familier med store omsorgsbehov og fami-

lier med barn med alvorlig sykdom og funksjonsnedsettelse.

Som flere har sagt, dreier det seg om 14 forslag. Senterpartiet har gått særdeles grundig igjennom alle forslagene og har merknader til hvert enkelt punkt, og det har vært en krevende avveining for samtidig å makte å prioritere det som er viktigst å få gjort.

Senterpartiet står for at vi skal stå opp for de menneskene som bor ytterst i samfunnet – det gjelder både geografisk og sosialt. Senterpartiet har en rekke egne forslag, og jeg tar opp Senterpartiets forslag som vi er alene eller sammen med andre om i innstillinga.

Ett av forslagene dreier seg om familievikar. Senterpartiet foreslår at kommunene skal ha en kommunal plikt til å tilby familievikar, men at den enkelte ikke skal ha en lovfestet rett til det. Vi går altså imot at det skal være en lovfestet rett for enkeltpersoner å få en familievikar, fordi det må være kommunestyret som er den beste til å avveie bruken av de ressursene som kommunene har. En står i krevende og vanskelige dilemmaer, og vi som parti er forsiktige med å gå for langt i å overstyre kommunene på det punktet.

Et annet tema som er veldig framme, er å få en oppdatert og balansert informasjon til familier som får beskjed om at barnet de venter, har trisomi 21 eller f.eks. Downs syndrom. Det er da veldig vesentlig at en får tett og god oppfølging og opplæring i forkant av fødselen – og også etter fødselen, sjølsagt.

Et annet tema som er framme, er de lovfestede samarbeidsavtalene mellom helseforetakene og kommunene. Vi er veldig opptatt av at det skal omfatte tjenester til barn og unge, personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer, skrapelige eldre og personer med flere kroniske lidelser.

Det er hele tida også en diskusjon om forholdet mellom diagnoser kontra det å se på de helhetlige behovene til enkeltpersoner og familier, og vi ber regjeringa om å utrede hvorvidt det legges for stor vekt på diagnoser. Det er et krevende spørsmål som departementet har kompetanse til å gå grundig inn i.

Når det gjelder fast kontaktperson eller koordinator, har vi i våre merknader presisert at dette er et tema som regjeringa har sendt på høring. Det er nedfelt i spesialisthelsetjenesteloven, og i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester er forslaget om koordinatorene nedfelt, men vi vil sjølsagt avvente regjeringas vurderinger i den saken. Vi ser ikke noen grunn til at en skal rushe det fram når regjeringa har sagt at en skal ha en grundig gjennomgang av det.

Når det gjelder kompetanse i barnehage og skole, er vi sjølsagt klar over hvor viktig det er. Vi er klar over at det er vanskelig for skoler og barnehager til enhver tid å ha den kompetansen som er fullgod for de ungdomme-

ne og de barna som kommer inn i det, og vi sier da at det må være opplæringstilbud, altså etterutdanning, og mulighet til at barnehager og skoler får dra veksler på kommunens totale ressurser og også statens ressurser. Det er jo en rekke ulike diagnoser og situasjoner en her har, og det er vanskelig å ha en generell utdanning som dekker opp alt i det ordinære forholdet.

Vi er også veldig opptatt av skole, og det er et av de prioriterte områdene. Vi er opptatt av at vi skal få en ny praksis som betyr veiledning i familiens hjem istedenfor på spesialisthelsetjenestens kontor når det er store avstander.

Til sutt vil jeg bare si at vi er veldig opptatt av en ny og moderne pårørendepolitikk, som sikrer at alle hjemmeboende brukere og pasienter med særlige omsorgsbehov og deres pårørende får tilbud om en samarbeidsavtale. Det vil gi forutsigbarhet for den fantastiske innsatsen pårørende gjør.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Solfrid Lerbrekk (SV) [12:43:43]: Me i SV har lagt fram eit omfattande representantforslag som verkeleg viser forbettringspotensialet som velferdsstaten Noreg har overfor dei familiane som har ekstra store omsorgsbehov. Det er snakk om å letta på situasjonen til dei foreldra som kanskje er landets aller mest hardtarbeidande. Eg trur ikkje det er lett å forstå kor krevjande situasjonen som desse familiane står i, er, utan at ein sjølv har ein tilsvarende situasjon i sin familie. Desto viktigare er det å lytta til dei når dei legg fram dei behova dei har.

Dette er ikkje foreldre som ønskjer å verta borte på gullstol. Det er ikkje mykje å be om at systemet med tilrettelegging og rettleiing skal vera litt meir knirkefritt enn det er i dag. Eg trur folk her i salen kan førestilla seg kor tungt og krevjande det må vera å fylla ut skjema etter skjema for så å leggja fram endå meir dokumentasjon, gong etter gong, på det behovet som er der, og som ikkje forandrar seg. At desse prosessane kan vera svært tunge og vanskelege, trur eg faktisk at dei fleste her i denne salen kan forstå. Regjeringa lettar gjerne på byråkratiet for verksemder og næringsdrivande, men når det gjeld den enkelte familien sitt behov for sterkare lovfesta rettar eller mindre skjemavelde, er det lite vilje å sjå hos dei som styrer landet i dag.

Mange foreldre med ekstra store omsorgsoppgåver føler at dei må bruka meir energi på å krangla med systemet enn på å vera foreldre. Dette meiner me er svært ufortent, og me her i Stortinget kan for veldig mange i ein krevjande situasjon hjelpa til med sterkare lovfesta rettar. Difor fremjar me bl.a. dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfestet rett til familievikar for familier med særlege omsorgsutfordringer, for eksempel enslige med tvillinger, trillingfamilier, familier med barn som har alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelse, eller familier hvor det er alvorlig sykdom hos foreldrene.»

Eit anna forslag som vert fremja i denne saka, lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå lovendringer som gir alle foreldre som har fått påvist et foster med Downs syndrom eller annen variasjon eller sykdom, rett til tett oppfølging og veiledning. Foreldre som får barn med sykdom, skade eller annen medfødt tilstand som krever oppfølging, må ha lovfestet rett til opplæring og oppfølging før fødsel.»

Dette er eit forslag som eg stiller meg svært undrande til at Kristeleg Folkeparti ikkje støttar heilhjarta opp om. Greitt nok at dei har ting på gang i regjeringa, men det som vert beskrive av regjeringspartia i tilhøyrande merknad, er på langt nær like tydeleg som det forslaget me fremjar her. Her kunne Kristeleg Folkeparti hatt ein sjanse til å sikra ein lovfesta rett til rettleiing og oppfølging på dette området.

Eg vil berre nemna at dette i si tid var den type forslag som me var einige med Kristeleg Folkeparti om, for å få ned talet på abortar. Eg er ganske sikker på at fleire ville ha våga å bera fram eit sjukt barn dersom ein var sikra god oppfølging og rettleiing.

Det er mange gode forslag i denne saka. Med dette tek eg opp dei forslaga som SV står aleine bak i innstillinga.

Presidenten: Representanten Solfrid Lerbrekk har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Bent Høie [12:48:20]: Å gjøre hverdagen enklere for familier som venter eller har barn med behov for sammensatte tjenester, er en viktig prioritet for regjeringen. Vi har derfor i Granavolden-plattformen, som flere av debattantene har vært inne på, varslet en likeverdsreform. Målet med denne er å gjøre det enklere for familier som har barn med behov for sammensatte tjenester.

Jeg vil berømme forslagsstillerne for å ta opp et så viktig tema. Vi får mange tilbakemeldinger fra familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, som viser hvor krevende situasjonen for disse er.

Utgangspunktet vårt i Norge er godt. Vi har et godt utbygget helse- og velferdssystem, med gode tjenester, økonomiske ordninger og rettigheter. Til tross for et godt utgangspunkt vet vi at mange av disse familiene møter flere utfordringer når de søker hjelp. Ingen familier er like, og behovene varierer. Men det er noen tema-

er som går igjen i tilbakemeldingene vi får. Mange opplever stigmatiserende eller negative holdninger. En del opplever å bli sett på som en byrde eller møtt med skepsis og mistro. Slik skal vi ikke ha det. Gjennom likeverdsreformen ønsker vi at disse familiene skal møte et samfunn som stiller opp for dem.

Manglende koordinering er en annen utfordring. Disse familiene er ofte i kontakt med veldig mange ulike sektorer og etater. Dette beskrives som arbeids- og tidkrevende, og mange opplever at de selv må koordinere det offentlige tilbudet. Konsulentfirmaet Comte har i sin rapport oppsummert dette med at familiene «utmattes av unødvendig kompleksitet».

En annen tilbakevendende utfordring er manglen på innflytelse over eget liv. Det handler om muligheten til å leve aktive og meningsfylte liv, men også om innflytelse på når og hvordan tjenestene skal utføres. For foreldrene er det viktig at de får bruke tiden sin til å være foreldre og ikke til å koordinere og administrere tjenester, og at det ikke er folk utenfor som skal styre deres liv. Likeverdsreformen skal svare på de utfordringene som disse familiene møter.

Det er gledelig å se at flere av forslagene til forslagsstillerne er identiske med eller innholdsmessig lik punktene i Granavolden-plattformen. Dette gjelder bl.a. familievikar, tilbud til gravide som får vite at fosteret har sykdom eller kromosomavvik, koordinator- og samhandlingstiltak og forenkling av dokumentasjonskrav. Jeg rekker ikke å omtale alle forslagene i løpet av den tildelte tiden, men jeg vil knytte noen kommentarer til noen av punktene i forslaget.

Forslagsstillerne etterlyser en rett og plikt til fast kontaktperson eller koordinator. Her kan jeg opplyse om at regjeringen nylig har avsluttet høringen av et forslag om å harmonisere og ikke minst styrke lovbestemmelsene om samarbeid for barn og unge i sektorlovene. Dette omfatter forslag som skal bidra til å sikre mer helhetlige og koordinerte tjenester til barn og unge. Her foreslår vi også lovfeste en barnekoordinatorordning for familier som har eller venter barn med alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte tjenester og andre velferdstjenester. I statsbudsjettet for 2021 har vi foreslått å opprette en kontaktfamilieordning som retter seg mot gravide som venter barn med en alvorlig diagnose som er påvist i svangerskapet. Dette tilbudet skal utvikles i samarbeid med pasientorganisasjonene.

Forslagsstillerne foreslår samvalgsprosesser framfor søknadsprosesser. Regjeringens mål er nettopp å skape pasientens helsetjeneste. Det betyr involvering og å bli hørt i beslutninger som angår en selv. Videre arbeider regjeringen – i samsvar med Granavolden-plattformen –

med å forenkle søknadsprosesser og dokumentasjonskrav der det er riktig. Det er et kontinuerlig arbeid, som i noen tilfeller krever regelverksendring, mens det i andre tilfeller handler om å endre praksis. Samtidig er det viktig å påpeke at tjenestene og ytelsene gis til dem som har et konkret behov for nødvendige tjenester. I mange tilfeller er det nødvendig med søknader og dokumentasjonskrav.

Regjeringen er godt i gang med likeverdsreformen. Den skal bidra til at barn og familier med barn med behov for sammensatte tjenester skal motta sammenhengende og gode tjenester, og vi tar sikte på å presentere helheten i reformen for Stortinget våren 2021.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:53:35]: Det foreligger en nasjonal plan for å oppgradere skolebygg og uteområder. Den er kalt Veikart. Universelt utformet nærscole 2030. Målet med den er at alle barn skal gå på sin nærscole innen 2030. Jeg vet at dette ikke nødvendigvis er statsrådets område i det daglige arbeidet, men det ligger som en del av forslaget. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2020 foreslår vi å gjenopprette en rentekompensasjonsordning for å ruste opp og universelt utforme skoler og barnehager for 5 mrd. kr. Men skal vi komme noen vei med planen, er vi nødt til å iverksette den. Da lurar jeg på hvordan regjeringen har tenkt å realisere planen Veikart. Universelt utformet nærscole 2030.

Statsråd Bent Høie [12:54:25]: Det er igangsatt flere statlige tiltak som er viktige i arbeidet med universell utforming. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet arbeider med å få til en kartlegging av grunnskolene. En slik kartlegging kan være til hjelp for at kommunene kan planlegge, prioritere og beslutte nødvendige oppgraderinger. Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å gå i dialog med Bufdir og KS om å veilede barnehage- og skoleeierne om plikten til universell utforming av barnehager og skolebygg. Utdanningsdirektoratet og Bufdir skal også samarbeide om andre mulige tiltak for universell utforming av barnehager og skolebygg. Med den pågående innføringen av fagfornyelsen følger bruk av digitale løsninger og digitale læremidler. Etterlevelsen av kravet til universell utforming av digitale løsninger er avgjørende når det gjelder å lage nye løsninger, men også skoleeiers valg mellom ulike løsninger. I tillegg har regjeringen kontinuerlig styrket kommunenes økonomi for å kunne håndtere dette.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:55:29]: Når man leser Veikart, tar den også for seg milepælene år for år.

For 2020 står det at for å komme noen vei er man nødt til å etablere økonomiske virkemidler som f.eks. tilskuddsordninger, tilskuddsbevilgninger eller rentekompensasjonsordninger. Nå kan ikke jeg finne noe sted i statsbudsjettet at regjeringen har prioritert nettopp dette for å komme noen vei med Veikart på dette området. Kanskje statsråden kan hjelpe meg, eller er det sånn at man ikke eksplisitt har prioritert midler til Veikart, sånn som det egentlig framgår av Veikartplanen?

Statsråd Bent Høie [12:56:06]: Regjeringen har generelt sett valgt å prioritere nettopp kommunenes økonomi for at de skal kunne ivareta sin rolle som skoleeier. Når det gjelder tilskuddsposter, finnes de på andre departementers enn Helsedepartementets område, så jeg må beklage at der er det lite hjelp å hente hos meg. Det må man nesten spørre kunnskapsministeren om.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:56:42]: De pårørende gjør en fantastisk innsats i mange situasjoner. Fra Senterpartiets side er det en prioritert oppgave å prøve å få til en ny og moderne pårørendepolitikk, sånn at vi kan få til det gode samspillet mellom det offentlige og de nære pårørende, som jo yter en fantastisk innsats og er virkelig opptatt av at det skal fungere godt. Senterpartiet har et forslag i innstillinga der vi ber regjeringa sikre at alle hjemmeboende brukere eller pasienter med særlige omsorgsbehov og deres pårørende får tilbud om en samarbeidsavtale som kan sørge for et forutsigbart samarbeid og dialog med helsetjenesten. Regjeringspartiene støtter ikke det forslaget, men jeg har lyst til å høre statsrådens vurdering av forslaget, om dette er et forslag som statsråden på andre måter arbeider med for å få gjennomført, sånn at de pårørende kan få en større trygghet i den fantastiske jobben de gjør.

Statsråd Bent Høie [12:57:45]: Jeg er helt enig med representanten Lundteigen i betydningen av de pårørendes innsats. Derfor jobber også regjeringen med en egen pårørendestrategi og handlingsplan knyttet til dette, som også er en del av likeverdsreformen, og vi håper å ferdigstille denne før jul.

Så foreslår vi også at velferdstjenestene skal ha plikt til å samarbeide med hverandre for å gi den enkelte, barn og unge, et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Vi foreslår også at velferdstjenestene får plikt til samarbeid utover oppfølging av konkrete barn eller ungdommer. Vi foreslår også – og det er viktig – at man samarbeider og ikke minst samordner disse tjenestene. Det er ikke minst det de pårørende selv opplever som det mest belastende, nemlig at de må ta denne rollen. Så er det et generelt krav om nettopp samarbeid med pårørende og brukere i utformingen av tjenestene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:58:47]: Jeg vil takke for svaret. Da får Stortinget snart et dokument til behandling, slik at man kan gå grundig inn i det. Det er på sin måte en oppfølging av Senterpartiets forslag, slik det foreligger her i dag.

Det andre spørsmålet mitt gjelder praksis i forbindelse med veiledning av familier som har barn med alvorlige funksjonsnedsettelse. I de delene av landet der det er store avstander, er det krevende for familier å kunne ta kontakt med spesialisthelsetjenesten der spesialisthelsetjenesten holder til. Vi foreslår derfor at en utreder en ny praksis, som betyr veiledning i familienes hjem. Det bør i større grad være sånn at fagfolk kommer ut og dermed får se helheten som familiene lever i, og dermed vil kunne gi mye mer poengterte og gode råd, ut fra den enkelte families situasjon. Hva er statsrådets syn på et sånt forslag?

Statsråd Bent Høie [12:59:51]: Jeg mener det representanten tar opp, er veldig viktig. Derfor har vi også lagt dette inn i den nasjonale helse- og sykehusplanen for 2020–2030. Der er vi ikke minst opptatt av at denne type tjenester i større grad skal foregå i møte med pasienten, enten fysisk hjemme når det er nødvendig, eller ved bruk av digitale løsninger eller andre ambulante tjenester. Vi mener det er et stort potensial for dette. Vi ser i den tiden vi har vært gjennom, med økt smitte i samfunnet, at evnen og viljen til å ta i bruk disse løsningene har vært betydelig større enn det vi har sett tidligere. Det viser at dette er mulig.

Solfrid Lerbrekk (SV) [13:00:51]: Regjeringa varslar at det er ting på gang på dette området. Det er bra. Det trengst. Me ser fram til eventuelle betringar på området. No trur ikkje eg at regjeringa går like langt som SV skulle ønskt her. Men me får venta og sjå.

Det eg vil spørja statsråden om, er: Når kjem dette til Stortinget? Kva konkret planlegg statsråden å gjera for å fjerna eller, så langt som mogleg, å letta på papirmølla, søknadsmengda og dokumentasjonskrava som desse familiane me her snakkar om, står overfor?

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Bent Høie [13:01:32]: Som jeg sa i innlegget mitt, kommer den samlede stortingsmeldingen om dette til Stortinget våren 2021, men det er ikke slik at regjeringen har sluset alt dette inn i ett stort dokument. Det kommer også fortløpende saker til Stortinget om lovendringer og andre ting. For eksempel er koordinatrollen og bedre samordning av tjenesten osv. ute på høring nå.

Så er det en del endringer som er knyttet til det representanten spør om konkret, nemlig dokumentasjonskrav og rapportering, som vi kontinuerlig jobber med. Noe av det krever endringer i lovverk og forskrifter, mens andre ting bare handler om å få justert praksis. Det er også noe regjeringen jobber kontinuerlig med for å forbedre, og noe vi ikke nødvendigvis venter med til vi legger fram den samlede saken om dette.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [13:02:30]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å gjeninnføre ferietillegget til dagpengene (Innst. 45 L (2020–2021), jf. Dokument 8:148 L (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det innenfor den fordelte taletid bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

Torill Selsvold Nyborg (KrF) [13:03:28] (ordfører for saka): Representanten Moxnes har fremma forslag om å ta inn att ferietillegget til dagpenger. Den høge arbeidsløysa vi har sett dette siste året som har vore prega av pandemien, er truleg bakgrunnen for at denne endringa vert foreslått no.

Arbeids- og sosialkomiteen har handsama saka, og eg vil nytta høvet til å takka for eit godt samarbeid.

Ferietillegget var ei opptening av feriepengar rekna ut frå dagpengane og utgjorde 9,5 pst. av 62,4 pst. av løna. Ordninga gjekk ut på at ein arbeidssøklar ikkje kunne ta ferie i ordinær forstand for å verta rekna som reell arbeidssøklar. Ferietillegget vart betalt ut uavhengig om arbeidstakaren var tilbake i arbeid. Ferietillegget gav betydeleg lågare opptening enn feriepengar opprente av full løn. Dei som valde ikkje å melda ifrå til Nav om uttak av ferie, kom betre ut enn dei som melde ifrå.

Ferietillegget vart rekna som lite målretta og gav uheldige insentiv. Ordninga vart avvikla frå og med 1. januar 2015. I staden vart det innført ein rett for langtidsledige til å ta imot dagpenger i samband med feriefråvær. Mottakarar av dagpenger som har vore ledige i 52 veker eller meir, har no krav på ferie med fulle dagpenger, og er i perioden fritekne for kravet om å vera reell arbeidssøklar i inntil fire veker.

Det er rett å sikra at langtidsledige også har moglegheit til å ta ut ferie, men det er ulike middel for å nå målet. Vi har sett at ordninga med ferietillegg gav insentiv til ikkje å melda ifrå om ferie. Dagens ordning med fire vekers ferie for langtidsledige utan at det vert trekt i dagpengane, gjev ei meir treffsikker løysing. Arbeidslinja tilseier at det skal løna seg å vera i arbeid, og det skal løna seg å søkja arbeid. Gjeldande ordning gjev tryggleik for at ein kan ta ferie utan å verta trekt i dagpengane når ein etter 52 veker ikkje har kome i nytt arbeid.

Velferdspolitikken er det viktige ordningar som sikrar arbeidssøklarar rettmessige ytingar. Arbeidssøklarar som er ute i kortare periodar, vil med gjeldande ordning tapa opptening tilsvarande lengda på ledigheita. Insentivet om å vera aktiv arbeidssøkjande ligg difor fast.

Gode grunnar talar for at dagens ordning er den mest treffsikre og varetek langtidsledige på ein god måte. Med denne bakgrunnen støtter ikkje fleirtalet forslaget.

Arild Grande (A) [13:06:43]: Dagpenger er en viktig del av vårt felles sikkerhetsnett. Ved arbeidsledighet og permittering er det avgjørende at fellesskapet stiller opp, slik at ikke privatøkonomien blir knust. Dagpenger gir trygghet, selv om jobben kan være usikker eller forsvinner. Det gir også muligheter til omstilling – arbeidsgivere som opplever midlertidige nedturer kan beholde verdifull kompetanse framfor å miste den. En del steder har permitterte fått tilbud om kompetansetiltak som gjør at de står sterkere, enten jobben kommer tilbake eller de blir nødt til å se seg om etter nye muligheter.

For Arbeiderpartiet er dagpenger en investering i trygghet for både arbeidstaker og arbeidsgiver. For høyresiden er dagpenger bare en irriterende utgift. Ved hver eneste korsvei leter de etter muligheter for å kutte i antall uker, i de forhøyede satsene vi fikk kjempet gjennom under koronakrisen, og i feriepengene som de fjernet i 2015.

Presidentkandidat Joe Biden pleier å si: Ikke fortell meg om dine verdier – vis meg budsjettet ditt, så kan jeg fortelle deg hva du verdsetter. Dette har vi sett tydelig i Norge under krisen. Høyresiden prioriterer som vanlig sine rike venner, f.eks. gjennom milliardkutt i formuesskatten.

Arbeiderpartiet er også et interesseparti – for vanlige arbeidsfolk. Derfor har vi prioritert å få på plass en rekke sosiale ordninger som følge av permitteringer, arbeidsledighet, sykdom og stans i oppfølging. Men vi har ennå ikke greid å tvinge høyresiden til å rette opp feilen fra 2015. Derfor er det slik at når ferien kommer i 2021, vil mange tusen ikke motta feriepengar. Og som følge av dette vil mange oppleve å ha mindre å leve av.

Det vil først og fremst ramme enkeltpersoner og familier, men også næringslivet og norsk økonomi. Arbeiderpartiet har gjentatte ganger forsøkt å sikre permitterte og arbeidsledige feriepengar, men vi taler dessverre for døve høyreører.

Med det vil jeg ta opp forslaget som Arbeiderpartiet står bak sammen med Senterpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Arild Grande har tatt opp det forslaget han refererte til.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:09:32]: En av styrkene ved det norske velferdssystemet, om ikke norsk politisk retorikk, er at det tilbyr oss som arbeidstakere trygghet i tider som oppleves som alt annet. Det demper virkningene av et dynamisk arbeidsmarked også uavhengig av den pågående pandemien. Høyre mener at dette er et gode både for arbeidstakere og for arbeidsgivere. Derfor vil vi sørge for at grunnprinsippene i velferdssystemet blir bevart, men også gjøre endringer når det er nødvendig.

Dagpengeordningen, en midlertidig inntektssikring ved arbeidsledighet eller permittering, er en ordning Høyre ønsker å beskytte og bevare. Grunnprinsippet i dagpengeordningen er at dagpengemottakerne skal være reelle arbeidssøkere. Det betyr aktive arbeidssøkere og disponible for arbeid. Tanken bak ferietillegget – ikke feriepengar, men ferietillegget – var at dagpengemottakerne likevel kunne ta litt ferie. Men ordningen ga absolutt ingen mening, da tillegget ble utbetalt i januar året etter at rettighetene var opptjent, på et tidspunkt da de fleste ledige og permitterte var tilbake i arbeid. Uavhengig av dette mener jeg det er feil å prioritere et ferietillegg til en sosial ytelse som dette.

Høyre har i løpet av de siste syv årene stått bak flere endringer for å arbeidsrette dagpengeordningen og målrette den til dem som er nærmest arbeidsmarkedet og derfor best egnet til å få hjelp. Vi har flyttet forsterket innsats for langtidsledige fra seks måneder etter dagpengenes utløp til seks måneder før de er brukt opp, for å lukke hull i det sosiale sikkerhetsnettet. På samme måte avviklet regjeringen feriepengetillegget i 2015, men sørget samtidig for å gi langtidsledige rett til å motta dagpenger i forbindelse med feriefravær. Da kan man ta ferie sammen med barna i påsken eller fellesferien og ikke vente på et tillegg i januar året etter, slik Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SVs forslag reverserer endringene tilbake til.

Høyre mener det er feil prioritering av sosiale ytelser for livsopphold etter vårt felles velferdssystem å gi et ferietillegg til korttidsledige som hovedsakelig er tilbake i jobb, slik Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV vil. Høyre sørger i stedet for at ledige og permitterte som har mottatt dagpenger i 52 uker eller mer, får dagpenger

under ferieavvikling i inntil fire uker. Det mener vi er bedre for den enkelte, bedre for deres familie og en bedre politisk prioritering. Vi støtter derfor ikke forslaget.

Erlend Wiborg (FrP) [13:12:17] (komiteens leder): Jeg begynner med å takke saksordføreren for god og ryddig jobb. Jeg må også si at da jeg hørte representanten Grandes innlegg, skjønner jeg at han har lært mye av retorikken som riktignok brukes i en presidentkamp i USA, men som ikke nødvendigvis har fullt så mye substans.

Rødt har i denne saken foreslått å gjeninnføre den gamle ordningen med å legge til feriepengar for dem som går på dagpenger. Ordningen ble avviklet i 2015 og erstattet av en bedre og mer treffsikker ordning. Fremskrittspartiet vil beholde dagens ordning. Er du arbeidsledig og mottar dagpenger i mer enn 52 uker, kan du ta ferie med fortsatt utbetaling av dagpenger i inntil fire uker.

Det er i denne debatten også verdt å minne om hva Stortinget har gjort for å sikre bedre økonomi til arbeidsledige i den vanskelige situasjonen vi nå står i under pandemien. Normalt gir dagpenger 62,4 pst. av inntekt opp til 6G. Den nye og midlertidige ordningen under pandemien gir 80 pst. av inntekt opp til 3G og 62,4 pst. av det overskytende opp til 6G. Det betyr at ledige får høyere utbetalinger nå enn på de ordinære reglene. Det er videre lagt opp til en god sosial profil ved at en med lav lønn får beholde langt mer av inntekten under ledigheten. Hadde du f.eks. 300 000 kr i årslønn før du mistet arbeidet, får du nå 80 pst. av dette i dagpenger. For en med årslønn på en halv million gir det en dekning på i overkant av 70 pst. av lønn, eller om lag 48 000 kr i året utover det man ville fått på ordinære regler. I tillegg innlemmet vi flere i dagpengeordningen ved å senke kravet til forutgående inntekt og reduksjon av arbeidstid.

Vi har sett at ledigheten har falt noe etter at samfunnet delvis åpnet opp igjen. Det er bra. Det overordnede målet for oss alle må være å få enda flere tilbake i arbeid raskest mulig, eller over i nytt arbeid dersom retur til tidligere arbeidsgiver synes vanskelig, og unngå at vi får vedvarende høy arbeidsledighet. Selv om arbeidsledige er sikret gode ordninger som gir rom for ferie, er det neppe ferie den arbeidsledige først og fremst tenker på, men å komme seg tilbake til jobb, og det er også der Stortingets fokus på tiltak primært bør ligge fremover.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:15:22]: Senterpartiet fremmer forslag som innebærer at en vil gjeninnføre det som var lovteksten før statsbudsjettbehandlingen i 2015. Det betyr også at loven skal tre i kraft straks og gi virkning fra 1. januar 2020.

De som mister arbeidet, mister inntekt. De mister en trygghet i tilværelsen, og da er dagpenger sentralt. Vi har greid, som det er nevnt, å få bedre dagpenger i denne perioden: 80 pst. for de første ca. 300 000 kr som er inntekt. Forskjellen mellom 80 pst. og 62,4 pst. er 4 500 kr i bruttoinntekt per måned. 4 500 kr i bruttoinntekt per måned er mye penger. Senterpartiet ønsker at den satsen skal videreføres – i første omgang, slik vi ser det nå – fram til 1. juli 2021. Vi er spent på hva budsjettforhandlingene mellom regjeringa og Fremskrittspartiet ender opp i på dette punktet. Nå kan jo Fremskrittspartiet få vise at de stiller opp for dem som er hardest berørt.

Men det som er saken nå, er ferietillegget i dagpengeordningen. Det var velferdspolitiske grunner som gjorde at en fikk denne ordningen i 1978. Det går rett og slett på den økonomiske situasjonen som de ledige får hvis en ikke får feriepengene. Feriepengene er en betydelig prosent – over 10 pst. – og derfor snakker vi om store beløp. Senterpartiet stemte mot at det skulle endres ved statsbudsjettet i 2015. Jeg har også merket meg, når jeg har gått gjennom saken fra den gang, at det fra Kristelig Folkeparti – i innstillinga om nasjonalbudsjettet, Innst. 2 S for 2014–2015 – var en merknad hvor en gikk inn for å beholde ordningen med ferietillegget for dagpengemottakere. Bakgrunnen var sikkert den samme som Senterpartiet står på fortsatt, nemlig at dette er mennesker som trenger den inntekten som en kan få når en uansett har det store tapet med ledighetstrygd. Vi står derfor bak forslaget og er spent på hvordan Kristelig Folkeparti stiller seg i saken.

Solfrid Lerbrekk (SV) [13:18:12]: Eg vil begynna med å takka forslagsstillaren for eit godt forslag. I fleire år har permitterte arbeidsfolk ikkje fått feriepengar. Permitterte arbeidstakarar står i ein svært sårbar situasjon. Dette er høgst uforskyldt når det gjeld den enkelte arbeidstakaren, men rammar veldig hardt. Med kraftig nedgang i løn og i tillegg ikkje ha ein jobb å gå til inneber dette allereie ei større belastning enn kva me i SV vil skal ligga på den enkelte arbeidstakaren. Difor er det på høg tid at regjeringa innser at grepet dei tok i 2015, var feil, og at det har fått store konsekvensar for vanlege folk og barnefamiljar. Å ikkje få moglegheit til litt ekstra ferie og fritid og litt ekstra pengebruk i ferien med familien sin, er ei stor belastning for både foreldre og ungar. Dette er ei svært viktig sak for dei tillitsvalde i fagbevegelsen. Dette forstår eg veldig godt, og me i SV støttar heilhjarta opp om forslaget.

Bjørnar Moxnes (R) [13:20:03]: Bedre vilkår for arbeidsløse under koronakrisen har kommet etter kraftig press fra opposisjonen, mens regjeringa har dratt bena etter seg hele veien – i dag senest når de altså forlenger den forhøyede dagpengesatsen i siste sekund,

men ingen av de andre forbedringene. Denne høsten er høyresiden tilbake i kjent stil: De skrur til arbeidslinjen i en tid der det ikke finnes jobber som er ledige. Det er drøyt.

For selv om altså den forhøyede dagpengesatsen blir forlenget i dag, kommer alle de andre kuttene på rekke og rad. Det er så mange kutt at de fleste har mistet oversikten.

For det første: Flere tusen arbeidsfolk kastes ut av dagpengeordningen fordi regjeringa ikke forlenger perioden man har rett på dagpenger. De må nå be om penger av kjente eller selge nærmest alt de har for i det hele tatt å kvalifisere til å få sosialstønad ute i kommunene.

For det andre: Kravet for å få dagpenger heves. Mange deltidsansatte, som nå blir arbeidsledige, vil ikke kvalifisere til dagpenger engang fra 1. januar.

For det tredje: Den økonomiske straffen for de arbeidsløse vil slå ekstra hardt ut neste sommer. 350 000 nordmenn som har vært arbeidsledige i kortere eller lengre perioder i år, vil da få et kraftig bortfall av inntekten. Det skyldes at Erna Solbergs regjering i 2015 fjernet opptjening av ferietillegg for arbeidsledige. I en situasjon med massearbeidsledighet vil dette ramme rekordmange.

Det betyr at alle som har gått på dagpenger i 2020, vil gå glipp av inntil en måneds inntekt i juni neste år. Hva skal de leve av når den tid kommer? Det haster med å få gjeninnført feriepengene av en helt enkel grunn: De som har vært ledige, må jo betale for huslån eller husleie, for strøm og for mat når sommeren 2021 kommer. Uten feriepengene har de lite utbetalt. Når juni kommer, mener regjeringa at disse menneskene skal selge noen aksjer, som de ikke har, dra kredittkortet, eller selge alt de eier for å kvalifisere for sosialstønad. Dette er uverdigg og har ingen ting med dugnad å gjøre. At regjeringa lar det skje samtidig som de kutter formuesskatten med over 1 mrd. kr for dem på toppen, er enda et bevis på at dette er en regjering som tar godt vare på dem som har mest, og sender regningen til folk flest.

Nå må regjeringa ta hensyn til de mange hundre tusen familiene som rammes av et kraftig kutt i inntekt neste sommer. De må lytte til fagbevegelsen, de må snu og gjeninnføre ferietillegget for de arbeidsledige.

Statsråd Henrik Asheim [13:23:22]: Koronapandemien har ført til en vesentlig høyere arbeidsledighet. Men heldigvis har også mange kommet tilbake i jobb siden det høyeste nivået i april. Representanten Moxnes har på bakgrunn av pandemien foreslått å gjeninnføre ferietillegget for dagpengemottakere.

Først en presisering: Dagpenger gir, på linje med øvrige trygdeytelser, ikke opptjeningsrett til feriepenge

etter ferieloven. Derimot ble det frem til 2015 utbetalt et ferietillegg til dagpengene til arbeidssøkere som hadde mottatt dagpenger mer enn åtte uker i løpet av et kalenderår. Ferietillegget tilsvarte 9,5 pst. av brutto utbetalte dagpenger i løpet av foregående kalenderår og ble utbetalt i løpet av januar/februar året etter opptjening. Bakgrunnen for ordningen var å kompensere for at man som dagpengemottaker ikke kunne ta ferie uten at dagpengene falt bort. Arbeids- og velferdsetaten melder at gjennomsnittlig utbetalt ferietillegg i 2014 var 8 800 kr, noe etaten mener henger sammen med at de aller fleste er arbeidsledige i mindre enn seks måneder. Ordningen var derfor lite treffsikker, uten at den nødvendigvis bidro til å dekke flere uker uten dagpenger året etterpå.

Tillegget ble utbetalt til alle som hadde mottatt dagpenger i over åtte uker, uavhengig av om de hadde avviklet ferie eller ikke. For de fleste kom utbetalingen på et tidspunkt de var tilbake i jobb. Ordningen bidro til å øke det generelle stønadsnivået til i gjennomsnitt 68 pst.

Det var også en uheldig effekt av den gamle ordningen at de som tok ut ferie på dagpenger uten å opplyse om dette til arbeids- og velferdsetaten, fikk kompensert dobbelt opp. Disse kom derfor langt bedre ut enn de som meldte fra om ferien slik man skulle, som medførte at dagpengene ble stoppet i ferietiden.

For å sikre langtidsledige en mer reell mulighet til ferie, ble ferietillegget derfor avviklet. Regjeringen innførte i stedet en rett for langtidsledige til å motta dagpenger i forbindelse med feriefravær. Personer som har vært arbeidsledige i mer enn 52 uker, er i dag fritatt fra kravet om å være reell arbeidssøker i inntil fire uker under ferieavviklingen og har samtidig rett til dagpenger i denne perioden. Den rettigheten hadde ikke dagpengemottakerne med den gamle ordningen med ferietillegg. Dagens ordning legger bedre til rette for at langtidsledige kan ta seg råd til å ta ferie med familien og er etter min mening en mer treffsikker ordning enn det tidligere ferietillegget.

Jeg mener det er en riktig prioritering av trygdemidlene å gi en slik trygdeutbetaling til langtidsledige dagpengemottakere fremfor å utbetale dagpenger også til personer som er tilbake i arbeidslivet og får utbetalt lønn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [13:26:34]: Ordningen som statsråden viser til, vil vel stort sett omfatte ca. 50 000 langtidspermitterte, mens ordningen som opposisjonen i dag foreslår, handler om økonomien til 226 000 permitterte eller ledige. Her handler det ikke bare om muligheten til å ta ferie, som statsråden framhever. Det handler om økonomien til folk. Det dreier seg om rundt

en månedsinntekt. Det er penger som folk regner med, som folk trenger for å få endene til å møtes. Hva er statsrådens beskjed til de permitterte og ledige som ikke blir omfattet av regjeringens endring i forhold til langtidspermitterte, som nå vil oppleve at økonomien som allerede er stram, blir enda strammere som følge av regjeringens kutt?

Statsråd Henrik Asheim [13:27:26]: La meg først minne om at det forslaget som opposisjonen stemmer for i dag, også ville gjelde dem som var permittert under koronakrisen, men som nå er tilbake i jobb, gitt at de var permittert i mer enn åtte uker. Det betyr igjen at de ville fått feriepengene utbetalt i månedsskiftet januar/februar. Det mener jeg ikke er en riktig prioritering av de pengene.

Det andre det er verdt å minne om, er at konsekvensene av det opposisjonen kommer til å stemme for i dag, er at dersom man tok ferie på dagpenger, tok ferie fra arbeidssøking, ville man få trekk i dagpengene, mens det vi har gått inn for, er en ordning som sier at dersom man velger å ta fri etter å ha vært permittert i ett år, får man ikke trekk i dagpengene. Det er vår inntektssikring.

Arild Grande (A) [13:28:13]: Jeg forstår jo godt at høyresiden ikke er særlig opptatt av de permitterte. Det har de vist gang på gang gjennom å kutte i antall uker, gjennom å kutte i rettighetene i forbindelse med feriepengene og også at vi må dra dem til Stortinget og tvinge på plass forhøyete dagpengesatser. Det er ikke noe nytt.

Det som imidlertid er overraskende, er at de samtidig med det viser at de ikke er særlig opptatt av f.eks. reiselivsnæringen i Norge, som nå sliter veldig, og som vil kunne oppleve en tøff vår og ikke minst en tøff kommende sommer. Med så mange tusen som allerede har problemer med økonomien, som vil få forverret sin økonomi som følge av regjeringens kutt, så vil en allerede presset bransje oppleve enda tøffere tider. Hva er regjeringens beskjed til reiselivsnæringen f.eks., som i dag allerede er truet av permitteringer, oppsigelser, konkurser, når vi i dag har muligheten til å vedta et forslag som faktisk vil kunne bidra til at hjulene i økende grad kommer i gang?

Statsråd Henrik Asheim [13:29:17]: La meg først si klart og tydelig at denne regjeringen bryr seg svært mye om de permitterte. Jeg mener at det arbeidet som ikke bare regjeringen har gjort, men som et ganske samlet storting gjorde da krisen rammet, viste at norsk politikk kan stå sammen når en sånn situasjon oppstår. Jeg er veldig stolt av det som norsk politikk i fellesskap fikk til, og har gjort også nå, for å sørge for at de som opplever usikkerhet, i hvert fall skal vite at dette ikke er tiden

for politisk spill og dragkamper i Stortinget, men hvor vi trekker i samme retning.

Så forstår jeg likevel at etter hvert som denne krisen endrer faser, vil det bli diskusjon om enkelte av tiltakene. Nå har statsministeren klargjort i dag at vi kommer til å foreslå å forlenge den forhøyede dagpengesatsen ut mars. I tillegg er det slik at fremfor noen generelle ordninger kommer man med mer målrettede ordninger, f.eks. innenfor reiseliv eller andre bransjer som sliter eksepsjonelt mye i denne tiden.

Bjørnar Moxnes (R) [13:30:33]: Regjeringen sier at de arbeidsløse er sikret ferien, men det gjelder jo kun de som har vært ledige i 52 uker eller mer når neste sommer kommer. Det gjelder omtrent 50 000 mennesker. De resterende, 350 000, som har vært mer eller mindre ledige i år, vil faktisk få kutt i det de har å leve for, når juni kommer neste år. Det har ikke regjeringen noe klart svar på.

Når det gjelder dem som er langtidsledige, som statsråden skyver foran seg her, er det et paradoks, for måned for måned framover vil de langtidsledige kastes ut av dagpengeordningen – 8 000 fra første dato nå og deretter mange måned for måned framover – fordi man ikke forlenger dagpengeordningen for dem som er langtidsledige. Hva skal disse menneskene leve av framover, statsråd?

Statsråd Henrik Asheim [13:31:35]: La meg begynne med å si at en grunn til at en del mennesker ikke ville blitt omfattet av det som innebærer at man får ferie etter 52 uker, er at en god del mennesker heldigvis er tilbake i jobb. Selv om ikke krisen er over, går det langt bedre for langt flere. Det betyr at mange er tilbake. Den ordningen vi har i dag, og som jeg vil forsvare som bedre og mer rasjonell, er at de som har vært permittert i mer enn 52 uker, kan ta inntil fire uker ferie uten trekk i dagpenger. Representanten Moxnes' forslag betyr trekk i dagpenger, men at man i tillegg får et ferietillegg oppå det.

Det andre er at det er helt riktig at vi nullstilte på en måte dagpengeperioden fra mars og ut oktober. Det betyr at vi nå er tilbake til den ordningen som er den ordningen som Stortinget har vedtatt flere ganger, og som det ikke har vært spesielt stor diskusjon om, nemlig 104 ukers dagpengeperiode. Det er noe vi nå går tilbake til, nettopp fordi vi samtidig ser at ledigheten går ned og flere kommer i jobb.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Rigmor Aasrud (A) [13:32:50]: Hvis man ønsker å stå opp for dem som har kommet dårlig ut gjennom koronasituasjonen, stemmer man for det forslaget som er lagt fram her i dag. Det var noen som hadde en referanse til den amerikanske valgkampen. Når det er noen som sier at den ordningen som eksisterer, er en god ordning, tror jeg at det i USA ville blitt definert som «fake news». Det er ingen god ordning for folk som har gått ledige i en periode.

La meg ta et eksempel: Man ble permittert da koronaviruset skylte innover Norge i mars, man er ledig fram til april/mai, man har brukt opp de 52 ukene dine, og man får mulighet til å komme tilbake i jobb – hva skjer da? Hvis man da ikke har vært ledig i 52 uker eller kommer i jobb igjen før man skal ta ferie, får man ingenting. Det er mange som jobber i bedrifter som stenger ned i ferien. Da nytter det ikke å si at man bare skal fortsette å jobbe. Så det er et dårlig forslag for å få folk tilbake i jobb også.

Det er jo ikke bedre å stå uten feriepengene enn å få de feriepengene som var tidligere. Jeg synes begrunnelsen som blir gitt av statsråden her, er ganske spesiell. Statsråden sier at det var et problem at folk fikk utbetalt feriepengene sine i januar og februar. Hvis det er et problem, er det bare å sørge for at de pengene blir utbetalt når man tar ferie. Det sies også at det var et problem at noen jukset, og at man lot dagpengene løpe og tok ferie. Da får man ordne opp i det og ikke sørge for at alle andre mister de feriepengene de trenger.

Det er ganske spesielt at man ikke ser at dette ville være et godt forslag for de tusener av mennesker i reiselivet som står uten arbeid nå. Hvis man går inn i neste sommer uten feriepengene – det kommer det til å være ganske mange som gjør, det ville i alle fall være ganske mye mindre feriepengene enn det de hadde fått med det forslaget som er lagt fram her i dag – vil man ikke reise så mye på ferie. Det norske samfunnet vil få flere utfordringer fordi man ikke bruker disse mulighetene.

Hvis man er opptatt av å stå opp for dem som har det krevende, ombestemmer man seg og stemmer for det forslaget som er lagt fram her i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:35:45]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Audun Lysbakken, Torgeir Knag Fylkesnes og Kari Elisabeth Kaski om å sørge for at alle arbeidstakere får feriepengene sine (Innst. 43 S (2020–2021), jf. Dokument 8:112 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

Torill Selsvold Nyborg (KrF) [13:36:39] (ordfører for saka): Arbeids- og sosialkomiteen har handsama Representantforslag 112 S, om å sørgja for at alle arbeidstakarar får feriepengane sine. Arbeidsgjevar skal etter forslaget vera pliktig til å setja av fortløpande opptente feriepengar for dei tilsette på ein eigen, sperra konto. Føremålet er å hindra at arbeidsgjevarar ikkje har likviditet til å betala ut feriepengane, særleg for sommaren 2020, sidan mange arbeidsgjevarar har hatt eit krevjande år.

Det vi må hugsa, er at feriepengane kjem i staden for løn. Har ein arbeidsgjevar moglegheit for å utbetala løn til sine tilsette, vil den same arbeidsgjevaren også ha moglegheit til å betala feriepengar. Det er ikkje slik at feriepengane kjem i tillegg til den vanlege løna.

Den spesielle situasjonen vi har hatt i år, har gjort at mange arbeidsgjevarar har slite ekstra med å halda hjula i gang. Med representantanes forslag i saka om å låsa opp midlar med 10,2 pst. av kvar utbetalt løning, kan det medføra ein langt vanskelegare likviditetssituasjon i allereie pressa verksemdar. Løysinga er difor ikkje å gjera det endå vanskelegare for arbeidsgjevarane, som i verste fall vil enda opp med konkurs.

Vi har ikkje motteke mange meldingar om at det er eit breitt problem at arbeidsgjevarar ikkje har utbetalt feriepengane til dei tilsette. Hadde det vore slik at arbeidstakarar stod heilt utan sikkerheitsnett i verksemdar som ikkje er levedyktige, kunne dette vore eit mogleg tiltak. Til liks med når ein arbeidsgjevar ikkje har likviditet til å utbetala ordinær løn, kan ein tilsett som ikkje får feriepengane sine, krevja arbeidsgjevaren konkurs. Dermed vert den tilsette sikra skuldig løn og/eller feriepengar.

Vi er klar over at mange verksemdar slit med å halda det gåande. Verkemiddelet er difor ikkje å stramma inn og påby sperring av beløp i inntil eitt og eit halvt år. Men dette forslaget vil ikkje ha praktisk betydning for feriepengar som skal utbetalast i 2020 eller 2021. Endringane vil først ha praktisk effekt for feriepengane i 2022.

Regjeringa sette i verk ei rekkje tiltak med den hensikt å styrkja verksemdene under pandemien. Med justeringar undervegs vert dette sett på som meir treffsikkert for å sikra arbeid og rettar til dei tilsette. Sjølv om vi

er samde i at arbeidsfolk har rett til feriepengar, er vi ikkje samde i metoden for å sikra dette.

Fleirtalet kjem ikkje til å støtta framlegget.

Lise Christoffersen (A) [13:39:55]: Det er vel bare å konstatere at posisjon og opposisjon er uenige også i denne saken. Jeg vil takke forslagsstillerne for å reise en svært viktig debatt. Det er en sak som også fagbevegelsen har vært opptatt av. Opptjente feriepengar tilhører de ansatte, det er ikke penger som står til disposisjon for en arbeidsgiver som har likviditetsproblemer. Når vi ser at en del bedrifter sliter under koronaen, er det klart at vi alle er bekymret for det. Det er klart at både arbeidsgivere og arbeidstakere vil strekke seg langt for at arbeidsplassene skal bestå, det har vi allerede sett mange eksempler på. Men det kan ikke være slik at arbeidsgiverne etter eget for godt befinnende kan disponere andres penger, de ansattes penger.

Som forslagsstillerne peker på, har NHO kartlagt at én av ti bedrifter, 11 pst, ikke er i stand til å betale ut feriepengar, mens ytterligere 13 pst. er usikre på om de vil klare det. Dette er foruroligende tall – mellom en femtedel og en fjerdedel av bedriftene i undersøkelsen, som vi må forutsette faktisk tilhører de seriøse bedriftene. Det er altså så mange som frykter at de i 2021 ikke vil være i stand til å oppfylle sine lønnsforpliktelser. Derfor er det positivt at statsråden har kommet fagbevegelsen i møte og sagt at han vil vurdere kravet om å sette av feriepengar på en egen konto. Men foreløpig er det bare verbalt, og det hjelper ikke så mye.

Jeg synes det er rart å se at stortingsflertallet sier at et pålegg om å sette feriepengar på sperret konto først skal gjelde fra 2022. Statsråden sier i grunnen noe av det samme i sitt svarbrev til komiteen, at han bare vil vurdere tiltak på sikt. For Arbeiderpartiet har det hele tida vært viktig at krisepakken som vi har bevilget her i Stortinget, er sosialt rettferdige i sin innretning. For Arbeiderpartiet er det også viktig at det ikke er arbeidstakerne som skal subsidiere bedrifter med betalingsproblemer – eller likviditetsproblemer – det er en samfunnsoppgave. Hvis bedriften ikke klarer å overholde sine forpliktelser, å betale ut feriepengar til sine ansatte, er jo bedriften i realiteten konkurs.

Da vil jeg ta opp forslaget som Arbeiderpartiet står bak sammen med SV og Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Heidi Nordby Lunde (H) [13:42:55]: I kjølvannet av covid-19 dukker det opp mange problemstillinger som enten er nye eller får kastet nytt lys over seg. Men én ting er posisjon og opposisjon helt enige om: Arbeidstakere skal selvsagt få den lønnen de har krav på, der

feriepenges er en del av lønnen. I sommer ble det skapt usikkerhet rundt flere forhold, og jeg mener forslaget ikke nødvendigvis løser dette.

Jeg vil minne om at arbeidstakere allerede er sikret lønn, feriepenger og annet arbeidsvederlag gjennom lønnsgarantiordningen dersom arbeidsplassen går konkurs eller tvangsavvikles, helt uavhengig av covid-19.

Så kan det være greit å skille mellom det som var en reell problemstilling, og en misforståelse. I sommer hersket det noe forvirring om feriepenger for permitterte, da både feriepenger og dagpenger egentlig er erstatning for lønn. Når man avvikler ferie, har man ikke rett til lønn samtidig. Dermed ble det en teknikalitet med hensyn til om og hvordan ferien skulle avvikles for at permitterte skulle få utbetalt feriepengene sine, uten samtidig å få dagpenger. Dette førte til usikkerhet, men ble løst i dialog mellom arbeidsgivere og arbeidstakere.

En reell problemstilling var derimot at 11 pst. av et utvalg av NHOs medlemsbedrifter på en spørreundersøkelse i april svarte at de ikke trodde de kunne overholde feriepengeforpliktelsene. I etterkant ser det ut til at regjeringens kraftfulle støttepakker bidro til å løse det for de aller fleste. Jeg kjenner ikke til noe annet enn ett eksempel på at det har blitt et problem.

Den enkleste måten for å sikre at arbeidstakere får de pengene de har krav på, er å utbetale full lønn til arbeidstakerne uten tvungent trekk til feriepengesparing. Men sosialdemokratiet Norge har jo ingen tillit til at vi som enkeltindivider klarer å disponere vår egen inntekt, og har derfor pålagt arbeidsgiverne å holde tilbake arbeidstakernes lønn for så å betale den ut i forbindelse med avvikling av ferie inntil halvannet år etter at pengene ble tjent. Stortinget har altså hatt mer tillit til at arbeidsgiverne kan spare arbeidstakernes penger, enn til arbeidstakerne selv. Alternativet kunne jo vært at arbeidstakerne fikk utbetalt hele lønnen hver måned, og at den særskilte kontoen var arbeidstakerens egen – ikke som i dette forslaget: videreføre dagens tvangstrekk, men inn på en lukket konto.

Regjeringen sier at den vil se på ordningen i sin helhet, og det tror jeg er fornuftig. Da bør man også kanskje se på muligheten for å flytte tilliten fra arbeidsgiver til den enkelte arbeidstaker, slik at hun får den lønnen hun fortjener, når hun tjener den.

Høyre støtter ikke forslaget, men avventer en vurdering av hvordan vi best mulig kan sikre at nettopp arbeidstakere får lønn og feriepenger.

Erlend Wiborg (FrP) [13:45:46] (komiteens leder): Jeg vil bare kort korrigere foregående taler. Hun mente vel Stortingets krisepakker. For krisepakkene som ble behandlet fra regjeringen, ble jo kraftig forbedret i denne sal.

Forslaget vi behandler, handler om å sikre noe vi alle er helt enige om og opptatt av – at lønnsinntakere skal være trygge på at opparbeidede feriepenger kommer når de skal, til ferie. Saken kom opp da vi i sommer så at enkelte arbeidsgivere hadde store likviditetsutfordringer, og dermed også fikk problemer med å utbetale feriepenger. Det er selvsagt en svært uheldig situasjon, men heldigvis ikke en vanlig situasjon. Men så er jo dette året et svært spesielt år, der mange bedrifter har slitt og sliter økonomisk i kjølvannet av pandemien som fortsatt herjer, og strenge smitteverntiltak som påvirker drift og økonomi.

Men når det er sagt, er det ingen vil om at prinsippet Sosialistisk Venstreparti her løfter frem, er en god tanke. Selvsagt skal en ansatt være trygg på at feriepengene kommer. Det er penger avsatt fra tidligere arbeidsår og er deres. Fremskrittspartiet støtter likevel ikke forslaget nå, ettersom vi ser at dette allerede er under utredning slik at vi kan få en helhetlig vurdering av saken.

I svarbrevet fra statsråden 8. juni står det bl.a.:

«Jeg har av denne grunn igangsatt et arbeid med å utrede en slik ordning som representantene viser til, nemlig at arbeidsgiver pålegges å sette av feriepenger på en særskilt konto, tilsvarende som for skattetrekk.»

Utredningen vil derfor kunne gi oss svar på hvordan vi best kan sikre at intensjonen i forslaget vi i dag behandler, blir ivaretatt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:47:56]: Bakgrunnen er en undersøkelse blant NHO-bedriftene, der en betydelig andel sier at de har trøbbel med å betale feriepenger. Det er en alvorlig situasjon. Senterpartiet har lagt til rette for at en skulle gi trygghet for bedriftene på samme måte som en skulle gi trygghet for de ansatte.

Vi har vært med på å få til en lov som gjør at bedriftene setter av skattetrekk på egen konto. Prinsipielt er det ingen forskjell på å sette av skattetrekk på egen konto og å sette av feriepenger på egen konto. Fra Landsorganisasjonen er det foreslått en måte å gjøre det på som er ubyråkratisk. En kan sette av fortløpende, eller en kan sette av a konto, noe som vil være enklere å administrere.

Det interessante i saken er at statsråd Røe Isaksen både i media og i svaret til oss var positiv i sin grunnholdning til forslaget. Statsråden skrev i brevet at

«det kan være behov for å vurdere tiltak som på sikt bidrar til å sikre at arbeidstakerne får utbetalt (...) feriepenger i forbindelse med ferieavvikling.»

Det var positive signaler fra statsråden. Så kom organisasjonen Virke på banen som arbeidsgiver. De var – som vanlig, vil jeg nesten si – negative. De er ganske aggressive overfor slike forslag. Sykepleierforbundet var

positive. Der står saken. Det blir en avveining fra regjeringas side hvem en her skal lytte til.

Det var NHO som startet saken gjennom sin undersøkelse. Vi tok det på alvor. Vi prøver å gjøre noe med det på en ubyråkratisk måte, og på den bakgrunn støtter vi forslaget om at en setter av feriepengene enten a-konto eller løpende på en egen konto, slik at en ikke kommer i den situasjonen at bedriftene ikke har økonomisk evne til å betale når feriepengene skal utbetales til de fagarbeiderne bedriftene har.

Solfrid Lerbrekk (SV) [13:50:27]: Dette forslaget kjem som eit resultat av NHO si undersøking denne våren, som har vorte nemnt. Denne undersøkinga viste at 24 pst. av bedriftene anten var redde for at dei ikkje kunne dekkja inn for feriepengar, eller var usikre på om dei klarte dette i år. Me er fullt klar over at bakgrunnen for desse høge tala er ein veldig utfordrande økonomisk situasjon som følgje av koronakrisen, men like fullt viser dette at folk sine feriepengar ikkje er godt nok sikra i praksis som det er i dag.

Me har også ein situasjon i norsk arbeidsliv der arbeidslivskriminalitet er ei stor utfordring. Dersom me kan få på plass ei ordning som i praksis gjer det svært vanskeleg å driva ei bedrift utan at det vert sett av feriepengar fast på ein eigen, låst konto, meiner me at dette i det store og heile vil kunna bidra også til eit ryddigare arbeidsliv totalt sett. Me har høyrte om tilfelle der tilsette lurte på kor feriepengane vert av, og før koronakrisen treffe næringslivet. Den enkelte tilsette som står aleine, er ofte ikkje i posisjon til å melda bedrifta si konkurs. Det tør dei ikkje gjera, dei aller fleste, utan ei fagforeining i ryggen, og det er det ikkje alle som har.

SV er svært utolmodig når det kjem til å sikra folk sine arbeidsrettar og opptente feriepengar, og det er bra at regjeringa er på veg med ei utgreiing. Dette kan med fordel ta kortast mogleg tid, og difor fremjar me dette forslaget for å pressa på regjeringa. Me er spente på kva som kjem ut av utgreiinga til regjeringa, og ikkje minst på kva tid resultatet kjem til Stortinget.

Statsråd Henrik Asheim [13:52:54]: Først vil jeg understreke at jeg er helt enig med forslagsstillerne i at det er veldig viktig at feriepengar, som er pengar den ansatte allerede har opptjent gjennom forutgåande arbeid, faktisk betales ut til arbeidstakeren.

Ferieloven har i dag ikke særlige regler som sikrer at opptjente feriepengar er i behold når de forfaller til betaling, men virksomhetene har like fullt et ansvar for å være i stand til å utbetale feriepengene til rett tid. Mitt hovedinntrykk er da også at virksomhetene sørger for at arbeidstakerne får utbetalt feriepengene sine når de skal.

Likevel mener jeg at det er god grunn til å vurdere om det er behov for en bedre sikring av opptjente feriepengar enn i dag. Dette spørsmålet har blitt aktualisert i forbindelse med utbruddet av covid-19. Noen av arbeidsgiverorganisasjonene meldte i våres om flere medlemsbedrifter som hadde likviditetsproblemer som kunne skape utfordringer for utbetaling av feriepengar. Selv om covid-19-pandemien er en spesiell situasjon som har ført til særlige utfordringer, mener jeg at det kan være grunn til å vurdere behovet for sikring av feriepengene nærmere.

Jeg har derfor allerede satt i gang et arbeid for å utrede dette. Før sommeren sendte departementet brev til hovedorganisasjonene i arbeidslivet for å få flere synspunkter og foreløpige vurderinger av en ordning med avsetning av feriepengar på en særskilt konto, slik det også foreslås i representantforslaget. Organisasjonene på begge sider har i sine innspill understreket viktigheten av at arbeidstakerne får utbetalt feriepengene sine til rett tid. Arbeidsgiversiden har imidlertid pekt på at en løsning med en egen feriepengkonto vil kunne ha til dels store likviditetsmessige konsekvenser for virksomhetene.

I lys av dette, og for å få belyst de ulike sidene ved mulige løsninger nærmere, har jeg derfor invitert hovedorganisasjonene til et utredningsarbeid om dette. Arbeidet settes i gang denne høsten. Utredningen skal bl.a. belyse i hvilket omfang ansatte ikke får utbetalt opptjente feriepengar, og hva som er årsakene til dette, herunder effekten av utbruddet av covid-19. Utredningen skal videre vurdere om det er behov for tiltak som i større grad enn i dag sikrer utbetaling av opptjente feriepengar til rett tid, og fremme eventuelle forslag til hvordan dette konkret kan løses.

Jeg mener imidlertid at vi må ta oss tid til å utrede problemstillingen ordentlig før vi konkluderer. Jeg mener også at dette best gjøres i tråd med den norske trepartsmodellen, gjennom en bred partssammensatt utredning, hvor både problemomfanget analyseres og konsekvensene av mulige løsninger utredes grundig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [13:55:57]: Jeg oppfatter statsråden dit hen at han faktisk er enig i at opptjente feriepengar er å regne som lønn og tilhører den som har tjent dem opp. Statsråden sier også at han har satt i gang et utredningsarbeid, og i brevet til komiteen skriver han at han «på sikt» vurderer å fremme forslag. Det hadde vært interessant å vite når Stortinget kunne forvente å få en konkret sak på det.

Videre lurer jeg på hva statsråden tenker å gjøre for å hindre at bedrifter går konkurs fordi de ikke kan betale ut feriepengar neste år og samtidig sørge for at arbeids-

takerne får utbetalt de feriepengene de faktisk har tjent opp.

Statsråd Henrik Asheim [13:56:44]: For å begynne med det første har man gitt en frist for den rapporten som skal legges frem, til 1. desember 2021. Innen ett år skal det komme en rapport tilbake som nettopp skal gjennomgå konsekvensene grundig, men også hvilke alternative løsninger som kan finnes. Jeg tror den beste måten å gjøre dette på er at både arbeidsgiver- og arbeidstakersiden kommer med sine forslag til løsninger, nettopp fordi begge sider uttrykker hvor viktig det er at arbeidstakerne får ubetalt feriepengene sine.

Så til spørsmålet om hvordan vi skal sørge for at bedriftene er i stand til å utbetale feriepengene. For det første er det helt riktig som representanten også sier, at dette er de ansattes penger. Det betyr at de skal ha dem utbetalt til rett tid. Faktum er at hvis man ikke klarer det, er man de facto konkurs. Det andre er naturligvis at vi trenger en lang rekke tiltakspakker og andre løsninger, som vi har kommet med fortløpende, for å sørge for at næringslivet kan utbetale både lønn og feriepengene som de skal.

Lise Christoffersen (A) [13:57:47]: Jeg takker for svaret, og da imøteser vi resultatet av det utredningsarbeidet.

Men jeg har et spørsmål, som jeg egentlig ikke hadde forberedt noe særlig på forhånd. Jeg ble litt overrasket da jeg hørte innlegget fra representanten fra statsrådets eget parti. Slik hun ordla seg i debatten, tok hun i realiteten til orde for å ville avvikle hele ordningen med feriepengene. Jeg lurer på om det er en oppfatning som statsråden deler med sin partifelle.

Statsråd Henrik Asheim [13:58:25]: Nå kjenner Stortinget bare en statsråd av gangen, men jeg skal være litt forsiktig med å si hva som eventuelt kan foreslås fremover. Når det er sagt, må jeg si, litt personlig, at det er mulig det er sosialdemokratiet som har ødelagt meg, men jeg er veldig glad for å få feriepengene. Det har hjulpet meg mang en sommer, særlig i yngre alder, at noen sparte for meg, for jeg var ikke alltid like flink til det.

Når det er sagt, handler dette utredningsarbeidet først og fremst om hvordan man kan sikre arbeidstakerne, at de vet at de får feriepengene i tide, og så er jeg spent på de tilbakemeldingene vi får også fra partene.

Solfrid Lerbrekk (SV) [13:59:11]: Eg må innrømme at eg kanskje vart litt mindre oppløfta av statsrådets innlegg enn eg hadde håpt, rett og slett fordi statsråden nemnde at ein del av dette samarbeidet med partane i arbeidslivet var å undersøkje omfanget av problemet. Då lurar eg på: Kor stort må omfanget vera? Skal det

vera snakk om 5 000 tilfelle under koronakrisen og 2 000 tilfelle under eit normalår? Kva med dei som er uorganiserte? Det er kanskje her problemet er størst. Er det ikkje eit problem dersom det berre er snakk om 700 personar som har litt svak tilknytning til arbeidslivet og useriøse arbeidsgjevarar?

Statsråd Henrik Asheim [14:00:06]: Jeg mener at enhver arbeidstaker som ikke får utbetalt verken lønn eller de feriepengene de har krav på, er et problem stort nok til å løse. Grunnen til at vi sier at vi ønsker å se på omfanget, er for det første at det er klart at covid-19-situasjonen har aktualisert problemstillingen. Før det var det ikke så mye diskusjon om hvorvidt man var usikker på om man fikk feriepengene eller ikke. Så vi er nødt til å se på hva som er situasjonen i en krisesituasjon, og hva som er situasjonen i arbeidslivet generelt.

Det andre er naturligvis at omfanget av problemet spiller en rolle for hvilke virkemidler vi setter inn for å løse problemet. Derfor er det en viktig del av det. Noe av grunnen til at jeg sier det, er at partene som har spilt inn til oss innen 1. juli i år, har gitt ulike beskrivelser av hvor stort problemet er og hvor store konsekvensene av de forslagene som f.eks. representanten stemmer for i dag, vil være. Derfor er vi opptatt av at vi skal sikre intensjonene i forslaget, som vi er helt enig i, men vi må også gjøre det i samråd med partene, slik at vi finner løsninger som er reelle for de problemene som er.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [14:01:12]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Nicholas Wilkinson, Camilla Sørensen Eidsvold, Lars Haltbrekken, Katrine Boel Gregussen, Kari Elisabeth Kaski og Mona Fagerås om et reelt likestilt og universelt utformet samfunn (Innst. 47 S (2020–2021), jf. Dokument 8:118 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Lise Christoffersen (A) [14:02:17] (ordfører for saken): Jeg lurer på om det kanskje foreligger en misfor-

ståelse når det gjelder debattopplegget i saken, for jeg mener at komiteen ble enig om at vi skulle ha 5-minuttersinnlegg, men jeg får heller tegne meg på nytt for å ta det jeg ikke rekker i første runde.

Som saksordfører kan jeg starte med å takke forslagsstillerne for å reise en veldig viktig sak, som handler om hvordan vi skal nå et reelt likestilt og universelt utformet samfunn, der det er plass til alle på like vilkår i utdanning, arbeid, fritidsaktiviteter og annen samfunnsdeltakelse, som f.eks. valg. En forutsetning for det er at vi sørger for at menneskeskapte barrierer fjernes, og at nye ikke oppstår.

Jeg vil også takke komiteen for et godt samarbeid i saken.

På grunn av covid-19-pandemien har komiteen i stedet for å avholde høring bedt om å få skriftlige innspill til saken. Vi har mottatt innspill fra Fellesorganisasjonen, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon og Blindeforbundet, som alle gir sin tilslutning til forslagene.

Saken ble referert i Stortingets forrige sesjon, og likelydende forslag som forslag nr. 1 i representantforslaget, om innarbeiding i menneskerettsloven av FNs konvensjon om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne, og forslag nr. 8, om e-valgløsninger for blinde og svaksynte, har allerede vært behandlet og ble nedstemt i forrige sesjon, så de forslagene ble derfor avvist og ikke oversendt komiteen.

Komiteen har forutsatt at vi likevel på eget initiativ kan vurdere disse forslagene, siden innstilling i saken avgis først etter konstituering av nytt storting. Det er tilfellet for forslag nr. 8 – der gjør vi det. Når det gjelder forslag nr. 1, om menneskerettsloven, er det imidlertid framsatt et likelydende forslag i inneværende sesjon, som er til behandling i justiskomiteen. Komiteen har derfor valgt ikke å ta forslag nr. 1 i dagens sak opp til vurdering i sin innstilling.

Vi har samtidig avklart med justiskomiteen at de i sin sak også vurderer spørsmålet om norsk ratifisering av tilleggsprotokollen til FN-konvensjonen, siden de to forslagene henger nøye sammen. Det betyr at Stortinget i dag behandler forslagene nr. 3–12 i det opprinnelige representantforslaget.

De forslagene spenner over et stort register av saker. De omfatter forslag om ny tidsfrist for universell utforming av Norge innen 2035, etter at den tidligere vedtatte tidsfristen er opphevet av regjeringa og stortingsflertallet. Samtidig foreslås det en kortere frist, innen 2030, for universell utforming av skolen. Det fremmes forslag om å inkludere retten til informasjon, varer, tjenester, tilrettelegging av valglokaler og e-valgløsninger for blinde og svaksynte. Det er viktig med en universelt utformet kultursektor, med ledsagerbevis og evakueringsutstyr og

beredskapsplaner også for personer med funksjonsnedsettelse.

Jeg avslutter med å ta opp de forslagene Arbeiderpartiet står bak sammen med ett eller flere av de andre opposisjonspartiene – og så tegner jeg meg for et nytt innlegg.

Presidenten: Representanten Lise Christoffersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Margret Hagerup (H) [14:05:44]: Universell utforming handler om et godt liv for alle og et samfunn som er brukbart for alle. Hensikten med universell utforming er å oppnå like muligheter til samfunnsdeltakelse og motvirke diskriminering på grunnlag av nedsatt funksjonsevne.

Universell utforming bygger på en forståelse av funksjonshemming som relasjonell. Det betyr at funksjonshemming ikke er et individuelt medisinsk problem, men det oppstår et komplekst samspill mellom mennesker og omgivelser. Dermed kan også funksjonshemming reduseres og begrenses gjennom å tilpasse omgivelsene til menneskers ulike funksjonsevne. Samfunns- og arealplanleggingen er viktige virkemidler for å oppnå dette. Vi skal ha høye ambisjoner på områder som inkluderer utbygging av boliger, infrastruktur og uteområder, og sørge for bedre etterlevelse av regelverket om universell utforming.

Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak, noe som følger av formålsparagrafen i plan- og bygningsloven. Det innebærer at alle som utformer og behandler planer, må legge universell utforming til grunn. Det arbeides nå på flere områder gjennom ny nasjonal transportplan for planperioden 2022–2033, hvor universell utforming vil være et gjennomgående tema. Det jobbes også med ny valglov og eventuell implementering av to EU-direktiv som stiller skjerpede krav til tilgangen til informasjon, varer og tjenester for funksjonshemmede.

På kulturområdet gir likestillings- og diskrimineringsloven føringer for universell utforming for alle private og offentlige virksomheter som retter seg mot allmennheten. I tillegg setter Kulturdepartementet universell utforming som forutsetning i sitt årlige tilskuddsbrev, og det tilrettelegges for at ledsager kan være med funksjonshemmede som har kjøpt ordinær billett.

Kriser kan ramme oss alle. Det er derfor viktig å sikre personer med en funksjonsnedsettelse trygge levevilkår gjennom gode og tilrettelagte ordninger for forebygging, varsling og beredskap. Kommunene har et grunnleggende ansvar for å beskytte befolkningen og bidra til å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner. Det gjør de også i dag gjennom risiko- og sårbarhetsanalysene,

hvor oppfølging av sårbare grupper er nevnt eksplisitt i veilederen.

Regjeringen har gjennom flere tiår organisert sitt arbeid med universell utforming gjennom handlingsplaner. Regjeringens handlingsplan for universell utforming i 2015–2019 ble utvidet til å vare ut 2020, og regjeringen vil presentere en ny handlingsplan i 2021. Handlingsplanen vil i det videre legge opp til en universell utforming som er systematisk og hensiktsmessig, og i svarbrevet fra statsråden kommer det fram at det er vanskelig å fastsette bestemte årstall for når universell utforming skal være gjennomført på alle sektorer. Men i arbeidet med ny handlingsplan vil en drøfte mulige tidsfrister og se arbeidet i sammenheng med Norges oppfølging av FNs bærekraftsmål og Agenda 2030.

Høyre vil med bakgrunn i det arbeidet som allerede er i gang, ikke stemme for forslagene.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [14:09:00]: Takk til saksordføreren for effektive merknader.

Dette er en viktig sak. Norge skal være et universelt utformet samfunn hvor vi ser alle, og hvor alle har muligheter. Vi trenger systematisk og hensiktsmessig universell utforming i Norge. Det betyr imidlertid ikke at vi skal gi FN-konvensjonen forrang i norsk rett. Norge har allerede forpliktet seg til å følge konvensjonen, uavhengig av hvordan den er gjennomført i norsk rett.

Jeg bemerker også at alle partier i utenriks- og forsvarskomiteen, unntatt Venstre og SV, i 2016 trakk fram som hovedargument mot tilslutningen til individklageordningen til CRPD at komiteen som overvåker gjennomføringen av konvensjonen, på enkelte områder synes å tolke konvensjonen på en vidtrekkende måte som ikke er i samsvar med Norges og andre statsparters forståelse.

I tillegg mener Fremskrittspartiet at Norge selv skal bestemme sine lover og regler. Vi har allerede mye overnasjonal rett som styrer norsk lovgivning. Derfor støtter ikke Fremskrittspartiet formuleringen som viser til bl.a. EU-direktivene i dokumentet.

I denne saken, i likhet med i en sak som vi behandlet tidligere i dag, er flere av punktene på trappene og er i kommingen. Det er varslet en ny handlingsplan for universell utforming i 2021, og jeg vil ikke nå forskuttere hva som må være i den, men Fremskrittspartiet kommer til å ha klare krav til den handlingsplanen.

Universell utforming er heller ikke noe som bare vedtas i et dokument, men det må være en del av et gjennomgående arbeid på flere nivåer. For eksempel er universell utforming et gjennomgående tema i Nasjonal transportplan, drevet fram av nettopp Fremskrittspartiet, en transportplan som er dobbelt så stor som bl.a. de rød-grønnes, som betyr at på grunn av Fremskrittsparti-

et er det mer penger til universell utforming av samferdsels- og infrastrukturløsninger.

Videre foregår arbeidet med universell utforming bredt i hele landet. Det involverer både kommuner og fylkeskommuner. Fylkeskommuner stiller bl.a. krav og gir faglige råd til kommuner og til utbyggere. Det samme gjør kommunene. Samfunns- og arealplanlegging er i så måte viktig for å oppnå universell utforming.

Ellers vil jeg vise til våre merknader i saken, og jeg ser fram til en god debatt.

Solfrid Lerbrekk (SV) [14:11:42]: Eg må seia at til liks med representanten Christoffersen meiner eg å hugsa at komiteen bad om 5 minutt hovudinnlegg i denne saka, men det får gå.

Eg vil gjerne starta dette innlegget med at Stortinget har hatt fine mål om ein universelt utforma nærskeule i mange år, utan at me har kome særleg lenger enn til 20 pst. av alle skular. Det er for dårleg, og eg meiner at det er eit svik overfor folk med funksjonsnedsetjing. Me treng eit reelt krafttak på vegen mot eit likestilt samfunn, og eit samfunn der alle kan delta så langt som mogleg.

Det er snakk om prioriteringar. Me er eit rikt land, men når det kjem til likestilling og inkludering av folk med funksjonsnedsetjing, tør eg å påstå at me ikkje er eit like rikt land som elles. Vegen mot eit universelt samfunn er altfor lang.

Me har alle ein veg å gå, men forslaga som SV fremjar eller med på å fremja i denne saka, er ein god start. Det er berre synd at dei vert nedstemde i dag. For eksempel: Kan me eigentleg kalla oss eit reelt demokrati når oppegåande arbeidsfolk med funksjonsnedsetjing vert utestengde frå å delta i val? At saka vart anerkjend som alvorleg, og at det gav merksemd – ja, det stemmer, men det er ikkje nok. Blindeforbundet og andre interesseorganisasjonar på feltet burde fått ein lovnad om at det skal vera ei reell moglegheit for alle å kunna stemma på lik linje med andre.

Eit av forslaga eg spesielt vil trekkja fram i denne debatten, er:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle bygg og transportmidler har evakueringsutstyr som sikrer personer med funksjonsnedsettelse en trygg evakuering.»

Dette forslaget vert i dag nedstemt. Skulle det ikkje berre mangla at me fekk dette på plass?

Noreg er dessverre langt unna målet om å oppnå likestilling for folk med funksjonsnedsetjing. Difor er det ekstra kritisk at regjeringa har fjerna ambisjonen om at Noreg skal vera eit universelt utforma samfunn innan 2025.

Til slutt vil eg nytta høvet til å takka organisasjonane Norges Handikapforbund, Funksjonshemmedes Fel-

lesorganisasjon, Blindeforbundet og Løvemammaene for godt samarbeid og gode innspel i samband med behandlinga av denne saka.

Med dette tek eg opp det forslaget som SV står åleine bak i innstillinga.

Presidenten: Representanten Solfrid Lerbrekk har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Abid Q. Raja [14:15:02]: Regjeringens visjon er et samfunn der alle kan delta. Alle, uansett funksjonsvariasjon, skal ha like muligheter til å leve et selvstendig liv og delta i samfunnet. Universell utforming er et sentralt virkemiddel for å oppnå dette.

Universell utforming er en viktig samfunnskvalitet som bidrar til samfunnets bærekraft, likestilling og bedre fysiske og digitale omgivelser. Det er nødvendig for personer med funksjonsnedsettelse og letter hverdagen for alle.

Potensialet til universell utforming er ikke utnyttet fullt ut. Det er enda områder med utfordringer, og statusanalyser viser at det er gode muligheter for videre utvikling. Personer med funksjonsnedsettelser møter fortsatt barrierer som hindrer like muligheter til deltakelse på skolen, i arbeidslivet, hjemme og på fritiden. Derfor må vi hele tiden jobbe for å bli bedre.

Ved styrket lovgivning, regelverk og kompetanseheving har det skjedd en positiv utvikling i en rekke sektorer. Dette må videreføres og videreutvikles. Regjeringen følger opp universell utforming på sentrale samfunnsområder. Vi vil videreføre de høye ambisjonene i Granavolden-plattformen om utbygging av boliger, infrastruktur og uteområder.

Vi skal hindre at det oppstår digitale skillelinjer i befolkningen gjennom en inkluderende digitaliseringspolitikk. Norge fikk allerede i 2013 regler om universell utforming av IKT-løsninger, både i privat og offentlig sektor. Det innebærer at nettsteder, mobilapplikasjoner og digitale læremidler automatisk skal utformes i henhold til internasjonale standarder og retningslinjer. Regjeringen jobber nå med å gjennomføre to EU-direktiver som stiller skjerpede krav om universell utforming av informasjon, varer og tjenester.

Skole ble nevnt i debatten, og når det gjelder skole, prioriteres kartlegging av skolebygg i Bufdirs tilskuddsordning for universell utforming. Kartlegging hjelper kommunene å planlegge, prioritere og beslutte oppgradering. Det er også behov for mer kunnskap om hva som er gode skolebygg, og hvordan skoleeierne kan jobbe med universell utforming. Utdanningsdirektoratet og Bufdir har satt i gang et prosjekt med å veilede barnehage- og skoleeiere om universell utforming av barnehagene og skolebygg.

Når det gjelder Nasjonal transportplan, var Framskrittspartiets representant helt riktig inne på at her har regjeringen gjort mye. Stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan for perioden 2022–2033, som skal legges fram våren 2021, vil adressere dette i ytterligere grad. Universell utforming vil være et gjennomgående tema i meldingen og i omtalen av de ulike sektorer og tiltak.

Avslutningsvis vil jeg si at regjeringen er godt i gang med å utarbeide en ny handlingsplan for universell utforming. Handlingsplanen vil peke ut veien framover og legge opp til en systematisk og hensiktsmessig gjennomgang av universell utforming i Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [14:18:07]: Statsråden hadde mange gode poenger i sitt innlegg, men det var en grunnleggende svakhet som lå der i bunnen. Det er ingen forpliktelse for når de gode tiltakene skal være gjennomført. Så registrerte jeg at Margret Hagerup fra Høyre i sitt innlegg antydte at man i arbeidet med ny handlingsplan også vil vurdere tidsfrister, og da lurte jeg på: Stemmer det? Og hvis det stemmer, når kan vi da forvente et universelt utformet Norge med dagens regjeringens ambisjonsnivå?

Statsråd Abid Q. Raja [14:18:47]: Jeg vil berømme spørsmålsstilleren, men også representanten Hagerup, for å være godt oppdatert på dette fagfeltet. Jeg vil jo si at på enkelte områder er det allerede satt en del tidsfrister. Alle nettsteder rettet mot allmennheten skal være universelt utformet innen 2021. Statsbygg skal ha oppgradert alle bygninger de har ansvar for, til universell utforming innen 2025.

Når det gjelder generelt, vil jeg si at det er vanskelig å fastsette et bestemt årstall for når universell utforming skal være utført i alle samfunnssektorer i hele landet. Men departementet vil riktignok drøfte dette også i arbeidet med den nye handlingsplanen – det er riktig.

Lise Christoffersen (A) [14:19:24]: Jeg takker for svaret. Da skal det bli spennende å se når den handlingsplanen kommer.

Jeg har lyst til å spørre statsråden om han kanskje kunne tenke seg å være med meg på en liten reise bakover i tid, nærmere bestemt til 10. juni 2008, da vi behandlet loven som vi da kalte antidiskrimineringsloven. Da forelå det et forslag, nr. 21, fra Venstre i Stortinget som lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at eksisterende bygg, anlegg og uteområder skal være universelt utformet fra 1. januar 2020. Eksisterende transportmidler skal være universelt utformet innen 1. januar 2025.»

Nå mangler vi jo tidsfrist for en del av det. I NTP ser regjeringa fram mot 2050 – 30 år fram i tid. Så det jeg lurer på, er: Hvorfor er det så stor forskjell på Venstre da og Venstre nå?

Statsråd Abid Q. Raja [14:20:29]: Jeg tror det var gode forslag også den gangen, og jeg tror det er gode forslag som også ligger her. Det er derfor, slik representanten Hagerup for så vidt var inne på, regjeringen har sagt at vi jobber på forpliktende vis med dette. Vi har en handlingsplan som skulle løpe ut, som vi har valgt å forlenge ut dette året. Vi jobber nå med en ny handlingsplan hvor veldig mange av disse tiltakene som representanten tar opp, kommer til å bli adressert. Vi jobber også med to EU-direktiver på dette området, både WAD-direktivet og tilgjengelighetsdirektivet. I tillegg har jeg satt i gang en utredning når det gjelder universell utforming f.eks. på arbeidsplassene, for å sørge for at det skal være plikt til å tilby både IKT og kontorlokaler som er i tråd med dette. Jeg vet at komiteen også har vært opptatt av andre spørsmål som f.eks. paragrafen om uforholdsmessig byrde. Vi har sagt at i forbindelse med den handlingsplanen, i forbindelse med gjennomføring av disse direktivene, vil vi også diskutere de nødvendige bestemmelsene her og komme tilbake på egnet måte.

Karin Andersen (SV) [14:21:36]: Grunnen til at SV har funnet det nødvendig å fremme disse forslagene, er jo at det tar forferdelig lang tid, og at vi har hørt mange ganger nå fra litt forskjellige regjeringen at man skal komme tilbake på egnet måte. Jeg tror det er få grupper i samfunnet som er så tålmodige med oss politikere og myndighetene som funksjonshemmede er.

Da vil jeg stille statsråden et mer konkret spørsmål til § 17 i likestillings- og diskrimineringsloven om universell utforming, der dette begrepet «uforholdsmessig byrde» brukes: Synes ikke statsråden det er rimelig at dette endrer seg med tida? Det er altså ti år siden loven ble vedtatt, og fremdeles bruker man de samme målestokkene og sier at det skal like lite til for at noen som f.eks. skal bygge om butikken sin, skal sørge for at den er universelt utformet. Er statsråden enig i at denne loven må strammes inn?

Statsråd Abid Q. Raja [14:22:34]: Jeg vil først si at vi deler jo ambisjonene, at vi ønsker at samfunnet vårt skal fortsette å bli mer og mer universelt utformet, og jeg vil si at Norge er jo blant de land i verden som har kommet lengst, men det vil på ingen måte si at vi er i mål.

Så vil jeg gjøre oppmerksom på at dette med «uforholdsmessig byrde» i likestillings- og diskrimineringsloven er jo en dynamisk standard som er fleksibel og

skal utvikle seg i takt med tiden. Man gjør en helhetsvurdering i hver sak av hvorvidt man anser det for å være uforholdsmessig standard eller ikke. I bestemmelsen står det f.eks. at man skal særlig legge vekt på effekten av å fjerne barrierene, om virksomhetens alminnelige funksjoner er av offentlig art, kostnadene ved tilretteleggingen, sikkerhetshensyn og vernehensyn.

Men det jeg kan si, er at i forbindelse med disse to EU-direktivene som er nevnt, kommer vi til å ta en gjennomgang også av eksisterende unntaksadgang og se om det er behov for å gjøre endringer på det.

Presidenten: Da er replikkordskiftet ferdig.

Lise Christoffersen (A) [14:23:53]: Da får jeg ta det som jeg ikke rakk i stad.

Det jeg hadde tenkt å påpeke, er at komiteen er delt i sin innstilling. Det har nok salen allerede oppdaget på egen hånd. Det er altså sann at flertallet, bestående av regjeringspartiene Høyre og Kristelig Folkeparti, og med Fremskrittspartiet som støtteparti, anbefaler at forslagene ikke vedtas. Det er synd. Opposisjonen, som består av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, foreslår at forslagene nr. 3–12 vedtas, men med et par unntak og nyanser. Forslagene om e-valgløsninger for blinde og svaksynte og universell utforming av kultursektoren fremmes av Arbeiderpartiet og SV, og så har Arbeiderpartiet og Senterpartiet først ønsket en utredning av behovet for og konsekvensen av å stramme inn på definisjonen av «uforholdsmessig byrde» som begrunnelse for unntak fra krav om universell utforming. Så får vi se når den utredningen foreligger.

Men også der er det interessant å skue litt bakover i tid, til 2008, da vi i sin tid behandlet loven. Da fremmet Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre et felles forslag hvor en sier at

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at muligheten til å påberope seg uforholdsmessig byrde utgår etter at tidsfrister for de enkelte kategorier av bygg og anlegg, uteområder, transport og IKT er satt og nådd. Tiltak i offentlig regi har i utgangspunktet ikke adgang til å påberope seg uforholdsmessig byrde.»

Så igjen er det forskjeller fra Venstre den gangen og Venstre nå.

La meg bruke det siste minuttet til å begrunne Arbeiderpartiets støtte til forslagene. Jeg rekker ikke å gå inn på dem ett for ett, jeg henviser til innstillinga i så måte, men argumentene for forslagene er i bunn og grunn de samme: Vi trenger en tidsfrist. Utvalg på valg har utredet og utredet, hundrevis av tiltak er listet opp i handlingsplaner, men på mange områder står vi altså på stedet hvil, f.eks. når vi snakker om arbeid. Sysselsettingsandelen rikker seg ikke. Og vi vet jo at hindringene

for arbeid i voksen alder starter allerede i barnehage og grunnskole og forplanter seg videre gjennom livet.

Det har altså gått mer enn tolv år siden Stortinget enstemmig – jeg minner om det – enstemmig vedtok Stoltenberg-regjeringas forslag til lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Den ble den gangen fulgt opp av en ambisiøs handlingsplan for et universelt utformet Norge innen 2025. Men den tidsfristen har Solberg-regjeringa opphevet. Verdifull tid går tapt. Opposisjonen har fremmet gjentatte forslag om en ny forpliktende frist innen 2035, men blitt nedstemt. Men vi er sånn innrettet at vi gir oss ikke, så vi prøver igjen.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [14:26:58]: Jeg har mange ganger lurt på hvorfor det går så tregt på dette området – for det gjør det – for alle sier at de er enige om de verdiene som vi diskuterer nå i dag, nemlig at samfunnet skal være likestilt og like brukbart og tilgjengelig for alle, på alle samfunnsområder. Det sier alle, og det har vi sagt i 20 år. Allikevel går dette forferdelig sakte, og det kommer av i hvert fall to ting.

Det ene er at hvis man ikke har tidsfrister, kommer man aldri i mål. Det hender man bryter tidsfrister. Da får man kjeft. Det har man ofte fortjent. Noen ganger kan det være gode grunner. Men hvis man ikke setter seg tidsfrister, kommer man ikke i mål. Noe av det første denne regjeringen gjorde, var jo å fjerne tidsfristene. Da går det «gæli», for da har man ingen forpliktelse på seg.

Det andre er at dem vi snakker om nå, ikke er sterke pressgrupper. Dette er ikke grupper som har sterke økonomiske interesser bak seg, som kan peke på statsbudsjettet og si: Se, jeg går i pluss. Dette er et verdispørsmål om hvordan vi vil organisere samfunnet og sikre at når vi har bygd et samfunn som ikke er tilgjengelig for alle, kommer det til å koste oss ganske mye å rette det opp, men det må vi gjøre fordi det er riktig, fordi dette er menneskerettigheter som gjelder for alle.

Jeg var også en av dem som kjempet hardt for at vi fikk rasismeparagrafen inn i norsk lovgivning. Men forskjellen på dette området og på det området er at å diskriminere på det området anses som politisk farlig. Da vet vi at det kan bli bråk. Det blir det ikke på dette området. Det gjør ikke det, for det er ikke noen som truer oss, verken økonomisk, med streik eller med noe som helst. Det pålegger oss politikere et særlig ansvar.

Nå er det lagd f.eks. for skoler. Vi vet at veldig mange skoler ikke er tilgjengelige for unger med ulike typer funksjonsnedsettelse. Der foreligger det et vegkart – Universelt utformet nærscole 2030. Det er ti år fram i tid, men ikke engang det går det an å være med på å si at vi

skal gjøre. Vi trenger egentlig ikke voldsomt mange flere utredninger, for utredningen ligger der. Den er lagd av Bufdir. La oss sette i gang og gjøre dette. Da må det også bevilges penger, slik at det er mulig for kommunene å få dette til. Alt på dette området koster ikke penger, men noe koster penger.

Jeg må si jeg er ganske lei meg i dag, for disse forslagene som SV her har tatt opp, er ting som jeg opplever at alle partier slutter seg til når vi er i debatter, når vi skal mene noe om feltet. Men når det kommer til å prioritere det i det daglige politiske arbeidet, der man må sette noe foran noe annet, velger man å sette funksjonshemmede bak – også denne gangen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Dermed er dagens kart ferdigdebattert. Stortinget tar nå pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det bli votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 14.30.

Votering

Presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering over sakene nr. 1–6 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 3. november 2020

Stortingets vedtak til lov om forlengelse av midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (Lovanmerkning 2 (2020–2021), jf. Lovvedtak 6 (2020–2021), Innst. 30 L (2020–2021) og Prop. 7 L (2020–2021))

Presidenten: Sak nr. 1 er tredje gangs behandling av lovsak og gjelder lovanmerkning 2 jf. lovvedtak 6 med den vedtatte anmerkning i Stortingets møte 23. oktober 2020.

Det votes dermed over lovvedtaket med den vedtatte anmerkning fra andre gangs behandling.

V o t e r i n g :

Lovvedtaket med den vedtatte anmerkning fra andre gangs behandling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved tredje gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 2, debattert 3. november 2020

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven mv. (avvergingsplikt, utenomrettslig tvangsekteskap, diskrimineringsvern mv.) (Innst. 41 L (2020–2021), jf. Prop. 66 L (2019–2020) unntatt kap. 9, 10, 12, 14 og 16)

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Per-Willy Amundsen på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslagene nr. 3–6, fra Petter Eide på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- Tilrådingens bokstav B VIII ble under debatten endret og lyder nå:

Stortinget ber regjeringen legge frem et lovforslag om å forby søskenbarneekteskap.

Det votes over forslagene nr. 3–6, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at første- og andrelinjetjenesten innen helsevesenet og skoler har tilstrekkelig krysskulturell kompetanse, spesielt kompetanse om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, veiledning om familieetablering og andre familierelaterte saker.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at familievernet har tilstrekkelig krysskulturell kompetanse, spesielt kompetanse innen sosial kontroll og æresrelatert vold, og se til at foreldre og familier som ønsker det, eller der det meldes om behov for hjelp, får tilbud om tilpassede foreldrekurs om ulike faser i barne- og ungdomsliv som legger til rette for generasjonsdialog.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke den krysskulturelle kompetansen i barnevernet, særlig kunnskap om æresrelatert vold og negativ sosial kontroll, og sikre at barnevernet har gode rutiner for arbeidet med disse temaene.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide krisesentrenes mandat til også å omfatte oppfølging i en re-etableringsfase for de som har brutt ut i forbindelse med negativ sosial kontroll, vold og æresrelatert vold, der dette er nødvendig og hensiktsmessig. Dette må medføre endringer i finansieringsordningen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette en utredning for å vurdere behovet for en ny straffebestemmelse som verner alle borgere mot særlig hatefulle ytringer, gitt en langt høyere terskel enn etter dagens straffelov § 185.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.59)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

A.

vedtak til lov

om endringer i straffeloven mv. (avvergingsplikt, utenomrettslig tvangsekteskap, diskrimineringsvern, skyting mot politiet mv.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 62 a annet ledd første punktum skal lyde:

For overtredelse av straffebud med en strafferamme på 2 år eller lavere kan *forfølgningen innstilles* hvis ikke allmenne hensyn tilsier påtale.

§ 67 annet ledd bokstav b og c skal lyde:

- b) overtredelse av straffeloven §§ 231, 234, 266, 268, 273, 321, 322, 324, 332, 333 første ledd, 335, jf. 332 og 333 første ledd, 337, 338 første ledd, 340, jf. 337 og 338 første ledd, 342, 352 første ledd, 361, 363, 365, 371, 372, 374 annet punktum, 378, 392 og 393, og
- c) overtredelse av militær straffelov § 34 annet ledd annet straffalternativ, jf. tredje ledd, lov om toll og vareførsel § 16-7, skatteforvaltningsloven §§ 14-12 og 14-13, utlendingsloven § 108 tredje ledd, jf. sjette ledd, regnskapsloven § 8-5 første ledd første og tredje punktum, jf. tredje ledd første punktum, bokføringsloven § 15 første ledd første og tredje punk-

tum, jf. tredje ledd første punktum, alkoholloven § 10-1 annet ledd, arbeidsmiljøloven § 19-1 annet ledd, *allmenngjøringsloven § 15*, kystvaktloven § 36 annet ledd, viltloven § 56 første ledd annet punktum, forurensningsloven § 78 første ledd og § 79 tredje ledd, produktkontrollloven § 12 første ledd, svalbardmiljøloven § 99 første ledd første punktum og transplantasjonslova § 23a.

§ 84 første ledd skal lyde:

Dersom det er grunn til å anta at siktede er *utilregnelig etter straffeloven § 20 annet til fjerde ledd*, og har verge, har også denne partsrettigheter.

§ 94 annet ledd annet punktum skal lyde:

Det samme gjelder dersom det er grunn til å anta at siktede er *utilregnelig etter straffeloven § 20 annet til fjerde ledd*, og har verge.

§ 96 sjuende ledd skal lyde:

Er det grunn til å anta at siktede er *utilregnelig etter straffeloven § 20 annet til fjerde ledd*, skal han ha forsvarer på ethvert trinn av saken.

§ 157 annet ledd første punktum skal lyde:

Disse regler gjelder selv om straff ikke kan idømmes på grunn av reglene i straffeloven § 20.

§ 188 tredje ledd første og annet punktum skal lyde:

Samtykke ved beslutning etter annet ledd er likevel ikke nødvendig når siktede på fengslingsstidspunktet *har en sterkt avvikende sinnstilstand eller psykisk utviklingshemming* og antas å være straffri etter straffeloven § 20 annet ledd bokstav a eller c, jf. tredje ledd. Vurderingen av om siktede antas å være straffri etter straffeloven § 20 annet ledd bokstav a, jf. tredje ledd må bygge på en entydig sakkyndig utredning.

§ 192 annet ledd skal lyde:

Det samme gjelder når noen mistenkes for overtredelse av straffeloven §§ 323, 326 eller 334.

§ 195 annet ledd skal lyde:

Det samme gjelder når noen mistenkes for overtredelse av straffeloven §§ 162, 323, 326, 334 eller 353.

§ 196 første punktum skal lyde:

Ransaking etter foranstående bestemmelser kan foretas selv om mistenkte ikke kan dømmes til straff på grunn av reglene i straffeloven § 20.

§ 216 a annet ledd første punktum skal lyde:

Kommunikasjonsavlytting kan besluttes selv om straff ikke kan idømmes på grunn av bestemmelsene i straffeloven § 20.

§ 216 m annet ledd første punktum skal lyde:

Romavlytting kan besluttes selv om straff ikke kan idømmes på grunn av bestemmelsene i straffeloven § 20.

§ 216 o annet ledd første punktum skal lyde:

Dataavlesning kan besluttes selv om straff ikke kan idømmes på grunn av bestemmelsene i straffeloven § 20.

§ 251 første ledd skal lyde:

Er det grunn til å anta at siktede er *utilregnelig etter straffeloven § 20 annet til fjerde ledd* og innkalling til hovedforhandling blir unnlatt etter reglene i § 84 annet ledd, kan det bare fremmes sak om overføring til tvungen psykisk helsevern etter straffeloven § 62, tvungen omsorg etter straffeloven § 63 eller om inndragning.

§ 252 annet ledd skal lyde:

Dersom påtalen ikke er ubetinget offentlig, skal det av tiltalebeslutningen fremgå at *særskilt myndighet har begjært påtale, eller at andre vilkår for påtale er oppfylt*.

§ 277 annet ledd skal lyde:

Er flere handlinger forent i én sak, og det for noen av dem skal oppnevnes fagkyndige meddommere etter *første ledd*, behandles hele saken med fagkyndige meddommere.

§ 409 annet ledd skal lyde:

Er fornærmede under 18 år, helt eller delvis fratatt den rettslige handleevnen, antas å være *utilregnelig etter straffeloven § 20 annet til fjerde ledd*, eller død, gjelder reglene i § 93 g.

§ 459 første ledd skal lyde:

Fullbyrding av frihetsstraff eller samfunnsstraff skal utsettes dersom domfelte er blitt *utilregnelig på grunn av sterkt avvikende sinnstilstand* eller *vedkommendes helsetilstand* ellers gjør fullbyrding utilrådelig.

II

I lov 20. april 2001 nr. 13 om erstatning fra staten for personskade voldt ved straffbar handling m.m. skal § 1 første ledd fjerde punktum lyde:

Voldsoffererstatning ytes selv om gjerningspersonen ikke kan straffes fordi vedkommende *manglet skyldbevne etter straffeloven § 20*, eller det foreligger overskridelse av nødverge som kan føre til straffritak etter straffeloven § 81 bokstav b nr. 2.

III

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 27 første ledd annet punktum skal lyde:

Det gjelder selv om ingen enkeltperson har utvist skyld eller *har skyld* etter § 20.

§ 67 første ledd tredje punktum skal lyde:

Inndragning foretas selv om lovbrøyten *manglet skyld* etter § 20, eller ikke utviste skyld.

§ 77 bokstav i skal lyde:

- i) har sin bakgrunn i andres religion eller livssyn, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, *seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk*, funksjonsevne eller andre forhold som støter an mot grupper med et særskilt behov for vern,

§ 87 første ledd skal lyde:

Fristen for foreldelse av straffansvar regnes fra den dag det straffbare forholdet opphørte. Ved overtredelse av §§ 253, 257, 282, 284, 299, 302 eller 304 skal fristen likevel regnes fra den dag den fornærmede fyller 18 år. *Tilsvarende gjelder ved brudd på plikten etter § 196 til å avverge lovbrudd som nevnt i §§ 282, 284, 299 eller 303.*

§ 91 første ledd tredje punktum og nytt annet ledd skal lyde:

Straffansvaret for overtredelser av §§ 175, 175 b og 355 a foreldes heller ikke såfremt en dødsfølge inngår i vurderingen av om lovbruddet er grovt.

Har noen i samme handling begått flere lovbrudd hvorav ett ikke foreldes etter første ledd, foreldes ingen av lovbruddene.

§ 96 skal lyde:

§ 96 *Idømt straff som ikke foreldes*

Idømt straff for overtredelser som nevnt i § 91, foreldes ikke.

§ 174 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) på grunn av personens religion eller livssyn, hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, *seksuelle orientering, kjønn, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne.*

§ 184 skal lyde:

§ 184 *Krenkelse av representasjonen til en fremmed stat eller mellomstatlig organisasjon*

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som her i riket krenker *representasjonen til en fremmed stat eller mellomstatlig organisasjon* ved å

- a) øve vold mot, opptre truende *overfor eller rettsstridig fornærme* en representant for staten eller organisasjonen eller et familiemedlem som tilhører representantens husstand, eller

- b) trenge seg inn i, gjøre skade på eller tilsmusse et område, en bygning eller et rom som brukes av en slik representant.

§ 185 annet ledd skal lyde:

Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
b) religion eller livssyn,
c) *seksuelle orientering,*
d) *kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, eller*
e) nedsatte funksjonsevne.

§ 186 første ledd skal lyde:

Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som i ervervsmessig eller liknende virksomhet nekter en person varer eller tjenester på grunn av personens

- a) hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
b) religion eller livssyn,
c) *seksuelle orientering,*
d) *kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, eller*
e) nedsatte funksjonsevne, såfremt nektelsen ikke skyldes manglende fysisk tilrettelegging.

§ 190 overskriften og første ledd skal lyde:

§ 190 *Ulovlig befatning med skytevåpen, våpendeler, eksplosiver og utgangsstoffer for eksplosiver*

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt, og gjentatt eller på graverende måte, overtrer bestemmelsene om ulovlig innføring, utførsel, avhendelse, erverv eller besittelse av skytevåpen, *våpendeler* eller ammunisjon *gitt i eller i medhold av våpenloven, eller tilsvarende pålegg fastsatt i medhold av våpenloven.*

§ 191 overskriften og første ledd skal lyde:

§ 191 *Grov ulovlig befatning med skytevåpen, våpendeler, eksplosiver og utgangsstoffer for eksplosiver*

Grov ulovlig befatning med skytevåpen, *våpendeler*, ammunisjon, eksplosiver eller utgangsstoffer for eksplosiver, straffes med bot eller fengsel inntil 6 år.

§ 196 første og annet ledd skal lyde:

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge *et lovbrudd* eller følgene av *det*, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig, og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at *lovbruddet* er eller vil bli begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt og gjelder *lovbrudd* som nevnt i

- a) § 111 (*krenkelse av Norges selvstendighet og fred*), § 113 (*krenkelse av Norges statsforfatning*), § 115 (*angrep på de høyeste statsorganenes virksomhet*),

§ 117 (inngrep overfor viktige samfunnsinstitusjoner), § 119 (landssvik), § 121 (etterrettningsvirksomhet mot statshemmeligheter), § 123 (avsløring av statshemmeligheter), § 128 (ulovlig militær virksomhet), § 129 (straff for deltakelse mv. i voldelig sammenslutning med politiske mål), § 131 (terrorhandlinger), § 133 (terrorforbund), § 138 (terrorbombing), § 139 (kapring av luftfartøy og skip mv.), § 140 (forstyrrelse av den sikre drift av luftfartøy og skip mv.), § 141 (bruk og utslipp av farlig stoff i tilknytning til luftfartøy og skip mv.), § 142 (ulovlig befatning med farlig materiale mv.), § 143 (gisseltaking i terrorøymed), § 144 (angrep på en internasjonalt beskyttet person), § 192 (anslag mot infrastrukturen), § 193 (forbund om anslag mot infrastrukturen), § 194 (forstyrrelse av den sikre drift av jernbane og buss), § 223 (grov uriktig anklage), § 238 (allmennfarlig smittespredning), § 239 (allmennfarlig forgiftning), § 240 (alvorlig miljøkriminalitet), § 253 (tvangsekteskap), § 255 (grov frihetsberøvelse), § 256 (forbund om grov frihetsberøvelse), § 258 (grov menneskehandel), § 259 (slaveri), § 262 annet ledd (ekteskap med noen under 16 år), § 274 (grov kroppsskade), § 275 (drap), § 279 (forbund om drap eller å volde betydelig skade på kropp og helse), § 282 (mishandling i nære relasjoner), § 283 (grov mishandling i nære relasjoner), § 284 (kjønnslemlestelse), § 288 (hensettelse i hjelpeløs tilstand mv.), § 291 (voldtekt), § 295 (misbruk av overmaktsforhold og lignende), § 299 (voldtekt av barn under 14 år), § 303 (grov seksuell omgang mv. med barn mellom 14 og 16 år), § 312 (incest), § 314 (seksuell omgang mellom andre nærstående), § 327 (ran), § 329 (forbund om ran), § 355 (fremkalling av fare for allmennheten) og § 357 (forbund om fremkalling av fare for allmennheten),

- b) militær straffelov §§ 50, 52 eller 96, eller
- c) sikkerhetsloven § 7-5, jf. § 11-4 fjerde ledd.

Ved overtredelse av §§ 312 eller 314 gjelder avvergingsplikten bare når den fornærmede er under 16 år. Ved overtredelse av §§ 299 eller 303 gjelder avvergingsplikten ikke dersom vilkårene i § 308 er oppfylt.

§ 196 nytt fjerde ledd skal lyde:

Tredje ledd bokstav b gjelder ikke dersom fornærmede er mindreårig og den som unnlater å avverge er barnets forelder, steforelder, fosterforelder eller en annen som har daglig omsorg for barnet.

§ 253 første ledd skal lyde:

Med fengsel inntil 6 år straffes den som ved vold, frihetsberøvelse, annen straffbar eller urettmessig atferd eller utilbørlig press, herunder vedvarende psykisk eller sosialt press, tvinger noen

- a) *til å inngå ekteskap*
- b) *inn i en ekteskapslignende forbindelse. I vurderingen av om det foreligger en ekteskapslignende forbindelse skal det legges vekt på om forbindelsen er varig, oppleves som bindende og etablerer rettigheter og plikter mellom partene av rettslig, religiøs, sosial eller kulturell karakter.*

§ 257 første ledd bokstav b skal lyde:

- b) *tvangsarbeid eller tvangstjenester, herunder tigging,*

Ny § 260 a skal lyde:

§ 260 a Utleie av lokaler til ulovlig utnyttelse av noens arbeidskraft

Den som leier ut lokaler som skal brukes til graverende eller gjentatt ulovlig utnyttelse av noens arbeidskraft, straffes med bot eller fengsel inntil 3 år. Den som grovt kan bebreides for ikke å ha forstått at lokalene skulle brukes på nevnte måte, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

§ 262 skal lyde:

§ 262 Brudd på ekteskapsloven mv.

Den som inngår et ekteskap til tross for at han allerede er gift, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

Den som inngår ekteskap med noen under 16 år, straffes med fengsel inntil 3 år. På samme måte straffes den som etablerer en ekteskapslignende forbindelse som nevnt i § 253, med noen som er under 16 år. Den som var uvitende om at fornærmede var under 16 år, kan likevel straffes hvis vedkommende på noe punkt kan klandres for sin uvitenhet. Straff kan bortfalle dersom ektefellene er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.

§ 264 annet punktum skal lyde:

Ved avgjørelsen av om trusselen er grov skal det særlig legges vekt på om den er rettet mot en forsvarsløs person, om den er fremsatt uprovosert eller av flere i fellesskap og om den er motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, livssyn, seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne.

§ 272 første ledd bokstav e skal lyde:

- e) *er motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, livssyn, seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne, eller*

§ 274 første ledd bokstav e skal lyde:

- e) *er motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, livssyn, seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne, eller*

§ 284 tredje ledd oppheves.

§ 305 skal lyde:

§ 305 *Seksuelt krenkende atferd mv. overfor barn under 16 år*

Med bot eller fengsel inntil 2 år straffes den som

- a) i ord eller handling utviser seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd i nærvær av eller overfor barn under 16 år.
- b) tvinger eller forleder et barn under 16 år til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd, med mindre forholdet rammes av strengere bestemmelser.

§ 316 skal lyde:

§ 316 *Kjøp av seksuelle tjenester fra voksne*

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som

- a) skaffer seg eller en annen seksuell omgang eller handling ved å yte eller avtale vederlag,
- b) oppnår seksuell omgang eller handling ved at slikt vederlag er avtalt eller ytet av en annen, eller
- c) på den måten som beskrevet i bokstav a eller b får noen til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv.

§ 332 første ledd tredje punktum skal lyde:

Heleri straffes selv om ingen kan straffes for handlingen som utbyttet stammer fra på grunn av *manglende skyld-
evne etter § 20.*

§ 337 tredje ledd skal lyde:

Hvitvasking straffes selv om ingen kan straffes for handlingen som utbyttet stammer fra på grunn av *manglende skyld-
evne etter § 20.*

§ 352 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) om det var motivert av fornærmedes hudfarge, nasjonale eller etniske opprinnelse, religion, livssyn, *seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk* eller nedsatte funksjonsevne, og

§ 355 skal lyde:

§ 355 *Fremkalling av fare for allmennheten*

Med fengsel fra 2 år inntil 15 år straffes den som forårsaker brann, oversvømmelse, sprengning, sammenstyrtning, sjøskade, jernbaneulykke, luftfartsulykke eller lignende ulykke, som lett kan medføre tap av menneskeliv.

Ny § 355 a skal lyde:

§ 355 a *Grov fremkalling av fare for allmennheten*

Grov fremkalling av fare for allmennheten straffes med fengsel inntil 21 år. Ved avgjørelsen av om overtre-

delsen er grov skal det særlig legges vekt på om den har hatt til følge tap av menneskeliv.

§ 374 skal lyde:

§ 374 *Grovt uaktsomt bedrageri*

Grovt uaktsomt bedrageri som nevnt i §§ 371 og 372 straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.

IV

I lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten skal § 12 annet ledd nr. 2 første punktum lyde:

på grunn av reglene i straffeloven § 20 ikke kan dømmes til straff for en handling som kvalifiserer for registrering.

V

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De ulike endringene kan settes i kraft til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.
3. Endringene i straffeloven §§ 87, 91 og 96 får virkning i tilfeller der straffansvaret ikke er foreldet ved ikrafttredelsen.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom A I § 185 annet ledd og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

I

§ 185 oppheves.

II

Endringen under I trer i kraft 1. januar 2021.»

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 73 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.35)

Presidenten: Det voteres over A I § 253 første ledd. Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 45 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.00)

Presidenten: Det voteres over resten av A.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

I

Stortinget ber regjeringen utrede om avvergingsplikten i straffeloven § 196 bør utvides til også å omfatte flere straffbare handlinger, særlig straffeloven §§ 257, 260, 261, 272 b, 292, 293, 294, 300, 301, 302, 304 og 305.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at det gis lovbeskyttelse mot at kvinner utsettes for såkalte ærbarskapsattester og uskyldighetskontroller før inngåelse av ekteskap, også når dette skjer på andre måter enn ved hjelp av helsepersonell.

III

Stortinget ber regjeringen sikre at alle politidistrikt har implementert politiverktøyene PATRIARK og SARA, og se til at politiet har tilstrekkelig opplæring og benytter seg av disse verktøyene.

IV

Stortinget ber regjeringen kartlegge hvordan politiets sikkerhetsvurdering fungerer i saker basert på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, sikre beskyttelsesbehovet før vurderingen er ferdigstilt, og foreslå en tidsfrist for sikkerhetsvurdering og tilbud om trygg bolig for mennesker som har brutt med familien.

V

Stortinget ber regjeringen innhente kunnskap om omfanget av negativ sosial kontroll av ulik alvorlighetsgrad, blant annet ved å bruke eksisterende representative undersøkelser i ungdomsbefolkningen, som Ungdata, og/eller omfangsundersøkelser om vold i nære relasjoner.

VI

Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for håndtering av saker som omhandler

barn som ikke møter på skolen, der det er grunn til å anta at barn er sendt ut av landet mot sin vilje.

VII

Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med integreringsrådgivere som arbeider med tvangsektenskap på norske ambassader i utlandet, til å gjelde flere ambassader og flere typer transnasjonal negativ sosial kontroll og vold.

VIII

Stortinget ber regjeringen legge frem et lovforslag som forbyr søskenbarnektenskap.

IX

Stortinget ber regjeringen innføre nasjonale retningslinjer om at det ikke skal gjøres unntak fra felles undervisning i skolen og andre offentlige utdanningstilbud uten at det er en pedagogisk begrunnelse for dette.

X

Stortinget ber regjeringen sikre at Stortingets vedtak 927 (2015–2016) om å utarbeide tydeligere retningslinjer for Nav blir fulgt opp.

XI

Stortinget ber regjeringen sikre at norske imamer og andre religiøse ledere som har sin utdanning fra utlandet, må få tilbud om etterutdanning.

XII

Stortinget ber regjeringen utrede sanksjoner mot trossamfunn som bryter det særskilte straffebudet mot tvangsektenskap.

XIII

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av foreldelsesreglene for seksuallovbrudd og voldsforbrytelser mot mindreårige, og komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer som hever det generelle nivået på foreldelsesfrister for denne typen lovbrudd.

Presidenten: Det votes over B II–VII og IX–XI.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 45 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.43)

Presidenten: Det votes over B VIII.

Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Voteringsstavlene viste at det var avgitt 48 stemmer for og 40 stemmer mot innstillingen.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.09)

Per-Willy Amundsen (FrP) (fra salen): Jeg stemte feil.

Presidenten: Det retter vi opp. Da er innstillingen bifalt med 49 mot 39 stemmer.

Det votes over B I, XII og XIII.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3, debattert 3. november 2020

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski om å redusere isolasjonspraksis i fengsler som fører til risiko for tortur og umenneskelig behandling (Innst. 40 S (2020–2021), jf. Dokument 8:33 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt sju forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Maria Aasen-Svensrud på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 2–7, fra Petter Eide på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 2–7, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre pålitelige og offentlig tilgjengelige data over omfanget av isolasjon i norske fengsler.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å foreslå endringer i straffegjennomføringslovens bestemmelser som sikrer at isolasjon kun skal benyttes i ekstraordinære tilfeller, som siste mulige utvei og for så kort tid som mulig.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å foreslå endringer som forbyr isolasjon i et definert antall timer i strekk.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utvide tilsynsrådenes mandat til å omfatte kontroll og tilsyn med tvangsvedtak, fengselets journalføring og isolasjonsbruk, også på eget initiativ og uten krav om samtykke fra den innsatte.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å foreslå endringer i tilsynsrådenes mandat til å innebære en rapporteringsplikt til Justis- og beredskapsdepartementet v/Kriminalomsorgsdirektoratet, og til Riksadvokaten, ved mistanke om ulovlig tvangs- og isolasjonsbruk.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å foreslå en ordning med fri rettshjelp for innsatte som klager inn sitt fengsel for ulovlig isolasjon.»

Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.11)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene i Sivilombudsmannens Dokument 4:3 (2018–19) og melde tilbake om status på egnet måte.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 50 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.33)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:33 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård og Kari Elisabeth Kaski om å redusere isolasjonspraksis i fengsler som fører til risiko for tortur og umenneskelig behandling – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 78 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.08)

Votering i sak nr. 4, debattert 3. november 2020

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Camilla Sørensen Eidsvold, Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski og Katrine Boel Gregussen om sterkere rettigheter og trygghet for familier med store omsorgsbehov og familier med barn med alvorlig sykdom og funksjonsnedsettelser (Innst. 46 S (2020–2021), jf. Dokument 8:117 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 26 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–6, fra Elise Bjørnebekk-Waagen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 7–9, fra Elise Bjørnebekk-Waagen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 10–16, fra Elise Bjørnebekk-Waagen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 17 og 18, fra Elise Bjørnebekk-Waagen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 19 og 20, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 21–23, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 24–26, fra Solfrid Lerbrekk på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 24–26, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfestet rett til familievikar for familier med særlige omsorgsutfordringer, for eksempel enslige med tvillinger, trillingfamilier, familier med barn som har alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelser, eller familier hvor det er alvorlig sykdom hos foreldrene.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge samarbeidet mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten og fremme de nødvendige forslag for å sørge for rutiner som sikrer et samarbeid med foreldre til barn med spesielle omsorgsbehov før eller rett etter fødsel.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen undersøke om det legges for stor vekt på at diagnose er døråpner for tjenester, i stedet for at helhetlig behov og familienes ønsker legges til grunn. Stortinget ber også regjeringen fremme nødvendige lovforslag for å sikre at en mye mer helhetlig forståelse legges til grunn.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.18)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 21–23, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en kommunal plikt til å tilby familievikar til familier med særlige omsorgsutfordringer, for eksempel enslige med tvillinger, trillingfamilier, familier med barn som har alvorlig sykdom eller funksjonsnedsettelser, eller familier hvor det er alvorlig sykdom hos foreldrene.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede ny praksis som betyr veiledning i familiens hjem, i stedet for på spesialisthelsetjenestens kontor, når det er store geografiske avstander. Dette gjelder for veiledning av familier som har barn med alvorlige funksjonsnedsettelser.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle hjemmeboende brukere/pasienter med særlige omsorgsbehov og deres pårørende får tilbud om en samarbeidsavtale som kan sørge for et forutsigbart samarbeid og dialog med helsetjenesten, som ivaretar pårørendes behov for og rettigheter til avlastning, opplæring, fridager, veiledning og tiltak for å ivareta egen helse, og lignende.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 72 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.38)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 19 og 20, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå lovendringer som sikrer at familier som får et barn med nedsatt funksjonsevne, har rett til rask og effektiv økonomisk støtte for å kunne tilpasse boligen til deres nye livssituasjon.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette «Veikart. Universelt utformet nærscole 2030», slik at alle skoler er åpne for alle elevene.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 72 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.59)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 17 og 18, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forenkle og styrke rettighetene til barnefamiliene, herunder utvikle ordningen med familievikar for småbarnsforeldre som har særlig behov for bistand i akutte og spesielle situasjoner.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget stiller seg bak målet om at alle barn skal kunne gå på sin nærscole innen 2030, og ber regjeringen legge frem en plan for Stortinget for hvordan en med konkrete virkemidler skal følge opp «Veikart. Universelt utformet nærscole 2030».»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 53 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.22)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 10–16, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre foreldre rett og kommunene plikt til å stille opp med en fast kontaktperson/koordinator/rettighetskoordinator så tidlig som overhodet mulig, som skal bidra med veiledning i systemet, eventuelle søknader og praktisk og menneskelig støtte.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en veileder som tydeliggjør rettighetskoordinators

ansvar, blant annet tilbud om ambulante tjenester til de som trenger det.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre kompetanseutvikling slik at barnehagene har grunnleggende kompetanse på funksjonsvariasjon.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at skolene har tverrfaglig kompetanse, for å sørge for mer helhetlig oppfølging av elevene.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen samle kunnskap og bygge opp et helhetlig tilbud for søsken i familier der et barn eksempelvis har alvorlige funksjonsnedsettelse.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at foreldre til barn med spesielle omsorgsbehov skal kunne få veiledningen de trenger hjemme av ambulante tjenester, i stedet for å måtte møte på et kontor.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge situasjonen for avlastningsordninger for foreldre til barn med spesielle omsorgsbehov, og legge frem forslag som tydeliggjør at fleksible og trygge avlastningsordninger er en grunnleggende del av familienes rettigheter, som kommunene må sikre at opprettholdes, også i tider som denne med koronapandemi.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.42)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7–9, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre oppdatert og balansert informasjon til familier som får beskjed om at barnet de venter, har trisomi 21 eller andre sykdommer eller funksjonsnedsettelse.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de lovfestede samarbeidsavtalene mellom helseforetak og kommuner omfatter tjenester til barn og unge, personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer, skrapelige eldre og personer med flere kroniske lidelser.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om det legges for stor vekt på at diagnose er døråpner for tjenester, i stedet for at helhetlige behov og familiens ønsker legges til grunn.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 45 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:117 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nicholas Wilkinson, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk, Camilla Sørensen Eidsvold, Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski og Katrine Boel Gregussen om sterkere rettigheter og trygghet for familier med store omsorgsbehov og familier med barn med alvorlig sykdom og funksjonsnedsettelse – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1–6, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå lovendringer som gir alle foreldre som har fått påvist et foster med Downs syndrom eller annen variasjon eller sykdom, rett til tett oppfølging og veiledning. Foreldre som får barn med sykdom, skade eller annen medfødt tilstand som krever oppfølging, må ha lovfestet rett til opplæring og oppfølging før fødsel.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at Husbankens ordninger for tilskudd og lån til tilpasning av bolig for familier med store omsorgsbehov, i større grad enn i dag, må tilpasses familiens økonomiske situasjon, både når det gjelder størrelsen på tilskudd og lån og betingelsene for tilbakebetaling av lånene.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at familier som trenger bistand, skal slippe vanskelige søknadsprosesser, og at de i stedet skal bli invitert inn i samvalgsprosesser basert på at myndighetene har tillit til at foreldrene kjenner familiens situasjon best.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at utredning med funksjonskartlegging og eventuell

diagnostisering må være tilgjengelig uten lang ventetid.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en nasjonal opptrappingsplan for utbygging av aktivitetsordninger og korttidsopphold, også for å sikre avlastning og trygghet for de pårørende til barn med spesielle omsorgsbehov.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak for Stortinget om å bedre pårørende til barn med spesielle omsorgsbehovs permisjonsmuligheter i arbeidslivet for å sikre likestilling og muligheten til å kombinere arbeid og omsorg, jf. Kaasa-utvalgets forslag.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 46 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.07)

Votering i sak nr. 5, debattert 3. november 2020

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å gjeninnføre ferietillegget til dagpengene (Innst. 45 L (2020–2021), jf. Dokument 8:148 L (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Arild Grande satt fram ett forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Vedtak til lov

om endring av folketrygdloven (gjeninnføring av ferietillegget til dagpenger)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 (folketrygdloven) gjøres følgende endring:

§ 4-14 skal lyde:

§ 4-14. *Ferietillegg*

Til medlem som har mottatt dagpenger i mer enn åtte uker i løpet av et kalenderår, ytes et ferietillegg til dagpengene.

Ferietillegget utgjør 9,5 prosent av de dagpengene som er utbetalt i kalenderåret.

Ferietillegget utbetales snarest mulig etter utgangen av ferieopptjeningsåret, eller når medlemmet har hevet dagpenger i en full stønadperiode, jf. § 4-15 første og andre ledd.

II

Loven trer i kraft straks og gis virkning fra 1. januar 2020.»

Det voterer alternativt mellom forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:148 L (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Bjørnar Moxnes om å gjeninnføre ferietillegget til dagpengene – vedtas ikke.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Voteringsstavlene viste at ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble det avgitt 45 stemmer for og 42 stemmer mot innstillingen.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.56)

Stein Erik Lauvås (A) (fra salen): Kan vi ta voteringen på nytt?

Presidenten: Vi tar den på nytt.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen vedtatt med 44 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.36)

Votering i sak nr. 6, debattert 3. november 2020

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Audun Lysbakken, Torgeir Knag Fylkesnes og Kari Elisabeth Kaski om å sørge for at alle arbeidstakere får feriepengene sine (Innst. 43 S (2020–2021), jf. Dokument 8:112 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Lise Christoffersen satt fram et forslag på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag som sikrer at feriepengene som tilhører den enkelte arbeidstaker, skal settes av på særskilt konto, slik at arbeidsgiver aldri kan bruke opp feriepengene som tilhører den enkelte arbeidstaker.»

Det voterer alternativt mellom forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:112 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Audun Lysbakken, Torgeir Knag Fylkesnes og Kari Elisabeth Kaski om å sørge for at alle arbeidstakere får feriepengene sine – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 45 mot 43 mot stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.39)

Presidenten: Sak nr. 7 var ikke ferdig debattert til kl. 14 og vil bli votert over på torsdag.

Sak nr. 8 [15:13:48]

Referat

1. (75) Statsministerens kontor melder at
 1. Stortingets vedtak 20. oktober 2020 til lov om endringer i lov 23. juni 2020 nr. 99 om tilskudd ved avbrutt permittering (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet), og om endringer i midlertidig lov 12. juni 2020 nr. 62 om kompensasjonssytelse for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet sin inntekt som følge av utbrudd av covid-19 (Lovvedtak 1 (2020–2021))

– er sanksjonert under 23. oktober 2020
2. (76) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i lov om endring i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (Lovvedtak 5 (2020–2021))
 2. lov om endringer i midlertidig lov om forvaltning av personell i Forsvaret for å avhjelpe konsekvenser av covid-19 (forlengelse av lovens varighet) (Lovvedtak 12 (2020–2021))
 3. lov om endringer i utlendingsloven og midlertidig lov om innreisestriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen (Lovvedtak 7 (2020–2021))
 4. lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (forlengelse av loven) (Lovvedtak 9 (2020–2021))

5. lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i barnehageloven, opplæringslova og friskolelova for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (forlengelse av loven) (Lovvedtak 10 (2020–2021))
 6. lov om endringer i statsborgerloven (krav om ferdigheter i norsk muntlig) (Lovvedtak 4 (2020–2021))
 7. lov om endringer i midlertidig lov om unntak fra krav til fysisk møte mv. i foretakslovgivningen for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (Lovvedtak 11 (2020–2021))
– er sanksjonert under 30. oktober 2020
 3. (77) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 2 (2020–2021))
Enst.: Nr. 1–3 vedlegges protokollen.
 4. (78) Endringer i sosialtjenesteloven (vilkår om norskopplæring for stønad til livsopphold) (Prop. 24 L (2020–2021))
 5. (79) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes, Nicholas Wilkinson og Freddy André Øvstegård om å styrke retten til heltid (Dokument 8:38 S (2020–2021))
Enst.: Nr. 4 og 5 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
 6. (80) Endringer i motorferdselloven (båter med elmotor på små vann mv.) (Prop. 20 L (2020–2021))
 7. (81) Endringer i energiloven m.m. (endringer om funksjonelt skille for nettforetak) (Prop. 25 L (2020–2021))
Enst.: Nr. 6 og 7 sendes energi- og miljøkomiteen.
 8. (82) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Tor Andre Johnsen, Erlend Wiborg, Solveig Horne og Himanshu Gulati om samværssabotasje (Dokument 8:40 S (2020–2021))
 9. (83) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Kari Elisabeth Kaski, Petter Eide, Nicholas Wilkinson, Solfrid Lerbrekk, Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken og Mona Fagerås om et krafttak for likelønn (Dokument 8:42 S (2020–2021))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes familie- og kulturkomiteen.
 10. (84) Endringer i tvisteloven (halvering av skrive-salæret for forliksklager i inkassosaker) (Prop. 18 L (2020–2021))
 11. (85) Endringer i våpenlova (oppbevaring av skytevåpen mv.) (Prop. 19 L (2020–2021))
 12. (86) Endringer i arveloven (landbrukseiendommer i dødsbo mv.) (Prop. 21 L (2020–2021))
Enst.: Nr. 10–12 sendes justiskomiteen.
 13. (87) Endringer i statsbudsjettet 2020 under Finansdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (lønsregulering for arbeidstakere i det statlege tariffområdet 2020 mv.) (Prop. 26 S (2020–2021))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
 14. (88) Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjonen for 2019 (Dokument 1 (2020–2021))
 15. (89) Grunnlovsforslag fremsatt på det 163. og 164. storting samt Norges grunnlov (Dokument 12 (2019–2020))
Enst.: Nr. 14 og 15 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
 16. (90) Endringer i yrkestransportlova og skatteforvaltningsloven (tilsyn med kontrollutrustninger og tredjepartsrapportering til skattemyndighetene i drosjenæringen) (Prop. 17 L (2020–2021))
 17. (91) Endringer i vegtrafikkloven og yrkestransportloven (tilbakeholdsrett i kjøretøy) (Prop. 22 L (2020–2021))
 18. (92) Utbygging og finansiering av rv. 4 på strekningen Roa–Gran grense inkl. Jaren–Amundrud/Almenningsdelet–Lygnebakken i Innlandet (Prop. 23 S (2020–2021))
Enst.: Nr. 16–18 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
 19. (93) En verden av muligheter. Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning (Meld. St. 7 (2020–2021))
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.
- Presidenten:** Dermed er dagens kart ferdig behandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.16.

